

Հավելված N 1
ՀՀ կառավարության 2021 թվականի
օգոստոսի 12-ի N 1323-Լ որոշման

«Հավելված N 1
ՀՀ կառավարության 2019 թվականի
դեկտեմբերի 12-ի N 1830-Լ որոշման

**Հայաստանի Հանրապետության
պետական եկամուտների կոմիտեի
զարգացման և վարչարարության բարելավման
ռազմավարություն**

Երևան 2021թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ	4
ՆԱԽԱԲԱՆ	6
1. ԱՄՓՈՓ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ	7
2. ՆԵՐԿԱ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆ ՈՒ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ	11
2.1 ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ	11
2.2 ՊԵԿ ՆԵՐԿԱ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆ ՈՒ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ.....	15
2.3 ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԻ ԱՎՏՈՄԱՏԱՑՈՒՄ	19
2.4 ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԻ ԱՎՏՈՄԱՏԱՑՈՒՄ	21
3. ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ (ԶՈՆ)	26
ԶՈՆ 1. ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒՄ, ՀԱՐԿ ՎՃԱՐՈՂՆԵՐԻՆ ԹՎԱՅՆԱՑՎԱԾ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՏՈՒՑՈՒՄ.....	28
<i>Ենթանպատակ 1.1. Էլեկտրոնային և թվային գործիքակազմի ներդրում և զարգացում</i>	30
1.1.1. Հարկ վճարողների սպասարկման կենտրոնների հաղորդակցման համակարգ, Էլեկտրոնային արխիվ	30
1.1.2. ՊԵԿ տեղեկատվական բազայի հուսալիություն	31
1.1.3. ՊԵԿ սերվերային և օպերացիոն համակարգեր	33
1.1.4. Այլ պետական մարմինների հետ տեղեկատվության փոխանակում	34
1.1.5. Դրոշմանիշային վճարի գծով չկատարված պարտավորությունների գանձման վարույթների հարուցման և վարչական ակտերի կայացման գործընթացի՝ Էլեկտրոնային կառավարման համակարգի միջոցով իրականացում	35
1.1.6. Արդի համակարգերի կիրառմամբ փաստաթղթերի փոխանակում	37
1.1.7. Մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծական գործիքակազմ	38
1.1.8. Մեքենայական ուսուցում (machine learning)	40
1.1.9. Նպաստների գծով տեղեկատվության փոխանակման ինքնաշխատ համակարգի ներդրում	42
1.1.10. Պետական գնումների գործընթացին առնչվող գործառույթներ	43
1.1.11. Պետական տուրքի հաշվառման ինքնաշխատ համակարգի ներդրում	44
1.1.12. Էլեկտրոնային վճարման համակարգեր	47
1.1.13. ՀՀ արդարադատության նախարարության պրոբացիայի ծառայություն տեղեկությունների տրամադրման էլեկտրոնային կառավարման համակարգի ներդրում	48
1.1.14. Վարչական իրավախախտումների էլեկտրոնային կառավարման համակարգ	50
1.1.15. ԵԱՏՄ շրջանակներում փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչում	50
1.1.16. ԵՄ արևելյան գործընկերության շրջանակներում պիլոտային նախագծերի իրականացում	52
1.1.17. Հիպոտեկային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների վերադարձի էլեկտրոնային հարթակ	53
1.1.18 Վարչական ակտերի ինքնաշխատ հաշվառման համակարգ	54
1.1.19. «Էլեկտրոնային հաշվարկային փաստաթղթեր և գրքեր» (e-invoicing) համակարգի «վեր» տարբերակի նախագծում և ներդրում	55
1.1.20. Մի քանի աղբյուրից ստացման ենթակա (ստացված) եկամտից հաշվարկված և փոխանցված (գանձված) սոցիալական վճարների առավելագույն չափը գերազանցող գումարները մասնակիցներին վերադարձնելու նպատակով ֆիզիկական անձանց բանկային հաշվեհամարների ստացման գործընթացի ավտոմատացում	56
1.1.21. Ֆիզիկական անձանց համար էլեկտրոնային ծառայությունների նոր հարթակ	58

1.1.22. Ֆիզիկական անձանց համար էլեկտրոնային ծառայությունների բջջային հավելված.....	59
1.1.23. Նոր «Հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգ» (file-online)	60
1.1.24. Հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման էլեկտրոնային համակարգերի բջջային հավելված	61
1.1.25. Հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգերի բջջային հավելված	62
<i>Ենթանպատակ 1.2. ՊԵԿ գործառնությունների և ընթացակարգերի վերակառուցում և օպտիմալացում</i>	
1.2.1. ՊԵԿ «բիզնես» գործընթացներ	63
1.2.2. Նախագծերի կառավարում	65
1.2.3. Տեխնիկական աուդիտ և հավաստագրում	65
ՁՈՒՆ 2. ԿԱՐԶԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՅՈՒՄ, ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ԱՎԵԼԱՅՈՒՄ, ՍՏՎԵՐԻ ԿՐՃԱՏՈՒՄ	67
<i>Ենթանպատակ 2.1. Հարկային և մաքսային իրավախախտումների կանխարգելում</i>	
2.1.1. Հարկային կարգապահության ռիսկերի կառավարման համակարգ	69
2.1.2. Մաքսային ռիսկերի կառավարման համակարգ	70
2.1.3. Ինքնաշխատ ծանուցման համակարգ	71
2.1.4. Մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացում	72
2.1.5. Շահումով խաղերի, խաղատների և վիճակախաղերի գործունեություն	73
2.1.6. Փոստային առաքանիների հաշվառման համակարգ	74
2.1.7. Ուղևորների վերաբերյալ նախնական տեղեկատվություն	75
2.1.8. ԵԱՏՄ շրջանակներում ապրանքների հետազոտելիություն	75
2.1.9. Հարկային կարգապահության ռիսկերի բացահայտման, գնահատման և նվազեցման գործընթացների կատարելագործում	76
2.1.10. Պետական տուրքի վերահսկողության մեխանիզմի արդիականացում	77
2.1.11. Ֆիզիկական անձանց և անձնական օգտագործման տրանսպորտային միջոցների մաքսային ռիսկերի կառավարման ավտոմատ համակարգ	79
2.1.12. Տրանսպորտային միջոցների էլեկտրոնային մաքսային հայտարարագիր	81
2.1.13. Էլեկտրոնային առևտրի վերահսկողության մեխանիզմներ	81
2.1.14. Հարկային պարտավորությունների կատարման ապահովման գործընթացում արգելադրման գործիքակազմի արդյունավետության բարձրացում	82
<i>Ենթանպատակ 2.2. Խրախուսել հարկ վճարողների և արտաքին տնտեսական գործունեություն իրականացնող անձանց կամավոր կարգապահությունը, բարձրացնել հարկային և մաքսային մարմիններին վճարման ենթակա վճարներից խուսափողների դեմ պայքարի արդյունավետության մակարդակը, կրճատել հարկային ստվերի մակարդակը</i>	
2.2.1. Օրինապահ հարկ վճարողների համակարգ	84
2.2.2. Ֆիզիկական անձանց ինքնահայտարարագրման համակարգ	85
2.2.3. Հարկային տեղեկությունների փոխանակման գործընթացներ	86
2.2.4. Տրանսֆերային գնագոյացման իրավակարգավորումների կիրառում, հարկային հսկողության արդյունավետության բարձրացում	86
2.2.5. ՏՀԶԿ «Հարկման բազայի խեղաթուրման և շահույթների տեղաշարժ» (BEPS) ծրագրի գործողությունների (ստանդարտների) ներդրում	87
2.2.6. Հարկային պոտենցիալի, ստվերի և հարկային ճեղքի գնահատում և մեթոդաբանության կատարելագործում	89
2.2.7. Հետբացթողումային թիրախային ստուգումների համակարգ	89

2.2.8. Հետբացթողումային գործառույթների ընդլայնում, ավտոմատացում	90
2.2.9. Հետբացթողումային գործընթացների բարելավման ծրագիր.....	92
2.2.10. ՏՀԶԿ-ի Միասնական հաշվետվողական ստանդարտի ներդրման նախապատրաստում ⁹³	
2.2.11. Միջազգային հարկային համաձայնագրերի կիրառման մակարդակի բարելավում.....	94
ԶՈՒՆ 3. ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ԱՐԴԻՎԱԿԱՆԱՅՈՒՄ, ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ	96
<i>Ենթանյապարակ 3.1. Գործող ենթակառուցվածքների արդիականացում և համագործակցության ընդլայնում.....</i>	
3.1.1. Անձնական հաշվի քարտ, միասնական գանձապետական հաշիվ.....	97
3.1.2. ՊԵԿ աշխատակիցների կենսական օգտագործման ենթակառուցվածքներ	98
3.1.3. ԵԱՏՄ շրջանակներում մաքսային ընդհանուր գործընթացներ	99
<i>Ենթանյապարակ 3.2. Մաքսային ենթահամակարգերի արդիականացում և տեխնիկական հագեցվածություն</i>	
3.2.1. ՊԵԿ փորձագիտական լաբորատորիաներ.....	100
3.2.2. ԱՏԳ մասնակիցների սպասարկման կենտրոններ	102
3.2.3. «Այրում» երկաթուղային մաքսակետի արդիականացում.....	104
3.2.4. Բագրատաշենի մաքսակետի ենթակառուցվածքների արդիականացում.....	106
3.2.5. ՊԵԿ Մեղրիի մաքսակետի արդիականացում	107
3.2.6. ՊԵԿ մաքսային մարմինների տեխնիկական հագեցվածության ապահովում և արդիականացում.....	108
3.2.7. Կշռման կենտրոնացված համակարգ.....	110
3.2.8. Էքսպրես-բեռների հաշվառման համակարգ	111
ԶՈՒՆ 4. ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ	113
<i>Ենթանյապարակ 4.1. Հասարակության հետդիմացի հետադարձ կապի հնարավորությունների ընդլայնում.....</i>	
4.1.1. ՊԵԿ կայքէջի արդիականացում	113
4.1.2. Հանրության իրազեկում	114
ԶՈՒՆ 5. ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՐԴԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՆԵՐԴՐՈՒՄ (ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ)	116
<i>Ենթանյապարակ 5.1. Կադրային քաղաքականության և աշխատանքային մշակույթի ձևավորում.....</i>	
5.1.1. ՊԵԿ մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգ.....	117
<i>Ենթանյապարակ 5.2. Մասնագիտական կրթության, վերապատրաստման և որակավորման համակարգի արդիականացում.....</i>	
5.2.1. «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ.....	118
5.2.2. Հարկային և մաքսային ծառայության ընդունելության գործընթաց	119
5.2.3. ՊԵԿ կինոլոգիական կենտրոն	120
4. ԱՄՓՈՓՈՒՄ	121

ԱԶԲ՝	Ասիական զարգացման բանկ
ԱՀԿ՝	Առևտրի համաշխարհային կազմակերպության
ԱՏԳ՝	Արտաքին տնտեսական գործունեություն
ԵԱՏՄ՝	Եվրասիական տնտեսական միություն
ԵՄ՝	Եվրոպական միություն
ԵՏՀ՝	Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողով
ԶՌՆ՝	Զարգացման ռազմավարական նպատակ
ՀՄԿ՝	Համաշխարհային մաքսային կազմակերպություն
ՊԵԿ՝	Հայաստանի Հանրապետության պետական եկամուտների կոմիտե
ՎԻՎ՝	Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ գործեր
ՏՀԶԿ՝	Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպություն
BEPS՝	Base Erosion and Profit Shifting («Հարկման բազայի խեղաթյուրման և շահույթների տեղաշարժ»)

ՆԱԽԱԲԱՆ

Պետության հարկային և մաքսային համակարգի արդյունավետությունն ուղղակիորեն կախված է հարկային և մաքսային վարչարարության արդյունավետ մեթոդների առկայությունից և փոփոխություններին համահունչ մոտեցումների կիրառումից: Հարկային և մաքսային վարչարարության իրականացումն արդյունավետ է այնքանով, որքանով որ բարձր է հարկային ու մաքսային կարգապահության մակարդակը, ՊԵԿ գործունեության նկատմամբ հանրային վստահության աստիճանը:

Հարկային և մաքսային համակարգի հարկաբյուջետային գործառույթն առանցքային նշանակություն ունի տնտեսության զարգացման համար, որի արդյունավետ իրականացումն առավել հրատապ է դառնում հատկապես տնտեսական ու գործարար միջավայրի փոփոխությունների, ինչպես նաև արտակարգ իրավիճակների պայմաններում: Առաջիկա 5 տարիներին ՊԵԿ գործունեության առանցքում կլինի հարկային ու մաքսային վարչարարության արդյունավետության բարձրացումը, իրավախախտումների կանխարգելումը, ենթակառուցվածքների արդիականացումը, կառավարման համակարգերի կատարելագործմամբ հարկ վճարողներին սպասարկման ծառայությունների տրամադրումը, հարկ վճարող-ՊԵԿ համագործակցության և վստահության ամրապնդումը, որը հասարակության մեջ կարմատավորի կամավոր հարկային կարգապահությունը: Միաժամանակ, տնտեսական և գործարար միջավայրում շարունակական փոփոխություններն անհրաժեշտություն են ստեղծում կանխատեսել նոր մարտահրավերները և համապատասխան քայլեր ձեռնարկել դրանց արձագանքելու համար: Հայաստանի Հանրապետության պետական եկամուտների կոմիտեի զարգացման և վարչարարության բարելավման ռազմավարությունը (այսուհետ՝ Ռազմավարական ծրագիր) մշակվել է՝ որպես լրացում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2019 թվականի դեկտեմբերի 12-ի թիվ 1830-Լ որոշմամբ հաստատված և 2020 թվականի դեկտեմբերի 24-ի թիվ 2140-Լ որոշմամբ փոփոխված՝ Հայաստանի Հանրապետության պետական եկամուտների կոմիտեի զարգացման և վարչարարության բարելավման ռազմավարական ծրագրին: Ռազմավարական

ծրագիրը բխում է ՀՀ կառավարության ծրագրից, մի շարք ռազմավարական փաստաթղթերից, ինչպես նաև ներառում է Արժույթի միջազգային հիմնադրամի հետ համագործակցության շրջանակներում ՊԵԿ ստանձնած պարտավորությունները:

Ռազմավարական ծրագիրը նախատեսվում է պարբերաբար վերանայել՝ համապատասխանեցնելով այն պետության կողմից վարվող հարկային և մաքսային քաղաքականությանը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրով սահմանվող ընդհանուր ուղենիշներին, օպերատիվորեն արձագանքելով ներքին և արտաքին տնտեսական, ինչպես նաև տեղեկատվական տեխնոլոգիաների առաջընթաց փոփոխություններին, սահմանելով դրանց համահունչ զարգացման ռազմավարական նոր ուղղություններ:

1. ԱՄՓՈՓ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

1. ՀՀ ՊԵԿ առաքելությունն է՝

1) հարկային ծառայության մասով. ապահովել ՀՀ պետական բյուջեի հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող եկամուտների հավաքագրումը՝ թվայնացված ու բարձրորակ ծառայությունների մատուցմամբ, հասցեական ու «անտեսանելի» վարչարարությամբ հարկային կարգապահության բարելավման միջոցով,

2) մաքսային ծառայության մասով. ապահովել տնտեսական անվտանգությունը, աջակցել ՀՀ տնտեսության կայուն զարգացմանը՝ արտաքին առևտրաշրջանառության խթանման, մաքսային վարչարարության կատարելագործման, թվայնացված ու բարձրորակ ծառայությունների մատուցման և մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացման միջոցով:

2. ՀՀ ՊԵԿ տեսլականը թվային, արդյունավետ ու վստահելի հարկային և մաքսային մարմինների ձևավորումն է, որոնք

1) իրականացնում են «անտեսանելի», բայց արդյունավետ հարկային և մաքսային վարչարարություն,

2) մատուցում են միջազգայնորեն մրցունակ ու բարձրորակ ծառայություններ,

3) տեխնոլոգիական լուծումների և կառավարման նորարարական մոդելների կիրառմամբ շարունակաբար կատարելագործում են կարողություններն ու կառավարման մեխանիզմները:

3. Ստորև՝ Աղյուսակ 1-ում ներկայացված են 2022-2026թթ. համար կանխատեսվող մակրոտնտեսական ցուցանիշները¹: Ներկայացված մակրոտնտեսական ցուցանիշների իրագործելիությունն ուղղակիորեն կախված է ռազմավարական ծրագրով նախատեսված միջոցառումների իրականացումից:

Աղյուսակ 1. Մակրոտնտեսական ցուցանիշները

		Մլրդ ՀՀ դրամ					
N	Ցուցանիշ ²	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1	Անվանական ՀՆԱ	6868.9	7418.4	8011.8	8652.8	9345.0	10092.6
2	Անվանական ՀՆԱ-ի աճի տեմպ, %	111.12	108.00	108.00	108.00	108.00	108.00
3	Փաստացի հարկային եկամուտներ և պետական տուրքեր	1540.0	1692.9	1868.4	2061.1	2272.7	2505.0
4	Փաստացի հարկային եկամուտների և պետական տուրքերի աճի տեմպ, %	111.18	109.93	110.37	110.32	110.27	110.22
5	Փաստացի հարկեր / ՀՆԱ հարաբերակցություն, %	22.42	22.82	23.32	23.82	24.32	24.82
6	Հարկային վարչարարության արդյունավետության գործակցի համար ընտրված ծախսեր ³	27.9	28.5	28.8	28.4	27.0	26.5
7	Հարկային վարչարարության արդյունավետության գործակցից, % ⁴	1.81%	1.69%	1.54%	1.38%	1.19%	1.06%

¹ Ներկայացված ցուցանիշները կարող են վերանայվել և լրամշակվել՝ ՀՀ-ում տնտեսական իրավիճակի փոփոխման պարագայում:

² 2021թ.-ին վերաբերող ցուցանիշների սպասումները կանխատեսվել են ՊԵԿ կողմից: 2022-2026թթ. համար անվանական ՀՆԱ-ն կանխատեսվել է՝ հիմք ընդունելով 8% անվանական աճի ցուցանիշը: Հարկային եկամուտները կանխատեսվել են՝ հիմք ընդունելով 2022-2026թթ. համար՝ 0.5 տոկոսային կետով աճի ցուցանիշները:

³ ՊԵԿ փաստացի և սպասվելիք ծախսերից հանվել են կապիտալ ծախսերը:

⁴ Արդյունավետության գործակցը հաշվարկվում է որպես հարկային վարչարարության արդյունավետության գործակցի համար ընտրված ծախսեր ցուցանիշի հարաբերությունը հարկային եկամուտներ և պետական տուրք ցուցանիշին:

4. 2021 թվականի պետական բյուջեի պլանավորման գործընթացների շրջանակում ՊԵԿ կողմից ներկայացված արդյունքային ցուցանիշների մեջ 2026 թվականին հարկեր/ՀՆԱ հարաբերակցության ցուցանիշը թիրախավորվել է 24.82 տոկոս, որը հանդիսանում է ծրագրային բյուջետավորման շրջանակներում ՊԵԿ կողմից ներկայացված երկու ուղենիշային ցուցանիշներից մեկը (երկրորդը՝ հարկային վարչարարության արդյունավետության ցուցանիշն է, որը 2026 թվականի համար թիրախավորվել է 1.06 տոկոս):

5. Ռազմավարական ծրագրով ՊԵԿ-ն առաջիկա հինգ տարիների համար իր առջև դրել է **5 զարգացման ռազմավարական նպատակ**, որոնք բաժանված են **9 ենթանպատակների**: Այդ զարգացման ռազմավարական նպատակների և ենթանպատակների իրագործման համար սահմանվում են **70** միջոցառումներ, ինչպես նաև այդ միջոցառումների կատարումն ապահովող գործողություններ: Ռազմավարական ծրագրին կից ներկայացվում են նաև միջոցառումների կատարման վերջնաժամկետները, ակնկալվող արդյունքները, այդ արդյունքների չափելի ցուցանիշները, ցուցանիշներից թույլատրելի շեղումները, ինչպես նաև միջոցառումների կատարման համար 2022-2025 թվականների ընթացքում նախատեսված ֆինանսական հատկացումները (Հավելված 1 և Հավելված 2): Միջոցառումների կատարմամբ ակնկալվող արդյունքների գնահատումը (ցուցանիշների չափումը) կիրականացվի յուրաքանչյուր միջոցառման մասով՝ այդ միջոցառման կատարման վերջնաժամկետին:

6. Ռազմավարական ծրագրով նախատեսված զարգացման ռազմավարական նպատակների, ենթանպատակների և դրանց իրագործմանն ուղղված միջոցառումների իրականացման հաշվետվողականությունն ապահովելու նպատակով՝ յուրաքանչյուր տարի մինչև ապրիլի 15-ը կիրականացվի նախորդ տարվա ռազմավարական ծրագրի կատարողականի արդյունքների ամփոփում և ներկայացում ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ:

7. Ստորև Աղյուսակ 2-ում ներկայացված են 5 զարգացման ռազմավարական նպատակները և այդ նպատակների իրագործման համար անհրաժեշտ ֆինանսական հատկացումները:

Աղյուսակ 2. Ռազմավարական ծրագրի բյուջեն

Մլն ՀՀ դրամ

		2021	2022	2023	2024	2025	Ընդհանուր
ԶՌՆ 1.	Կառավարման համակարգերի կատարելագործում, հարկ վճարողներին թվայնացված ծառայությունների մատուցում	875	2,342	720	245	130	4,312
ԶՌՆ 2.	Վարչարարության արդյունավետության բարձրացում, եկամուտների ավելացում, ստվերի կրճատում	846	1,265	716	431	346	3,604
ԶՌՆ 3.	Ենթակառուցվածքների արդիականացում, կառուցում	4,468	4,260	2,889	34	27	11,678
ԶՌՆ 4.	Հանրության հետ երկխոսության մակարդակի բարելավում	50	70	50	50	37	257
ԶՌՆ 5.	Մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդի համակարգի ներդրում (բարելավում)	170	290	163	163	162	948
Ընդհանուր		6,409	8,227	4,538	923	702	20,799

2. ՆԵՐԿԱ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆ ՈՒ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ

2.1 ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

8. 2016-2020թթ. փաստացի և 2021թ. պետական բյուջեի հիմքում դրված մակրոտնտեսական ցուցանիշները բերված են Աղյուսակ 4-ում, որից երևում է, որ 2016-2020թթ. արդյունքներով անվանական ՀՆԱ-ն 2016թ. 5.1 տրլն ՀՀ դրամից աճել է 1.1 տրլն ՀՀ դրամով կամ 22 տոկոսով, իսկ մեկ շնչին ընկնող ՀՆԱ-ն ավելացել է 393.9 հազ ՀՀ դրամով՝ 2020թ. կազմելով 2,087 հազ ՀՀ դրամ կամ 4,269 ԱՄՆ դոլար: Հատկանշական է, որ 2018թ. անվանական և իրական ՀՆԱ-ների ցուցանիշներն առաջին անգամ հատեցին 12 մլրդ ԱՄՆ դոլար նիշը, իսկ մեկ շնչի հաշվով համախառն ազգային եկամուտի (ՀԱԵ) դոլարային արտահայտությամբ գրանցված արդյունքը փոխեց Հայաստանի դասակարգման դիրքը ցածրից միջին եկամտով (lower-middle income) տնտեսություն ունեցող երկրից միջինից բարձր եկամտով (upper-middle income) երկրի⁵: Նշված տարիների անվանական ՀՆԱ-ի միջին աճը կազմել է 4.3 տոկոս, իսկ իրականինը՝ 2.6 տոկոս: 2020 թվականին արձանագրվել է ՀՆԱ-ի անվանական և իրական աճի տեմպերի նվազում՝ 5.9 տոկոս և 7.6 տոկոս, նախորդ տարիների զգալի աճից հետո, 2018թ.՝ 8.1 տոկոս և 5.2 տոկոս, իսկ 2019թ.՝ 9.2 տոկոս և 7.6 տոկոս: Նշված ժամանակահատվածի համար ՀՆԱ-ի ինդեքս-դեֆլյատորը կազմել է միջինում 1.72 տոկոս, ինչը նախորդող ժամանակաշրջանների համեմատ բավականին ցածր ցուցանիշ է: 2020 թվականին հարկային և մաքսային մարմինների կողմից ապահովվել են 1,385.2 մլրդ ՀՀ դրամի չափով հարկային եկամուտներ և տուրքեր, որը 79.1 մլրդ ՀՀ դրամով կամ 5.4%-ով պակաս է 2019 թվականի նույն ցուցանիշից: 2018-2020 թվականներին պետական բյուջեի հարկային եկամուտները կազմել են համապատասխանաբար՝ 1,258.1, 1,464.3 և 1,385.2 մլրդ ՀՀ դրամ, ինչը նշանակում է, որ 2020 թվականին 2018 թվականի համեմատ հարկային եկամուտներն աճել են 127.1 մլրդ ՀՀ դրամով (1,385.2-1,258.1): 2018 թվականի հունվարի

⁵ <https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519>

1-ի դրությամբ հարկ վճարողների հանդեպ ունեցած պարտքը կազմել է 275.7 մլրդ ՀՀ դրամ, որից՝ 132.7 մլրդ ՀՀ դրամը նախորդ ժամանակաշրջաններում հավաքագրած կանխավճարների գծով գերավճարն է, իսկ 143.0 մլրդ ՀՀ դրամը՝ ԱԱՀ-ի գծով դեբետային գերավճարների գծով պարտքը: 2021 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ հարկ վճարողների հանդեպ ունեցած պարտքը կազմել է 72.8 մլրդ ՀՀ դրամ, ինչը նշանակում է, որ 2018 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ առկա պարտքը հարկ վճարողների հանդեպ նվազել է 202.9 մլրդ ՀՀ դրամով (275.7-72.8):

Հարկեր/ՀՆԱ հարաբերակցության ցուցանիշը, որը հանդիսանում է հարկային վարչարարության արդյունավետության գնահատման հիմնական ազդեցացված ցուցանիշ, միջինում կազմել է 21.56 տոկոս, իսկ 2020 թվականին՝ 22.41 տոկոս: Եթե այս ցուցանիշի հաշվարկման համար հաշվի առնենք նաև 2019-2020թթ հարկ վճարողներին վերադարձված ԱԱՀ-ի և եկամտային հարկի գումարները, որոնք կազմել են համապատասխանաբար՝ 171.1 և 133.4 մլրդ ՀՀ դրամ, ապա համադրելի հարկեր/ՀՆԱ հարաբերակցության ցուցանիշը 2020 թվականին կկազմի 24.57%, ինչը նախորդ տարվա փաստացի ցուցանիշից պակաս է 0.43 տոկոսային կետով (25%): Ընդհանուր առմամբ 2020 թվականին ՊԵԿ կողմից վերահսկվող հարկային եկամուտների և պետական տուրքերի փաստացի մուտքերի նվազման հիմնական պատճառ են հանդիսացել COVID-19 կորոնավիրուսի համավարակի, ինչպես նաև սեպտեմբերի 27-ին սկսված Արցախա-ադրբեջանական պատերազմի հետևանքով տնտեսական ակտիվության անկումը, ներմուծումների և արտահանումների կրճատումը, խոցելի տնտեսական ոլորտների իրացման շրջանառությունների և աշխատատեղերի կրճատումը:

Հարկ է նշել, որ արտակարգ իրավիճակների պայմաններում հարկ վճարողների իրավագիտակցության և ՀՀ ՊԵԿ իրականացրած հարկային վարչարարության շնորհիվ, 2019 թվականի համեմատությամբ գրանցվել է հարկեր/ՀՆԱ հարաբերակցության ցուցանիշի 0.03 տոկոսային կետով աճ՝ պետական բյուջեի հարկային եկամուտների և պետական տուրքի գծով փաստացի մուտքերի 5.4%-ով նվազման պայմաններում:

Հատկանշական է այն հանգամանքը, որ նույնիսկ պետական բյուջեի եկամուտների նվազման պայմաններում, ՀՀ ՊԵԿ կողմից լիարժեքորեն և անխափան ապահովվել է հարկերի հետ վերադարձի գործընթացը: Մասնավորապես՝ 2020 թվականի հունվար-դեկտեմբեր ամիսների ընթացքում հավաքագրված գումարներից հարկ վճարողներին վերադարձվել է ԱԱՀ-ի գծով շուրջ 120.1 մլրդ դրամ, իսկ հիպոտեկային վարկի տոկոսների սպասարկման համար եկամտային հարկի գծով՝ շուրջ 13.3 մլրդ դրամ գումար:

Վերջին 5 տարիների մակրոտնտեսական ցուցանիշները ներկայացված են աղյուսակ 3-ում:

Աղյուսակ 3. Վերջին 5 տարիների մակրոտնտեսական ցուցանիշները

ՑՈՒՑԱՆԻՇԸ	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
	Կանխ. Բյուջե	Փաստ	Կանխ. Բյուջե	Փաստ	Կանխ. Բյուջե	Փաստ	Կանխ. Բյուջե	Փաստ	Կանխ. Բյուջե	Փաստ	Կանխ. Բյուջե	Սպասվող ⁶
Անվանական ՀՆԱ, մլրդ ՀՀ դրամ	5442.8	5067.3	5405.0	5564.5	5850.7	6017.0	6756.2	6543.3	7095.1	6181.7	6395.3	6868.9
Անվանական ՀՆԱ-ի աճի տեմպը	106.3	100.5	105.0	109.8	108.2	108.1	109.1	108.7	108.0	94.5	105.3	111.1
Իրական ՀՆԱ-ի աճի տեմպը	102.2	100.2	103.2	107.5	104.5	105.2	104.9	107.6	104.9	92.4	103.2	
ՀՆԱ-ի ինդեքս-դեֆլյատոր	104.0	100.3	101.7	102.1	103.5	102.8	104.0	101.1	103.0	102.2	102.0	
Ներմուծման աճի տեմպը	102.5	101.1	105.9	125.2	110.0	121.4	110.0	110.8	106.0	82.3	109.2	
Ներմուծում (մլն. դոլար)	3081.0	3273.5	2976.7	4097.1	3742.3	4675.5	5009.2	5513.8	4933.0	4559.4	5904.5	
Հարկեր	1129.0	1079.7	1135.0	1158.0	1248.5	1258.1	1401.9	1464.3	1607.8	1385.2	1440.1	1540.0
Հարկեր/ՀՆԱ	20.74	21.31	21.00	20.81	21.34	20.91	20.75	22.38	22.66	22.41	22.52	22.42
<u>Հարկերի սահունության գործակից⁷</u>	-	2.36	-	0.74	-	1.06	-	1.87		0.98		

⁶ Հիմք են ընդունվել 2022թ" ՀՀ պետական բյուջեի հիմքում դրված ցուցանիշները:

⁷ Ցուցանիշը հաշվարկվում է որպես հարկային եկամուտների հավելաճի տեմպի հարաբերակցությունը ՀՆԱ-ի հավելաճի տեմպին:

2.2 ՊԵԿ ՆԵՐԿԱ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆ ՈՒ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ

9. Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը կարևորում է պետական կառավարման համակարգի բարեփոխումները, որոնց հիմնական նպատակն է բարձրացնել պետական գործառույթների արդյունավետությունը և բարելավել պետության կողմից մատուցվող ծառայությունների որակը: ՊԵԿ-ը շարունակաբար նախաձեռնում, մշակում և ներդնում է հարկային և մաքսային վարչարարության և կիրառվող ընթացակարգերի օպտիմալացման ու արդյունավետության բարձրացման ապահովման համար էլեկտրոնային կառավարման համակարգեր: Ներդրված և գործող տեխնոլոգիական լուծումներն ապացուցել են իրենց արդյունավետությունը և նպաստել են ՊԵԿ գործառույթների արդյունավետ իրականացմանը: Սակայն, տնտեսական ու տեխնոլոգիական զարգացումներին, ժամանակի մարտահրավերներին համահունչ, անհրաժեշտ է շարունակաբար ընդլայնել ՊԵԿ կարողությունները, տնտեսավարողների շրջանում կամավոր կարգապահություն արմատավորելու նպատակով՝ բարձրացնել սպասարկման ծառայությունների որակն ու ՊԵԿ հանդեպ վստահությունը:

10. ՊԵԿ մաքսային ծառայությունը շարունակաբար իրականացնում է մաքսային գործընթացների բարելավմանն ուղղված աշխատանքներ՝ նպատակ ունենալով դյուրինացնել առևտուրը, սահմանահատման գործընթացը, ինչպես նաև բարձրացնել հսկողության արդյունավետությունը: Իրականացված բարեփոխումներն արդյունավետորեն լուծել են մաքսային ծառայությունների կողմից սահմանված խնդիրները և ստեղծել են անհրաժեշտ հիմքեր՝ հետագա դինամիկ զարգացումն ապահովելու համար:

11. Իրականացված բարեփոխումների շրջանակներում՝

1) կատարելագործվել է «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» համակարգը, որտեղ ներդրվել է նոր գործիքակազմ, ինչի արդյունքում էականորեն դյուրինացվել է տնտեսավարողների և մաքսային մարմինների միջև աշխատանքը՝

նպաստելով մաքսային ձևակերպումների վրա ծախսվող ժամանակի կրճատմանը, ռիսկերի նվազեցմանը և էլեկտրոնային փաստաթղթաշրջանառության իրականացմանը,

2) ստեղծվել է ռիսկերի կառավարման համակարգ, որն իրականացնում է մաքսային հսկողության օբյեկտների, իրականացված մաքսային գործառնությունների և, ինչպես ապրանքների բացթողումից առաջ, այնպես էլ հետո անցկացված մաքսային հսկողության արդյունքների մասին տեղեկատվության հավաքում, մշակում և գնահատում,

3) ստեղծվել է մոնիտորինգի կենտրոն, որն իրականացնում է մաքսային մարմիններում հսկողության սարքավորումների շահագործման գործընթացի համակարգում և դրա նկատմամբ կենտրոնացված վերահսկողության իրականացում, ինչի արդյունքում էականորեն նվազեցվել են սխալների հնարավոր թույլատրման արդյունքում առաջացող ռիսկերը,

4) ներդրվել է հերթերի կառավարման համակարգ, որը հնարավորություն է տալիս մաքսատներում խուսափել կուտակումներից, և կրճատել քաղաքացիների կողմից մաքսատներում ծախսվող ժամանակը,

5) մասամբ ներդրվել է նախնական հայտարարագրման համակարգը, և իրականացվում են աշխատանքներ այս համակարգի ամբողջական ներդրման ուղղությամբ,

6) իրականացվում է «Լիազորված տնտեսական օպերատորների ինստիտուտի» շարունակական զարգացումը:

Ունենալով վերոնշյալ արդյունքները՝ այնուամենայնիվ, դեռևս առկա են նաև բազում մարտահրավերներ, որոնք պետք է հաղթահարել:

12. Հայաստանի Հանրապետության արտաքին առևտրաշրջանառության խթանման, քաղաքացիներին բարձր մակարդակի ծառայությունների մատուցման, միջազգային համաձայնագրերով ստանձնած պարտավորությունների կատարման և

այլ ռազմավարական կարևորություն ունեցող նշանակետերին հասնելու համար մաքսային ծառայության առջև ծառայած մարտահրավերներն են՝

1) ռիսկերի կառավարման համակարգի կատարելագործումը, որը հնարավորություն կտա իրականացնել թիրախավորված մաքսային հսկողություն,

2) ԱՀԿ 2017 թվականի փետրվարի 22-ից ուժի մեջ մտած «Առևտրի դյուրացումը» համաձայնագրի սկզբունքների ապահովումը, ինչի արդյունքում պետք է նվազեցվի ապրանքների ժամանման պահից մինչև դրանց բացթողումը ծախսված ժամանակը, դյուրացվի ապրանքների բացթողման կարգը և իրականացվեն համաձայնագրով նախատեսված այլ դրույթներ,

3) կառավարման համակարգի կատարելագործումը, որը հնարավորություն կտա բարձրացնել մաքսային ծառայության աշխատանքի արդյունավետությունը,

4) մաքսային միջնորդների ինստիտուտի վերանայումը. անհրաժեշտ է կարգավորել մաքսային միջնորդների շուկան և ստեղծել անհրաժեշտ բազա պետական կազմակերպությունների գործունեությունն ապահովելու համար,

5) մաքսային փորձաքննությունների իրականացման ոլորտի զարգացումը,

6) հետբացթողումային հսկողության և կադրային քաղաքականության հզորացումը՝ հիմք ընդունելով միջազգային փորձը և ՀՄԿ առաջարկները,

7) աշխատակիցների աշխատանքային պայմանների բարելավումը:

13. Տնտեսության կայուն զարգացման համատեքստում կարևոր դերակատարություն ունի արդյունավետ հարկային վարչարարության իրականացումը, որի նպատակն է որակյալ ծառայությունների մատուցմամբ ապահովել բոլոր հարկ վճարողների կողմից իրենց հարկային պարտավորությունների ժամանակին և ճշգրիտ կատարումը:

Վերջին տարիների ընթացքում հարկային վարչարարության բարեփոխումները հիմնականում կենտրոնացված են եղել՝

1) հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունների որակի բարելավման շուրջ, մասնավորապես՝ ՊԵԿ կողմից ներդրվել է էլեկտրոնային ծառայությունների համակարգը,

2) մի շարք քայլեր են իրագործվել նաև հարկային կարգապահության ռիսկերը նվազեցնելու ուղղությամբ, ներդրվել են ռիսկերի կառավարման վրա հիմնված համակարգեր,

3) տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ներդրմանը զուգահեռ իրականացվել են աշխատանքային գործընթացների վերանայմանն ու կազմակերպական կառուցվածքի բարելավմանն ուղղված մի շարք գործողություններ:

14. 2020 թվականից սկսած՝ հինգ տարիների կտրվածքով, նախատեսվել է աշխատակիցների թվաքանակի շուրջ 15 տոկոս նվազում, ինչպես ներկայացված է Աղյուսակ 4-ում: 2021 թվականի դրությամբ աշխատակիցների թիվը կազմել է 3217՝ 2020 թվականի համեմատությամբ նվազելով 52-ով:

Աղյուսակ 4. Աշխատողների թվաքանակը

	2020	2025
Աշխատողների ընդհանուր թվաքանակ (հաստատված)	3,269	2,779

15. Ստորև ներկայացված է ՊԵԿ կողմից մշակված և ներդրված էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի վերաբերյալ հակիրճ տեղեկատվությունը:

2.3 ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԻ ԱՎՏՈՄԱՏԱՑՈՒՄ

Հարկային ընթացակարգերի ավտոմատացման շրջանակներում իրականացվել են հետևյալ աշխատանքները.

1) **«Հարկատու 3» համակարգ:** Համակարգը ներառում է ավելի քան 30 ենթահամակարգեր կամ մոդուլներ, արտացոլում և կառավարում է հարկ վճարողի գործունեության հետ կապված ամբողջական տեղեկատվությունը էլեկտրոնային տեսքով, մասնավորապես՝ հաշվառման տվյալները, դուրս գրված և ստացված հարկային հաշիվները և հաշվարկային փաստաթղթերը, ներկայացված հարկային հաշվարկները և հաշվետվությունները, կատարված վճարումները, իրականացված ստուգումները, անձնական հաշվի քարտերը (այսուհետ՝ ԱՀՔ)՝ բոլոր հարկատեսակներով և առաջացած պարտավորությունները:

2) **Հաշվետվությունների էլեկտրոնային եղանակով ներկայացման համակարգ:** Համակարգը հնարավորություն է ընձեռում հաշվետվություններն առանց թղթային կրիչի վրա տեղադրելու, հարկային մարմին առձեռն կամ այլ կերպ հասցնելու՝ ներկայացնել ժամանակակից էլեկտրոնային տեխնոլոգիաների կիրառմամբ:

3) **Նոր սերնդի ՀԴՄ-ներ:** Ներկայումս նոր սերնդի ՀԴՄ-ների կողմից ձևավորվող տեղեկատվությունն ամբողջությամբ առցանց ռեժիմով փոխանցվում է ՊԵԿ շտեմարաններ: Նոր սերնդի ՀԴՄ-ների միջոցով, բացի հիմնական գործառույթից (վաճառքի կտրոններ տպագրելու), հնարավոր է էլեկտրոնային հարկային հաշիվ և հաշվարկային այլ փաստաթղթերի դուրսգրում, ֆիզիկական անձանց ավելացված արժեքի հարկի (ԱԱՀ-ի) վերադարձի ձևակերպում օտարերկրյա քաղաքացիների կողմից ՀՀ տարածքում ձեռքբերված ապրանքների արտահանման ժամանակ ԱԱՀ գումարների վերադարձման «Թաքս ֆրի» (Tax Free) համակարգի շրջանակներում, «ՊՈՍ» (POS) տերմինալի գործառույթ՝ քարտերով անկանխիկ վճարման համար:

4) **Հարկային հաշիվներ և հաշիվ վավերագրեր:** Համակարգը հարկ վճարողին հնարավորություն է ընձեռում էլեկտրոնային եղանակով դուրս գրել և ստանալ

հաշվարկային փաստաթղթեր: Համակարգը ներդրվել է 2010թ.-ին, իսկ 2017թ.-ից, օրենսդրական պահանջներից ելնելով՝ հարկային հաշիվների և հաշիվ վավերագրերի դուրս գրման և ստացման գործընթացն իրականացվում է բացառապես էլեկտրոնային եղանակով:

5) **Ստուգման հանձնարարագրերի և ակտերի հաշվառում:** Համակարգով ավտոմատացվել է ստուգումների իրականացման ամբողջ շղթան՝ սկսած հանձնարարագրի նախագծի ստեղծումից մինչև ստուգման ակտի մուտքագրումը: Հանձնարարագրի նախագիծը մուտքագրվում և գրանցվում է առցանց ռեժիմով: Նախագծերի ստուգման և ճշտման համար համակարգն ապահովում է դրանց ցուցակի գտում ըստ կարգավիճակի, ստուգում իրականացնող հարկային ստորաբաժանման, հարկ վճարողի հաշվառման համարի (<ՎՀՀ), հարկ վճարողի անվանման, ստուգման տեսակի, ստուգման տիպի, ժամանակահատվածի, զտված ցուցակի տպագրում հաշվետվության տեսքով, ստուգման ենթակա հարկ վճարողի համար բաց (ակտիվ) հանձնարարագրի առկայության ստուգում:

6) **Մոնիտորինգային կենտրոն:** Էլեկտրոնային կառավարման հատուկ համակարգով զինված հարկային և մաքսային մարմինների մոնիտորինգի կենտրոնի նպատակն է որակապես բարելավել ու նոր մակարդակի բարձրացնել ՊԵԿ-ում իրականացվող վերլուծական և ռիսկերի բացահայտման գործընթացները: Մոնիտորինգի կենտրոնի կողմից էլեկտրոնային եղանակով իրականացվում են ընդլայնված ու կենտրոնացված վերլուծություններ, մշտադիտարկման են ենթարկվում իրացման շրջանառությունների հայտարարագրումը, վճարումների կատարումը և ապրանքների՝ ներմուծում-տեղափոխում-իրացում ողջ շղթան:

7) **Ռիսկերի գնահատման, ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ցանկերի կազմման համակարգ:** Համակարգի կողմից նախապես սահմանված ռիսկային չափանիշների հիման վրա գնահատվում, տարեկան կտրվածքով կազմվում է ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ցանկը:

8) **Ապրանքների դրոշմավորման համակարգ:** ՊԵԿ դրոշմավորման համակարգի կիրառումը հետապնդում է հետևյալ հիմնական նպատակները՝ ավտոմատացնել դրոշմավորման գործընթացը, կանխել կեղծ ապրանքների արտադրությունը, կրճատել «ստվերային» արտադրությունը, ավելացնել պետական բյուջեի մուտքերը:

9) **Օտարերկրյա քաղաքացիների կողմից ՀՀ տարածքում ձեռք բերված ապրանքների արտահանման ժամանակ ԱԱՀ գումարների վերադարձման «ԹԱՔՄ ՖՐԻ» (TAX FREE) համակարգ:** Համակարգը ավտոմատ եղանակով ապահովում է ՀՀ տարածքում ձեռք բերված ապրանքների համար վճարված ԱԱՀ գումարների վերադարձը:

2.4 ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԻ ԱՎՏՈՄԱՏԱՑՈՒՄ

Ներկայումս «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» հարթակի (trade.gov.am) շրջանակներում արդեն իսկ ներդրվել և գործում են մի շարք համակարգեր.

1) **«Ապրանքների հայտարարագիր»** համակարգը հնարավորություն է տալիս էլեկտրոնային եղանակով թվային ստորագրության կիրառմամբ մաքսային մարմին ներկայացնել ապրանքների հայտարարագիր օրենսդրությամբ նախատեսված մաքսային ընթացակարգերին համապատասխան:

2) **«Մաքսային արժեքի հայտարարագիր»** համակարգն ապահովում է օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերում մաքսային արժեքի հայտարարագրերի էլեկտրոնային եղանակով ներկայացման, ընդունման և մշակման գործընթացը: Համակարգն ապահովում է նաև գործարքի գնի մեթոդով մաքսային ձևակերպումների իրականացման գործընթացի դյուրինացում և արագացում:

3) «**Տարանցման հայտարարագիր**» համակարգն ապահովում է ԵԱՏՄ օրենսդրությամբ սահմանված տարանցման բոլոր դեպքերի համար էլեկտրոնային եղանակով հայտարարագրի ներկայացում, ինչպես նաև համապատասխան տեղեկատվության փոխանակում ԵԱՏՄ անդամ-պետությունների մաքսային մարմինների հետ:

4) «**Մաքսային մուտքի օրդեր**» համակարգի կիրառման արդյունքում հնարավոր է դարձել ֆիզիկական անձանց կողմից անձնական օգտագործման ապրանքների ներմուծման դեպքում ապրանքի հայտարարագրերի փոխարեն ներկայացնել ուղևորային հայտարարագրեր, որոնց հիման վրա մաքսային մարմինները համակարգի միջոցով ձևավորում են մաքսային մուտքի անդորրագրեր, հաշվառում և անձին հայտնում են մաքսային վճարների առկայության և չափի մասին տեղեկատվություն:

5) «**Վիճակագրական ձև**» համակարգի միջոցով ներկայացվում է ԵԱՏՄ անդամ-պետություններից ապրանքների տեղաշարժի դեպքում ապրանքային հայտարարագիրը փոխարինող վիճակագրական ձև էլեկտրոնային եղանակով՝ ապահովելով ԵԱՏՄ անդամ-պետությունների միջև ապրանքների տեղաշարժի վերաբերյալ տեղեկատվության հաշվառում:

6) «**Ապրանքների դասակարգման նախնական որոշում**» համակարգի միջոցով տնտեսվարողը հնարավորություն ունի դիմել մաքսային մարմին՝ կցելով ապրանքը նկարագրող բոլոր անհրաժեշտ փաստաթղթերը և ստանալ այն ապրանքի դասակարգումը, որը պետք է ներմուծվի կամ արտահանվի, էլեկտրոնային հարթակի միջոցով:

7) «**Ռադիոհաճախականության սարքավորումների ներմուծման արտոնագիր**» համակարգ, որն ամբողջովին ավտոմատացնում է ռադիոէլեկտրոնային և (կամ) քաղաքացիական օգտագործման բարձր հաճախականության սարքերի ներմուծման լիցենզիաների տրամադրման գործընթացը: Համակարգն ապահովում է ՊԵԿ և ՀՀ բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարության միջև փոխգործակցություն «մեկ պատուհան» սկզբունքին համապատասխան:

8) «**Վճարումների կենտրոնացված հաշվառում**» համակարգ, որն ապահովում է մաքսային մարմինների կողմից հավաքագրվող բոլոր վճարների կենտրոնացված հաշվառում և հսկողություն:

9) «**Ռիսկերի կառավարման համակարգը**» հնարավորություն է ստեղծել կիրառելու ռիսկայնության գնահատման նոր պրոֆիլներ և ապահովել հետադարձ կապ՝ որպես մաքսային ռիսկերի կառավարման արդյունավետ և ժամանակակից գործիքներ:

10) «**Ապրանքների փաստացի ելք**» համակարգն ապահովում է ապրանքների ԵԱՏՄ տարածքից փաստացի ելքի գրանցում՝ ստանալով ելքի վերաբերյալ հաստատում:

11) «**Առողջապահության նախարարության հավաստագիր**» համակարգի միջոցով ՀՀ առողջապահության նախարարության հավաստագրերը տրամադրվում են բացառապես էլեկտրոնային եղանակով, ինչը հնարավորություն է տալիս առցանց ներկայացնել դեղերի և դեղանյութերի ներմուծման հավաստագիր ստանալու հայտը, հետևել հայտի մշակման գործընթացին, ստանալ էլեկտրոնային ծանուցումներ և ներմուծման հավաստագիր: Հավաստագրերը էլեկտրոնային եղանակով հասանելի են դառնում նաև մաքսային ծառայության համապատասխան աշխատակիցներին:

12) «**Սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայություն**» համակարգը հնարավորություն է տալիս Սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայության կողմից սահմանային անցման կետում և հետագա մաքսային ձևակերպումների ընթացքում թույլտվությունների տրամադրման գործընթացը կազմակերպել էլեկտրոնային եղանակով:

13) «**Փոստային առաքանիների հաշվառման համակարգը**» հնարավորություն է ընձեռում վարել առաքանիների ամբողջական հաշվառում, դրանց նկատմամբ վերահսկողության իրականացում, իրականացնել գանձվող վճարների կանխատեսումներ, կիրառել վերլուծական գործիքներ, ինչպես նաև իրականացնել նախատեսված վճարների վճարում առանց քաղաքացիների մաքսային մարմիններ ներկայանալու

պահանջի և առցանց եղանակով տեղեկություններ ստանալ առաքանիների գտնվելու վայրի և կարգավիճակի վերաբերյալ:

14) **«Հաշվետվությունների ձևավորման համակարգը»** հնարավորություն է տալիս trade.gov.am պորտալի շրջանակներում գեներացնել հաշվետվություններ՝ ընտրված պարամետրերին համապատասխան, որոնք պարունակում են տեղեկատվություն պորտալում գործող բոլոր համակարգերից:

15) **«Տեղեկատվական աղյուսակների կառավարում»** համակարգն ապահովում է բոլոր տեղեկատուների միասնական կառավարում և կիրառում բոլոր համակարգերի կողմից:

16) **«Փաստաթղթերի միասնական արխիվ»** համակարգ, որի միջոցով իրականացվում է փաստաթղթերի և դրանց տվյալների մեկանգամյա մուտքագրում, որից հետո դրանք հասանելի են «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» հարթակի ցանկացած համակարգում կիրառման համար:

17) **«Կանոնների կառավարման համակարգը»** հանդիսանում է trade.gov.am պորտալի «սպասարկող» համակարգ, որտեղ սահմանվում են այլ համակարգերի գործելու որոշակի տրամաբանական կանոններ:

18) **«Օգտվողների կառավարում»** համակարգը ապահովում է օգտվող, դեր և ծառայություններ օգտվողի կառավարման ֆունկցիոնալությունը՝ կառավարելու օգտվողների մուտքի հնարավորությունները և թույլտվությունները մաքսային ծառայության կողմից բոլոր համակարգերի համար:

19) **«Ուղևորային մաքսային հայտարարագիր»** համակարգի միջոցով իրականացվում է ուղևորային մաքսային հայտարարագրերի ներկայացում, գրանցում, ինչպես նաև դրանց հետագա մշակում մաքսային մարմնի կողմից էլեկտրոնային եղանակով:

20) **«IRU տեղեկատվության փոխանակում»** համակարգն ապահովում է տվյալների փոխանակում ՀՀ մաքսային մարմինների և Միջազգային փոխադրողների

միության (INTERNATIONAL ROAD TRANSPORT UNION) միջև իրական ժամանակում:
Հիմնական նպատակն է «Սեյֆ ՏԻՐ» (SafeTIR) բեռնափոխադրումների դեպքում
իրական ժամանակում նշված «ՏԻՐ» (TIR) գրքույկի վավերականության ստուգումը:

21) «Կշռման կենտրոնացված համակարգն» ապահովում է կշռման վերաբերյալ
կենտրոնացված տեղեկատվության հավաքագրում և հաշվառում: Համակարգն
ապահովում է նաև տրանսպորտային միջոցների համարանիշերի ավտոմատ
իդենտիֆիկացում:

3. ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ (ԶՌՆ)

16. Սույն բաժնում ներկայացված են ռազմավարական ծրագրով նախատեսված 5 նպատակները՝ իրենց ենթանպատակներով և դրանցից բխող միջոցառումներով (գործողություններով): Նախատեսված միջոցառումներն ուղղված են տվյալ զարգացման ռազմավարական նպատակի իրագործմանը, որոնք կարող են վերանայվել՝ պայմանավորված ՀՀ տնտեսության կանխատեսվող մակրոտնտեսական ցուցանիշների փոփոխությամբ կամ վերանայմամբ, ՀՀ կառավարության կողմից նախանշած նոր զարգացման ուղղությունների սահմանմամբ, ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման արդյունքներով և/կամ սահմանված առաջնահերթությունների փոփոխմամբ: Աղյուսակ 5-ում ամփոփ ներկայացված են զարգացման ռազմավարական նպատակներն ու դրանց իրագործմամբ ակնկալվող արդյունքները:

Աղյուսակ 5. Զարգացման ռազմավարական նպատակներն՝ ամփոփ

Ռազմավարական ծրագրի իրագործմամբ ակնկալվող արդյունքները		
1	Կառավարման համակարգերի կատարելագործում, հարկ վճարողներին թվայնացված ծառայությունների մատուցում	<ul style="list-style-type: none"> Մեքենայական ուսուցման (Machine Learning), Մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծական գործիքակազմով ՊԵԿ վերլուծական կարողությունների կատարելագործում, SS նորարարական լուծումներով հարկ վճարողներին ծառայությունների մատուցում՝ էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի կատարելագործում, պարտավորությունների կատարման համար հարմարավետ բջջային հավելվածների ներդրում, Հարկ վճարողներին՝ եկամտային հարկի, սոցիալական վճարների գծով վերադարձման ենթակա գումարների վերադարձման գործընթացի բարելավում, ՊԵԿ տեղեկատվական բազայի հուսալիության մակարդակի բարձրացում, սերվերային և օպերացիոն համակարգերի կատարելագործում, այլ պետական մարմինների հետ տեղեկատվության փոխանակման գործընթացների արդյունավետության բարձրացում,
2	Վարչարարության արդյունավետության բարձրացում, եկամուտների	<ul style="list-style-type: none"> Հարկային և մաքսային ռիսկերի կառավարման համակարգերի կատարելագործում՝ կարգապահական ռիսկերի բացահայտման և նվազեցման գործընթացների արդյունավետության բարձրացում, Հետբացթողումային ստուգումների համակարգի կատարելագործում,

	ավելացում, ստվերի կրճատում	<ul style="list-style-type: none">• Օրինապահ տնտեսավարող սուբյեկտներին խրախուսման մեխանիզմների կատարելագործում,• Տեղեկատվության միջազգային փոխանակման մեխանիզմների կատարելագործում,• Միջազգային առևտրում հարկումից խուսափման դեմ պայքարի արդյունավետության բարձրացում,
3	Ենթակառուցվածքների արդիականացում, կառուցում	<ul style="list-style-type: none">• ՊԵԿ մաքսային մարմինների տեխնիկական հագեցվածության բարձրացում, ենթակառուցվածքների արդիականացում.• ԵԱՏՄ շրջանակներում մաքսային ընդհանուր գործընթացների իրականացման և տեղեկատվության փոխանակման մեխանիզմների կատարելագործում,
4	Հանրության հետ երկխոսության մակարդակի բարելավում	<ul style="list-style-type: none">• Հանրություն-ՊԵԿ հաղորդակցության, հետադարձ կապի, իրազեկման ընդլայնում,
5	Մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդի համակարգի ներդրում (բարելավում)	<ul style="list-style-type: none">• Որակյալ կադրերով համալրման, մասնագիտական կարողությունների ընդլայնման, մոտիվացիոն մեխանիզմների բարելավում,• ՊԵԿ կինոլոգիական կենտրոնի կարողությունների ընդլայնում:

ՁՈՆ 1. ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒՄ, ՀԱՐԿ ՎՃԱՐՈՂՆԵՐԻՆ ԹՎԱՅՆԱՑՎԱԾ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՏՈՒՑՈՒՄ

17. Ներկայումս ՊԵԿ կողմից շահագործվող տեղեկատվական համակարգերի միջոցով հավաքագրվում է մեծ ծավալի տեղեկատվություն և տվյալներ: ՊԵԿ կողմից արդեն իսկ քայլեր են ձեռնարկվել մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծության գործիքները հարկային և մաքսային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման համար կիրառելու ուղղությամբ: Այնուամենայնիվ, ՊԵԿ-ը կարող է ընդլայնել մեծ ծավալի տվյալների (Big Data), մեքենայական ուսուցման (Machine Learning) և այլ նորարարական ՏՏ լուծումների կիրառման հնարավորությունները՝ հաշվի առնելով, այդ թվում՝ ոլորտում շարունակաբար իրականացվող փոփոխությունները և նոր մեխանիզմները: Տվյալների վերլուծությունների արդյունավետության բարձրացման համար ամենակարևոր գործոններից մեկն այդ վերլուծության իրականացման համար հիմք հանդիսացող ելակետային տվյալների ճշտության մակարդակն է, որը նույնպես անհրաժեշտ է կատարելագործել:

Ներկայումս հարկ վճարողների (այդ թվում՝ արտաքին տնտեսական գործունեություն իրականացնող անձանց) գործունեությանն առնչվող բազմաթիվ փաստաթղթեր հարկ վճարողների սպասարկման բաժինների և մաքսատների կողմից վարվում են թղթային եղանակով (պահվում են թղթապանակներում): Թղթապանակներով պահվող տեղեկությունների առկայությունը և դրանցում պարունակող տեղեկատվության որոնողական համակարգի բացակայությունն ազդում է ընդհանուր աշխատանքի ժամանակի և որակի վրա: Որոշակի խնդիրներ կան նաև այլ պետական մարմիններում առկա ՊԵԿ գործառույթներին վերաբերող տեղեկատվության հասանելիության հետ կապված, որոնց ՊԵԿ-ին հասանելի չլինելը հարկ վճարողների կողմից իրենց հարկային պարտավորությունները կատարելուց խուսափելու դեմ ուղղված ՊԵԿ ջանքերը կարող է դարձնել անարդյունավետ:

Տեղեկատվական հոսքերի և դրանց ծավալների աճին զուգահեռ ընդլայնվում են հավաքագրվող տեղեկատվության վերլուծության և արդյունավետ կիրառման հնարավորությունները և շրջանակը: Այս առումով, անհրաժեշտ է մշակել նոր տեղեկատվական համակարգեր, կատարելագործել արդեն իսկ ներդրված համակարգերը, ներդնել վերլուծական ժամանակակից գործիքակազմ, ինչպես նաև ապահովել դրանց արդյունավետ շահագործման համար սահմանված պահանջներին համապատասխան սերվերային ենթակառուցվածքներով և մարդկային համապատասխան ռեսուրսներով համալրվածություն:

Ժամանակակից փոփոխություններն առաջացնում են իրականացվող մի շարք գործառույթների վերակազմակերպման, ավտոմատացման, նոր գործառույթների իրականացման, ինչպես նաև կառավարման նոր մոդելի ներդրման անհրաժեշտություն, որոնց արդյունքում կապահովվի նաև հարկ վճարողներին նոր տեխնոլոգիական լուծումներով ծառայությունների տրամադրումը:

Այսպիսով, սույն զարգացման ռազմավարական նպատակն ուղղված է՝

-մեքենայական ուսուցման (Machine Learning) և այլ SS նորարարական տարրերով ՊԵԿ վերլուծական կարողությունների կատարելագործմանը,

-պետական այլ մարմինների հետ տեղեկատվության փոխանակման գործընթացի արդյունավետության բարձրացմանը,

-SS նորարարական լուծումներով հարկ վճարողներին ծառայությունների մատուցմանը՝ բարձրացնելով վերջիններիս հարմարավետությունը և նվազեցնելով պարտավորությունների կատարման վրա ծախսվող ռեսուրսները, ինչպես նաև նվազեցնելով մարդկային գործոնի ազդեցության աստիճանը,

-ՊԵԿ-ում կառավարման արդյունավետ մեխանիզմների ներդրմանը, իրականացվող գործընթացների արդյունավետության բարձրացմանը,

-ՊԵԿ ցանցի հեռահար սպասարկման լիարժեք ապահովվածությունը և հարկային ու մաքսային տեղեկատվական շտեմարանների արդյունավետ շահագործումը:

Այս ռազմավարական նպատակը բաղկացած է 2 ենթանպատակներից, որոնց շրջանակներում ՊԵԿ-ը նախաձեռնել է 29 միջոցառում:

Ենթանպատակ 1.1. Էլեկտրոնային և թվային գործիքակազմի ներդրում և զարգացում

1.1.1. Հարկ վճարողների սպասարկման կենտրոնների հաղորդակցման համակարգ, էլեկտրոնային արխիվ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ տեղեկատվական համակարգերի կիրառմամբ բարելավել ՊԵԿ կողմից մատուցվող ծառայությունների որակը և հարկ վճարողների սպասարկման կենտրոնների միջև ներդնել ներքին հաղորդակցության էլեկտրոնային համակարգ, ինչպես նաև ստեղծել հարկ վճարողներին (այդ թվում՝ արտաքին տնտեսական գործունեություն իրականացնողներին) վերաբերող փաստաթղթերի էլեկտրոնային արխիվացման համակարգ)

1) Նկարագրություն

Հարկային մարմնի սպասարկման սրահներն աշխատում են «Մեկ պատուհան» սկզբունքով, այսինքն՝ հարկ վճարողներին կամ քաղաքացիներին բոլոր ծառայությունները մատուցվում են ցանկացած սպասարկման սրահում, սակայն առանձին սպասարկման սրահներում առկա են տեղեկություններ, որոնք առցանց եղանակով հասանելի չեն սպասարկման այլ սրահներին, ինչը երկարացնում է ծառայությունների մատուցման ժամկետը և նվազեցնում է սպասարկման արդյունավետությունը: Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է գույքագրել հարկ վճարողների սպասարկման սրահներ մուտքագրվող և ելքագրվող բոլոր փաստաթղթերը, դրանք դասակարգել և ստեղծել մտից/ելից փաստաթղթերի էլեկտրոնային դարան, որը հնարավորություն կտա բարձրացնել սպասարկման կենտրոնների միջև հաղորդակցման մակարդակը: Բացի այդ, համապատասխան

ծրագրային լուծումներ տալուց և տեխնիկական միջոցների ապահովումից հետո հարկ վճարողներին վերաբերող փաստաթղթերի գծով կձևավորվի էլեկտրոնային հարկային և մաքսային գործերի արխիվ:

Ներկայումս մաքսային փաստաթղթերն շրջանառվում են էլեկտրոնային եղանակով, սակայն փաստաթղթերի էլեկտրոնային տարբերակի պահպանումը կանոնակարգող իրավական ակտ դեռևս առկա չէ: Արդյունքում կանոնակարգված չեն այնպիսի հարցեր, ինչպիսիք են օրինակ՝ որտեղ և ինչ ժամկետներում պետք է հասանելի լինեն և/կամ պահպանվեն մաքսային փաստաթղթերը և/կամ դրանց կից փաստաթղթերը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարմամբ հարկ վճարողների սպասարկման կենտրոնների միջև կներդրվի էլեկտրոնային հաղորդակցման ներքին համակարգ և կստեղծվի հարկային ու մաքսային գործերի էլեկտրոնային արխիվ՝ ձեռքբերված նոր անհրաժեշտ տեխնիկական միջոցներով: Արդյունքում կնվազեցվեն հարկ վճարողներին և ԱՏԳ իրականացնող անձանց ծառայությունների մատուցման ժամկետները, կբարձրանա սպասարկման կենտրոնների միջև հաղորդակցման մակարդակը և սպասարկման ծառայությունների որակը:

1.1.2. ՊԵԿ տեղեկատվական բազայի հուսալիություն

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ բարելավել ՊԵԿ տեղեկատվական բազայում առկա տվյալների ճշտության, հեղևաբար՝ հուսալիության մակարդակը)

1) Նկարագրություն

Հարկային մարմնի վերլուծությունների արդյունավետության բարձրացման համար ամենակարևոր գործոնն է հանդիսանում այդ վերլուծության իրականացման համար հիմք հանդիսացող ելակետային տվյալների ճշտության մակարդակը: Մասնավորապես, որպես օրինակներ կարելի է նշել դրանցից մի քանիսը, որոնց ճշտության մակարդակի բարելավումը արդիական է.

ա. Հարկ վճարողների գործունեության վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Հարկային մարմնի տեղեկատվական բազայում այն արտացոլվում է հարկ վճարողների կողմից հարկային հաշվարկներով արտացոլվող տվյալներով (ըստ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի 2013 թվականի սեպտեմբերի 19-ի «Հայաստանի Հանրապետության տեխնիկատնտեսական և սոցիալական տեղեկատվության «Տնտեսական գործունեության տեսակների դասակարգիչ» հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության էկոնոմիկայի նախարարի 2009 թվականի հունիսի 3-ի N 372-Ն հրամանն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» թիվ 874-Ն հրամանով հաստատված տնտեսական գործունեության տեսակների դասակարգիչների), որոնք շատ հաճախ նույնական չեն վերջիններիս փաստացի գործունեության հետ և խոչընդոտում են ոլորտային վերլուծությունների ճշգրիտ կատարմանը:

բ. Հարկ վճարողների հաշվարկային փաստաթղթերում արտացոլվող փաստացի գործունեության հասցեները, որոնք հարկային մարմնի տեղեկատվական բազայում առկա են, սակայն կառավարելի չեն: Արդյունքում հնարավոր չէ ամբողջությամբ տեղեկանալ վերջիններիս ներկա և նախկին փաստացի գործունեության հասցեներին:

գ. Փաստացի գործունեություն իրականացնելու վերաբերյալ տեղեկությունները: Հարկային մարմնի տեղեկատվական բազայում արտացոլված են փաստացի գործունեություն չիրականացնող, սակայն գործող կարգավիճակ ունեցող (այդ թվում՝ ՀԴՄ-ի գործող կարգավիճակ) բազմաթիվ հարկ վճարողներ, որոնք առանձին դեպքերում խոչընդոտում են վերլուծությունների ճշգրիտ իրականացմանը:

Համանման խնդիրներ առկա են նաև այլ ուղղություններով: Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է նույնականացնել և ձեռնարկել միջոցներ տեղեկատվական բազայում առկա տեղեկությունների առավել արժանահավատ մակարդակ ապահովելու համար:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

ՊԵԿ տեղեկատվական բազայում առկա տվյալների ճշտության մակարդակի բարձրացման արդյունքում.

ա. հարկային մարմնի տեղեկատվական բազան հնարավորություն է տալու ոչ միայն տեղեկանալ հարկ վճարողների կողմից հայտարարագրված գործունեության ոլորտին, այլ նրանում առկա է լինելու տեղեկատվություն վերջիններիս փաստացի գործունեության վերաբերյալ,

բ. փաստացի գործունեություն չիրականացնող հարկ վճարողները տեղեկատվական համակարգում ունենալու են «գործող» կարգավիճակից տարբերվող այլ կարգավիճակ,

գ. հարկային մարմնի տեղեկատվական բազայում արտացոլված և կառավարելի են լինելու հարկ վճարողների հաշվարկային փաստաթղթերում արտացոլվող փաստացի գործունեության հասցեները,

դ. այլ ուղղություններով բարելավված է լինելու հարկային մարմնի տեղեկատվական բազայում արտացոլվող տեղեկությունների ճշտության մակարդակը:

ՊԵԿ տեղեկատվական բազայում ներկայումս բացակայում են փաստացի գործունեության տվյալները, հաշվարկային փաստաթղթերում արտացոլված հասցեները, «գործող» կարգավիճակ ունեն փաստացի չգործող ՀԴՄ-ները:

1.1.3. ՊԵԿ սերվերային և օպերացիոն համակարգեր

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ զարգացնել և արդիականացնել ՊԵԿ սերվերային և օպերացիոն համակարգերը, ինչպես նաև օպտիմալացնել տեղեկատվական շտեմարանների կառուցվածքը)

1) Նկարագրություն

Նախատեսվում է ՊԵԿ կողմից շահագործվող էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի արդյունավետ գործունեության և նոր համակարգերի ներդրման ապահովման նպատակով իրականացնել սերվերային հանգույցի և օպերացիոն համակարգերի շարունակական զարգացում: Անհրաժեշտ է իրականացնել ներքին

ցանցի արդիականացում, միջազգային ստանդարտներին համապատասխան անվտանգության մակարդակի բարձրացում և ցանցի սպասարկման ապահովում՝ բոլոր համակարգիչները «ԷՅԴԻ Դոմեյն» (AD Domain) համակարգին միացնելու, հակավիրուսային համապատասխան ծրագիր ներդնելու, ինտերնետային վերահսկողություն ապահովելու, հեռահար լիարժեք սպասարկելու միջոցով: Նախատեսվում է նաև ապահովել մաքսային և հարկային տեղեկատվական շտեմարանների օպտիմալացում, հավաքագրվող տեղեկատվության հիման վրա մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծական համակարգի մշակում և սպասարկում:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում կարդիականացվեն և սահմանված ժամանակակից ստանդարտներին կհամապատասխանեցվեն ՊԵԿ սերվերային ենթակառուցվածքները: Արդյունքում կապահովվի հարկային և մաքսային տեղեկատվական շտեմարանների արդյունավետ շահագործումը:

1.1.4. Այլ պետական մարմինների հետ տեղեկատվության փոխանակում

(ՄԻՋՈՏԱՌՈՒՄ՝ ձեռք բերել այլ պետական մարմինների տեղեկատվական շտեմարաններում առկա այն տվյալներին հասանելիություն, որոնք էական նշանակություն ունեն առանձին եկամուտների հաշվառման և վերահսկողության մակարդակի բարձրացման համար)

1) Նկարագրություն

Հարկային մարմինը այլ գերատեսչություններից հարկման համար կարևոր նշանակություն ունեցող տեղեկությունները ստանում է գործարքների իրականացմանը հաջորդող ժամանակահատվածներում և «Mulberry» փաստաթղթաշրջանառության համակարգի միջոցով, իսկ հարկման տեսանկյունից էական նշանակություն ունեցող առանձին տեղեկություններ ընդհանրապես չեն ստացվում, ուստի այս միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է ՀՀ հարկային օրենսգրքի 350-րդ հոդվածով նախատեսված հարկային հսկողության ընթացքում օգտագործվող՝ այլ

գերատեսչություններում առկա և հարկման համար կարևոր նշանակություն ունեցող տեղեկությունների հասանելիության ապահովում հարկային մարմնի համար:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման շրջանակում նախատեսվում է ներդնել ծրագրային ապահովման համակարգ, որը կապահովի այլ գերատեսչություններում հարկման համար կարևոր նշանակություն ունեցող տեղեկությունների հասանելիությունը հարկային մարմնին:

Ներկայումս հարկային մարմնում բացակայում են այլ գերատեսչություններում առկա տեղեկությունները:

1.1.5 Դրոշմանիշային վճարի գծով չկատարված պարտավորությունների գանձման վարույթների հարուցման և վարչական ակտերի կայացման գործընթացի՝ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի միջոցով իրականացում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ՊԵԿ տեղեկատվական շտեմարանում ներդնել դրոշմանիշային վճարի գծով չկատարված պարտավորությունների գանձման վարույթների հարուցման և վարչական ակտերի կայացման գործիքակազմ)

1) Նկարագրություն

Ներկայումս չկատարված հարկային պարտավորությունների գանձման գործընթացն ամբողջությամբ իրականացվում է «Հարկատու 3» էլեկտրոնային կառավարման համակարգի միջոցով՝ հարկային մարմնում վարվող՝ հարկ վճարողի անձնական հաշվի քարտերում ներառված ՀՀ հարկային օրենսգրքով կամ վճարների վերաբերյալ ՀՀ օրենքներով սահմանված կարգով չվճարված հարկային պարտավորությունների վերաբերյալ տեղեկատվության հիման վրա: Մասնավորապես՝ չկատարված հարկային պարտավորություններ ունեցող հարկ վճարողների ցանկի ձևավորումը կամ գեներացումը համապատասխան գործիքակազմի միջոցով կատարվում է նշված համակարգի կողմից: Ցանկում ներառված հարկ վճարողներին անմիջապես էլեկտրոնային եղանակով ուղարկվում է ծանուցում օրենքով սահմանված ժամկետում հարկային պարտավորությունները չկատարելու վերաբերյալ: Սակայն

նշված գործիքակազմը դրոշմանիշային վճարի գծով չկատարված պարտավորությունների մասով կիրառելի չէ, քանի որ վերջիններս չեն հաշվառվում հարկ վճարողի անձնական հաշվի քարտում: Դրոշմանիշային վճարի սահմանման, վճարման կարգի և ժամկետների, դրանց չկատարման դեպքում գանձման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են «Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության ժամանակ զինծառայողների կյանքին կամ առողջությանը պատճառված վնասների հատուցման մասին» ՀՀ օրենքով: Դրոշմանիշային վճարների պարտավորության գծով գումարների վճարումը սահմանված ժամկետից ուշացնելու դեպքում հարկային մարմինը որոշում է կայացնում դրոշմանիշային վճար վճարողից ժամանակին չվճարված գումարը գանձելու վերաբերյալ և այդ մասին պատշաճ ծանուցում դրոշմանիշային վճար վճարողին:

Համակարգով իրականացվող գանձման գործիքակազմը չի կիրառվում դրոշմանիշային վճարի գծով պարտավորությունների գանձման դեպքում, քանի որ վարչական վարույթները հարուցվում և իրականացվում են թղթային եղանակով: Թղթային եղանակով իրականացվող վարույթների շրջանակում վարույթի հարուցման մասին ծանուցումները կատարվում են ՀՀ հարկային օրենսգրքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասի 66-րդ կետով սահմանված կարգով:

Հաշվի առնելով, որ նշված գործընթացն ավելի երկար ժամանակ, ռեսուրսներ և ծախսեր է պահանջում, ուստի, նախատեսվում է ՊԵԿ տեղեկատվական շտեմարանում ներդնել դրոշմանիշային վճարի գծով չկատարված պարտավորությունների գանձման վարույթների հարուցման և վարչական ակտերի կայացման գործիքակազմ:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման շրջանակում ՊԵԿ տեղեկատվական շտեմարանում կստեղծվի դրոշմանիշային վճարների բաժին, կներդրվի դրոշմանիշային վճարի գծով չկատարված պարտավորությունների գանձման վարույթների իրականացման մեխանիզմ, որի արդյունքում.

ա. կկրճատվեն օգտագործվող մարդկային ռեսուրսները, ինչպես նաև կնվազի մարդկային գործոնի ազդեցությունը իրականացվող վարույթներում,

բ. կնվազեն վարույթի իրականացման գործընթացում հարկ վճարողների հետ շփումների արդյունքում առաջացած կոռուպցիոն ռիսկերը,

գ. կկրճատվեն վարույթների իրականացման վարչական ծախսերը:

Ներկայումս առկա չէ դրոշմանիշային վճարի գծով չկատարված պարտավորությունների գանձման վարույթների հարուցման և վարչական ակտերի կայացման էլեկտրոնային համակարգ:

1.1.6. Արդի համակարգերի կիրառմամբ փաստաթղթերի փոխանակում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել հարկային ստուգումներին և ուսումնասիրություններին վերաբերող բոլոր փաստաթղթերի՝ էլեկտրոնային եղանակով փոխանակման համակարգ՝ անձնական գրասենյակի միջոցով)

1) Նկարագրություն

Հարկ վճարողների կողմից հարկային մարմին ներկայացման ենթակա փաստաթղթերի գերակշիռ մասը հարկային մարմին է ուղարկվում էլեկտրոնային եղանակով, սակայն հարկային մարմնի կողմից հարկ վճարողներին տրամադրման ենթակա փաստաթղթերի որոշ մասը (հիմնականում ստուգումներին և ուսումնասիրություններին վերաբերող) շարունակվում է վերջիններիս տրամադրվել առձեռն կամ փոստային ծառայության միջոցով, ինչն էականորեն բարդացնում և երկարացնում է հարկային վարչարարության ժամկետը:

Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է հարկային ստուգումների և ուսումնասիրությունների ընթացքում հարկ վճարողների և հարկային մարմնի միջև փաստաթղթերի փոխանակումն ամբողջությամբ տեղափոխել էլեկտրոնային հարթակ՝ նախապես օրենսդրական փոփոխությունների միջոցով ամրագրելով փաստաթղթերի ծանուցման այդ եղանակը: Այսինքն՝ միջոցառման իրականացմամբ.

ա. ստուգումներին և ուսումնասիրություններին վերաբերող առարկությունները, բացատրությունները և հարցումները հարկ վճարողները կուղարկեն հարկային մարմին «Անձնական գրասենյակից»,

բ. հարկային մարմինը ստուգումներին և ուսումնասիրություններին վերաբերող հարկ վճարողին ներկայացվող փաստաթղթերը կուղարկի վերջիններիս «Անձնական գրասենյակին»:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում կներդրվի հարկային ստուգումներին և ուսումնասիրություններին վերաբերող բոլոր փաստաթղթերի՝ էլեկտրոնային եղանակով փոխանակման համակարգ, որի արդյունքում.

ա. հարկային ստուգումներին և ուսումնասիրություններին վերաբերող բոլոր փաստաթղթերի փոխանակումը կիրականացվի էլեկտրոնային եղանակով՝ անձնական գրասենյակի միջոցով,

բ. կկրճատվեն հարկային վարչարարության ընթացքում հարկ վճարողների կողմից փաստաթղթերին ծանոթացման վրա ծախսվող ժամկետները, թղթային և փոստային ծախսերը:

Ներկայումս նշված փաստաթղթերի փոխանակման ժամանակը կազմում է շուրջ 40 աշխատանքային օր:

1.1.7. Մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծական գործիքակազմ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծական գործիքակազմ՝ մաքսային և հարկային տեղեկատվության հիման վրա մակրո մակարդակից միկրո մակարդակ ամենօրյա մշտադիտարկում իրականացնելու համար)

1) Նկարագրություն

Հարկային և մաքսային էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի միջոցով հավաքագրվող տեղեկատվությունը, որն օգտագործվում է, այդ թվում՝ անհրաժեշտ

վերլուծությունների իրականացման համար, ներկայումս ձևավորում է մեծ ծավալների տեղեկատվական բազաներ, որտեղից տվյալների մշակումը պահանջում է մեծ ժամանակային ռեսուրսներ: Մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծության ժամանակակից գործիքներն ապահովում են ծախսվող ժամանակի տասնյակ անգամներ կրճատում և առավել որակյալ և արժանահավատ արդյունքների ստացում:

Մեծ ծավալի տվյալների շտեմարանների կիրառման մեխանիզմների ներդրումը հնարավորություն կընձեռի ապահովել ապրանքների շարժի շղթայի ամբողջական հետազոծելիություն, որն իր հերթին կբերի շուկայի ստվերի կրճատմանը: Մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծության գործիքների միջոցով հարկային և մաքսային տվյալների բազաների ինտեգրումը հնարավորություն կընձեռնի ստանալ «ապրանքի ներմուծում» - «սպառողական զամբյուղ» շղթայի վերաբերյալ ամբողջական հավաստի տեղեկատվություն: Վերլուծական նման գործիքների կիրառման միջոցով հնարավոր կլինի իրականացնել տվյալների համադրում, խաչաձև ստուգումներ և վերլուծության մատրիցային մոտեցումների կիրառում առավել արդյունավետ տեղեկատվություն ստանալու համար:

Նախատեսվում է մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) կառուցվածքով տվյալների շտեմարանների մշակման ժամանակակից գործիքակազմի վերլուծական հնարավորություններն օգտագործել ռիսկերի վերլուծության և կառավարման ոլորտում: Վերլուծական հնարավորությունների ընդլայնման արդյունքում կստեղծվի նորագույն մոտեցումներին համապատասխան տարբեր կառուցվածք ունեցող տվյալների շտեմարանների համադրմամբ ռիսկերի վերլուծության և կառավարման ժամանակակից գործիքակազմ: Արդյունքում հնարավոր կլինի բարձրացնել ռիսկային գործոնների թիրախավորման արդյունավետությունը՝ ռիսկերի ցուցիչների, ռիսկերի աստիճանների, ռիսկերի աստիճանների տոկոսների ճկունության բարձրացման միջոցով: Մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) մշակման գործիքակազմը նախատեսվում է կիրառել Հայաստանի Հանրապետության համար ռազմավարական նշանակություն

ունեցող ապրանքներ-ի/ապրանքատեսակների վերաբերյալ տնտեսության մակրո և միկրո հարթությունների վրա համապարփակ վերլուծությունների իրականացման, ինչպես նաև ՀՀ և ԵԱՏՄ անդամ-պետությունների արտաքին առևտրի ոլորտներում՝ հավանական ռիսկային գործոնների վերհանման, թիրախավորման և դրանց կառավարման նպատակով:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարմամբ՝ տեղեկատվական շտեմարանի կառուցվածքի փոփոխության և ծրագրային գործիքների ներդրման արդյունքում հնարավոր կլինի.

ա. հեշտությամբ աշխատել մեծ ծավալի տեղեկատվության հետ,

բ. վերլուծությունների և համադրումների հիման վրա վերհանել ռիսկային հարկ վճարողներին,

գ. հարկային պարտավորությունների կանխատեսումներն իրականացնել ինքնաշխատ եղանակով:

Ներկայումս հաշվետվական ձևերի մոտ 20%-ն է իրականացվում մեծ ծավալի տվյալների վերլուծության հիման վրա:

1.1.8. Մեքենայական ուսուցում (machine learning)

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ՊԵԿ տեղեկատվական համակարգերում ներդնել մեքենայական ուսուցման (machine learning) գործիքակազմ)

1) Նկարագրություն

Ներկայումս ՊԵԿ-ում մի շարք հարկային ընթացակարգեր իրականացվում են էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի հիման վրա: Նախատեսվում է իրականացնել առաջադեմ թվային լուծումների կիրառում արդեն իսկ գործող և նոր մշակվող հարկային էլեկտրոնային կառավարման համակարգերում ինքնաուսուցման մեխանիզմների ներդրման միջոցով: Մեքենայական ուսուցման մեխանիզմը՝ հանդիսանալով արհեստական բանականության կիրառման մոտեցումներից մեկը, հնարավորություն է տալիս ոչ միայն հստակ ալգորիթմերի հիման վրա լուծել

սահմանված խնդիրներ, այլև իրականացնել խնդիրների վերլուծություն, վերհանում և տվյալների համադրման արդյունքում հնարավոր լուծումների բացահայտում՝ առանց մարդկային գործոնի ազդեցության:

Մասնավորապես, հարկային ընթացակարգերի արդյունավետության բարձրացման նպատակով համակարգերում նախատեսվում է կիրառել մեքենայացված ուսուցման մոտեցումներ՝ ստուգումների կազմակերպման բոլոր փուլերում ռիսկերի կառավարման համակարգի հետադարձ կապ ապահովելու համար: Հավաքագրվող տեղեկատվության հիման վրա համապատասխան ալգորիթմների ներդրման արդյունքում կանխատեսող մոդելավորման համակարգի ներդրմամբ հնարավոր կլինի ապահովել իրականացվող վերլուծությունների և կանխատեսումների ավտոմատացում, դրանց հիման վրա ռիսկային չափանիշների, կշռային գործակիցների ճշգրտում՝ կողմնորոշելով հարկային մարմնի ներկայացուցիչներին հետագա ստուգումների իրականացման համար և ստեղծելով ռիսկայնության առումով առավել թիրախային ստուգումների ցանկեր: Միաժամանակ, մեքենայական ուսուցման մեխանիզմների ներդրումը հնարավորություն կընձեռի ստուգումներ իրականացնող տեսուչների ընտրությունն իրականացնել ավտոմատացված եղանակով՝ նվազագույնի հասցնելով մարդկային գործոնի հնարավոր ազդեցությունը և կողմնակալ մոտեցումը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարմամբ.

ա. ՊԵԿ տեղեկատվական բազայում կներդրվեն մեքենայական ուսուցման գործիքակազմով հագեցած էլեկտրոնային համակարգեր,

բ. շարունակաբար կբարձրանա համակարգերի գործունեության արդյունավետությունը,

գ. կավտոմատացվի ստուգումների կազմակերպման գործընթացը,

դ. կկատարելագործվի ռիսկերի կառավարման համակարգը:

1.1.9. Նպաստների գծով տեղեկատվության փոխանակման ինքնաշխատ համակարգի ներդրում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ստեղծել նպաստների գծով տեղեկատվության փոխանակման էլեկտրոնային հարթակ՝ ՀՀ առողջապահության նախարարության, ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի և ՀՀ սոցիալական ապահովության ծառայության միջև)

1) Նկարագրություն

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հուլիսի 14-ի N1024-Ն որոշման՝ ժամանակավոր անաշխատունակության և մայրության նպաստների գծով հարկային մարմնի կողմից կատարվում են հետևյալ աշխատանքները.

1) ինքնուրույնաբար իրեն աշխատանքով ապահոված անձի դիմումը ստանալուց հետո սպասարկման գործառույթ իրականացնող աշխատակիցը.

- 3 աշխատանքային օրվա ընթացքում պարզում է դիմելու օրվան նախորդող հաշվետու ժամանակաշրջանի համար ներկայացված հարկային հաշվարկների ամբողջականությունը և դիմելու օրվա դրությամբ հարկային պարտավորությունների առկայությունը,

- հարկային պարտավորությունների առկայության և (կամ) հարկային հաշվարկների ամբողջական ներկայացված չլինելու դեպքում՝ տեղեկանքը լրացնում և տրամադրում է համապատասխան հարկային հաշվարկները ամբողջությամբ ներկայացվելուց և հարկային պարտավորությունները կատարվելուց հետո՝ 1 աշխատանքային օրվա ընթացքում:

2) Վարձու աշխատողների ժամանակավոր անաշխատունակության և մայրության նպաստները վճարելու համար գործատուի ծախսած դրամական միջոցները փոխհատուցելու նպատակով գործատուի կողմից կազմված տեղեկանքը և կից փաստաթղթերը ստանալուց հետո, սպասարկման գործառույթ իրականացնող բաժնի կողմից հետագա ընթացքն ապահովվում է ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հուլիսի 14-ի թիվ 1024-Ն որոշման 3-րդ հավելվածով սահմանված կարգով և ժամկետում:

Սպասարկման գործառույթ իրականացնող բաժինը 10 օրվա ընթացքում ուսումնասիրում է ներկայացված փաստաթղթերում առկա տեղեկատվությունը, ապա հաստատում կամ գրության մերժում է այն՝ նշելով մերժման պատճառը (սահմանված է ՀՀ կառավարության 14.07.2011թ. թիվ 1024-Ն որոշմամբ):

Խնդիրը կայանում է նրանում, որ հարկային մարմնի կողմից հաստատված տեղեկանքը սուբյեկտը ներկայացնում է ՀՀ սոցիալական ապահովության ծառայություն, որն էլ իր հերթին ստուգում է կատարված հաշվարկի ճշտությունը և ՊԵԿ ներկայացնում արդյունքների վերաբերյալ գրություն: Այսինքն՝ ստացվում է այնպես, որ միևնույն հաշվարկը կատարվում է և՛ ՊԵԿ-ի, և՛ ՀՀ սոցիալական ապահովության ծառայության կողմից, իսկ գումարների վերադարձը կատարվում է՝ հիմք ընդունելով ՀՀ սոցիալական ապահովության ծառայության կողմից կատարված հաշվարկը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Նպաստների գծով տեղեկատվության փոխանակման էլեկտրոնային հարթակի ստեղծման արդյունքում.

ա) կկրճատվի փաստաթղթաշրջանառության գործառույթն իրականացնելու համար ծախսվող ժամանակը,

բ) աշխատանքային ռեսուրսների առավել նպատակային կօգտագործվեն,

գ) կվերհանվեն սոցիալական ապահովության ծառայության կողմից փոխհատուցվող գումարները ստանալուց հետո տվյալ ժամանակաշրջանների համար ճշտված հաշվարկների ներկայացման դեպքում առաջացող ռիսկերը, քանի որ հաշվարկների փոփոխման դեպքում ՊԵԿ-ը տեղեկատվություն կտրամադրի սոցիալական ապահովության ծառայությանը:

1.1.10. Պետական գնումների գործընթացին առնչվող գործառույթներ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ավարտագրացնել պետական գնումների գործընթացում ՊԵԿ-ին առնչվող և իրականացվող գործառույթների իրագործումը)

1) Նկարագրություն

Միջոցառման շրջանակում նախատեսվում է իրավական ակտերի հիման վրա ՀՀ պետական գնումների շրջանակում ՊԵԿ-ին վերապահված գործընթացների ավտոմատացում՝ պահանջված տվյալների ավտոմատ ներբեռնում և փոխանցում պահանջող կողմին: Գործընթացի ավտոմատացումը միտված կլինի բիզնես միջավայրի պարզեցմանը, մարդկային ռեսուրսի և ժամանակի արդյունավետ օգտագործմանը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Պետական գնումների գործընթացին առնչվող ՊԵԿ գործառույթների ավտոմատացման արդյունքում նվազագույնի կհասցվի մարդկային գործոնը, կկրճատվեն ծախսվող ռեսուրսները:

Ներկայումս ընթացակարգն ավտոմատացված չէ և սահմանված է 3 օր ժամկետ:

1.1.11. Պետական տուրքի հաշվառման ինքնաշխատ համակարգի ներդրում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ստեղծել պետական տուրքի հաշվառման ինքնաշխատ համակարգ)

1) Նկարագրություն

«Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ պետական տուրքի պարտավորությունների (տուրք, տույժ), (բացառությամբ նույն օրենքի 19-րդ հոդվածի 15.6-րդ ենթակետով, 19.7-րդ և 19.8-րդ հոդվածներով սահմանված պետական տուրքի պարտավորությունների), հաշվառման համար հարկային մարմնում բացվում են անձնական հաշվի քարտեր:

Նույն օրենքի 19-րդ հոդվածի 15.6-րդ ենթակետով սահմանված պետական տուրքի պարտավորությունների հաշվառումն իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետության բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարությունը:

Նույն օրենքի 19.7-րդ և 19.8-րդ հոդվածներով սահմանված պետական տուրքի պարտավորությունների հաշվառումն իրականացնում է հարկային մարմինը՝ այդ պարտավորությունների հաշվառման համար հարկային մարմնում բացված առանձին ԱՀԲ-ում:

Լիազոր մարմինների կողմից տեղեկատվության փոխանակումն իրականացվում է ՀՀ կառավարության 29.11.1997թ. N 547, ինչպես նաև՝ 05.10.2017թ. N 1272-Ն ու N 1292-Ն որոշումներով սահմանված ընթացակարգերով, սակայն տարեկան պետական տուրքի առանձին տեսակների գանձման օբյեկտների մասով լիազոր մարմինների հետ տեղեկությունների փոխանակման համար ընթացակարգեր սահմանված չեն:

Ներկայումս տարեկան պետական տուրքի առանձին տեսակների համար.

ա. ՊԵԿ հարկ վճարողների սպասարկման վարչության (այսուհետ՝ ՀՎՍՎ) սպասարկման բաժիններում բացված ԱՀԲ-ներում իրականացվում է հաշվառում լիազոր մարմինների կողմից թույլտվությունների և(կամ) լիցենզիաների, ինչպես նաև ծանուցման ենթակա գործունեության վերաբերյալ ներկայացված տեղեկատվության հիման վրա, որը հարկային մարմին է տրամադրվում էլեկտրոնային եղանակով, այդ թվում՝ փաստաթղթաշրջանառության «Mulberry» համակարգի միջոցով («Microsoft Excel» համակարգչային ծրագրի ձևաչափով): Այն ՊԵԿ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների վարչության կողմից սահմանված ձևաչափով ներմուծվում է «Հարկատու 3» համակարգ, որի արդյունքում ՀՎՍՎ համապատասխան աշխատակցի կողմից ԱՀԲ-ում կատարվում է պետական տուրքի հաշվարկ,

բ. համապատասխան տեղեկատվության տրամադրման ընթացակարգի բացակայության պայմաններում (ինչի արդյունքում հնարավոր են բացթողումներ) ՊԵԿ ՀՎՍՎ սպասարկման բաժիններում բացված ԱՀԲ-ներում իրականացվում է հաշվառում նաև պետական տուրքի հաշվարկման մի շարք օբյեկտների համար,

գ. հաշվառում չի իրականացվում «Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված դեպքերում, ինչպես նաև Mulberry փաստաթղթաշրջանառության համակարգի միջոցով լիազոր մարմինների կողմից ուղարկվող տեղեկատվության մասով:

Պետական տուրքի հաշվառման գործընթացում առկա են հետևյալ խնդիրները.

ա. տեղեկությունների տրամադրման նպատակով ընթացակարգերի բացակայության արդյունքում հարկ վճարողների կողմից կատարված պետական տուրքի վճարումները ԱՀՔ-ներում հաշվառվում են որպես ավել վճարված գումարներ (գերավճար), ստացված տեղեկատվության հիման վրա պետական տուրքի հաշվարկները կատարվում են սպասարկման բաժնի աշխատակցի կողմից, որը և դրույքաչափի ճշգրիտ հաշվարկման, և վճարման ժամկետի ճշգրիտ որոշման առումով բավականին մեծ ռիսկեր է պարունակում,

բ. քանի որ պետական տուրքի համար կատարված վճարումները թե որպես պետական տուրքի առաջին վճարում, թե հետագա տարիների համար կատարված վճարումներ, և թե տվյալ լիցենզիայի կամ լիցենզիայի ներդիրի կրկնօրինակը տալու, լիցենզիայի վերաձևակերպման, լիցենզիաների գրանցամատյանից այլ անձանց տեղեկությունների տրամադրման, ինչպես նաև լիցենզիայի ժամկետի երկարաձգման համար պետական տուրքի վճարումները կատարվում են յուրաքանչյուրի համար նախատեսված նույն հաշվեհամարներով, դրանց հետագա հաշվառումը խնդիրներ է առաջացնում պետական տուրքի ԱՀՔ-ների ճիշտ վարման առումով,

գ. պետական տուրքի հաշվառման նպատակով մեկ հարկ վճարողի համար վարվում է մեկ միասնական ԱՀՔ՝ անկախ վերջինիս մոտ պետական տուրքի տարբեր տեսակների առկայությունից, որի արդյունքում տարբեր լիազոր մարմինների մասով կատարված պետական տուրքի վճարումները ժամանակագրական կարգով մարում են պարտավորությունները, և առանձին դեպքերում ուղղակի հնարավոր չէ պարզել, թե որ վճարումը որ պարտավորության մարմանն էր ուղղված:

Այս միջոցառման իրականացմամբ նախատեսվում է տարեկան տուրքի գանձման օբյեկտների գծով ունենալ մեկ միասնական հաշիվ, կարգավորել տարեկան տուրքի գանձման օբյեկտների գծով լիազոր մարմիններից ստացվող տեղեկատվության գործընթացը, անհրաժեշտ փոփոխություններ նախաձեռնել համապատասխան իրավական ակտերում, ինչպես նաև ՊԵԿ-ի կողմից ԱՀՔ-ներում չհաշվառվող

(վիճակագրական բնույթ կրող) պետական տուրքի գանձման օբյեկտ համարվող տեղեկությունների փոխանակումը տեղափոխել հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգ:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Պետական տուրքի հաշվառման ինքնաշխատ համակարգի ներդրման արդյունքում.

ա. էականորեն կբարձրանա պետական տուրքի հաշվառման գործառույթի որակն ու ճշգրտությունը,

բ. պետական տուրքի ԱՀԲ-ն հասանելի կլինի և՛ հարկ վճարողին, և՛ լիազոր մարմնին, որի արդյունքում կբացառվեն պետական տուրքի պարտավորությունների հաշվառման հետ կապված անհամապատասխանությունները,

գ. հնարավոր կլինի առավել պատշաճ հսկողություն իրականացնել պետական տուրքի պարտավորություն կրող հարկ վճարողների նկատմամբ,

դ. նվազագույնի կհասցվեն աշխատակիցների միջամտության արդյունքում ստեղծված պետական տուրքի պարտավորության հաշվառման հետ կապված ռիսկերը,

ե. ՊԵԿ-ի կողմից ԱՀԲ-ներում չհաշվառվող (վիճակագրական բնույթ կրող) տեղեկատվությունը ՀՀ կառավարության լիազոր մարմնի կողմից կներկայացվի հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգի («File online») միջոցով:

1.1.12. Էլեկտրոնային վճարման համակարգեր

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել մաքսային վճարներն էլեկտրոնային եղանակով իրականացնելու տեխնիկական հնարավորություններ)

1) Նկարագրություն

Նախատեսվում է ապահովել մաքսային ընթացակարգերի շրջանակներում տնտեսավարողների կողմից իրենց վճարներն էլեկտրոնային եղանակով իրականացնելու հնարավորություն: Այն պետք է հնարավորություն ընձեռի

տնտեսավարողին հավաքագրվող բոլոր մաքսային վճարներն իրականացնել էլեկտրոնային կենտրոնացված եղանակով:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կապահովվի մաքսային վճարները էլեկտրոնային եղանակով վճարելու հնարավորություն,

բ. կներդրվի մաքսային պարտավորություններն իրականացնելու թափանցիկ և դյուրին ընթացակարգ:

Ներկայումս առկա չէ մաքսային պարտավորությունների առցանց մարման հնարավորություն:

1.1.13. ՀՀ արդարադատության նախարարության պրոբացիայի ծառայություն տեղեկությունների տրամադրման էլեկտրոնային կառավարման համակարգի ներդրում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ստեղծել ՀՀ արդարադատության նախարարության պրոբացիայի ծառայությանը տեղեկությունների տրամադրման էլեկտրոնային կառավարման համակարգ)

1) Նկարագրություն

Ներկայումս ՀՀ քրեակատարողական օրենսգրքի 27-րդ հոդվածի 10-րդ մասի և «Պրոբացիայի մասին» ՀՀ օրենքի 40-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ ՀՀ արդարադատության նախարարության պրոբացիայի ծառայությունը (այսուհետ՝ պրոբացիայի ծառայություն) «Mulberry» փաստաթղթաշրջանառության համակարգի միջոցով գրություններ է ուղարկում ՊԵԿ՝ ծանուցելով դատապարտյալի վերաբերյալ կայացված դատավճռի, ինչպես նաև վերջինիս պատժի կրման ժամկետի մասին:

ՊԵԿ-ը, համաձայն նույն օրենսգրքի 27-րդ հոդվածի 12-րդ և 13-րդ մասերի, ստանալով պրոբացիայի ծառայության տարածքային մարմնի ուղարկած դատական ակտի պատճենը, համապատասխան նշում պետք է կատարի իր կողմից վարվող տվյալների բազայում: Դատապարտյալի աշխատանքի վայրի, ինչպես նաև դրա

փոփոխության դեպքում, տարածքային մարմնի պահանջով՝ ՊԵԿ-ը պարտավոր է տրամադրել տեղեկություններ:

Ներկայումս ՊԵԿ տեղեկատվական բազայում, նույնականացնելով դատապարտյալի վերաբերյալ տեղեկատվությունը, «Mulberry» փաստաթղթաշրջանառության նույն համակարգի միջոցով պրոբացիայի ծառայությանը տրամադրվում է տեղեկություն՝ տվյալ պահին վերջինիս աշխատավայրի և զբաղեցրած պաշտոնի (առկայության դեպքում) վերաբերյալ:

Նշված գործընթացի իրականացման մասով առկա են հետևյալ խնդիրները.

ա) ՊԵԿ-ում սահմանված չէ ընթացակարգ պրոբացիայի ծառայության կողմից տրամադրված տվյալների բազա վարելու վերաբերյալ,

բ) դատապարտյալի աշխատանքի վայրի փոփոխության վերաբերյալ պահանջվող տեղեկության տրամադրման մասով, հաշվի առնելով դատավճռով նշված մասնագիտությամբ զբաղվելու իրավունքի ժամկետը, բացառապես ծրագրային ապահովման միջոցով է հնարավոր պարզել դատապարտյալի՝ պատժի կրման ժամանակահատվածում վերջինիս կողմից տվյալ պաշտոնը զբաղեցնելու կամ մասնագիտությամբ աշխատանքը կատարելու ժամանակահատվածը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Պրոբացիայի ծառայությանը տեղեկությունների տրամադրման էլեկտրոնային կառավարման համակարգի ներդրման արդյունքում.

ա. պրոբացիայի ծառայությունից էլեկտրոնային հարթակի միջոցով կստացվի տեղեկատվություն և ՊԵԿ-ում կստեղծվի ինքնաշխատ տվյալների բազա (կիրականացվի գրանցամատյանի վարում),

բ. կկրճատվեն վարչական ծախսերը,

գ. աշխատանքային ռեսուրսները կօգտագործվեն առավել նպատակային:

1.1.14. Վարչական իրավախախտումների էլեկտրոնային կառավարման համակարգ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ստեղծել վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ գործերով վարույթների էլեկտրոնային կառավարման համակարգ)

1) Նկարագրություն

Ներկայումս Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքով հարկային մարմնի քննությանը ենթակա գործերով հարկ վճարողների պաշտոնատար անձանց նկատմամբ ՎԻՎ վարույթները հարուցվում և իրականացվում են թղթային եղանակով: Միջոցառման շրջանակում ՎԻՎ վարույթների իրականացումը նախատեսվում է իրականացնել էլեկտրոնային եղանակով, ավտոմատացված ձևով՝ առանց օգտվողի անմիջական մասնակցության, ինչի շրջանակում հարկային մարմնի տեղեկատվական համակարգի տվյալների բազայում առկա տեղեկատվության հիման վրա պետք է իրականացվեն տվյալների համադրումներ, ստեղծվի ՎԻՎ վարույթի փաստաթղթեր, իրականացվի դրանց ծանուցումը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

ՎԻՎ վարույթների էլեկտրոնային կառավարման համակարգի ներդրման արդյունքում.

ա. ՎԻՎ վարույթները կիրականացվեն առավել օպտիմալ, առանց մարդկային գործոնի ազդեցության,

բ. ՎԻՎ վարույթի իրականացման գործընթացում հարկ վճարողների հետ շփումների կրճատման արդյունքում կնվազեցվեն կոռուպցիոն ռիսկերը,

գ. կկրճատվեն ՎԻՎ վարույթների իրականացման վարչական ծախսերը,

դ. առկա աշխատանքային ռեսուրսները կօգտագործվեն առավել նպատակային:

1.1.15. ԵԱՏՄ շրջանակներում փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ապահովել ԵԱՏՄ շրջանակներում էլեկտրոնային ուղեկցող փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչմանն ուղղված գործընթացների իրագործումը)

1) Նկարագրություն

Միջոցառումն իրականացվելու է ԵԱՏՄ թվային օրակարգի շրջանակներում: Այն հնարավորություն կընձեռի ԵԱՏՄ շրջանակներում փոխադարձ առևտրի իրականացման ժամանակ տնտեսավարողի կողմից դուրս գրել էլեկտրոնային ուղեկցող փաստաթուղթ, այն ներկայացնել հարկային մարմին և միաժամանակ ներկայացնել ԵԱՏՄ այլ անդամ-պետության տնտեսավարողին, որը հանդիսանում է տվյալ գործարքի շրջանակում գործընկեր: Գործընկերոջ կողմից փաստաթղթերը հաստատելուց հետո ներկայացված տեղեկատվությունը հասանելի պետք է դառնա հարկային, մաքսային և ներգրավված այլ գերատեսչություններին՝ իրենց իրավասությունների շրջանակներում համապատասխան ընթացակարգերն ապահովելու նպատակով: ԵԱՏՄ շրջանակներում փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչումն ապահովող համակարգի ներդրման արդյունքում նախատեսվում է ապահովել ԵԱՏՄ շրջանակներում առևտրի իրականացման ժամանակ տնտեսավարողներից պահանջվող փաստաթղթերի և տեղեկատվության էական կրճատում և ընթացակարգերի օպտիմալացում:

Միջոցառման շրջանակում նախատեսվում է նաև ապահովել տնտեսավարողների միջև փոխգործակցությունը՝ առևտրային փաստաթղթերի փոխանակման և տեղեկատվության տրամադրման հարթակ ձևավորելու միջոցով:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կրճատվեն ԵԱՏՄ շրջանակներում միջսահմանային առևտրի իրականացման ընթացքում հարկային և մաքսային ընթացակարգերը,

բ. կձևավորվի բարենպաստ բիզնես միջավայր՝ միջսահմանային առևտրում ներգրավված տնտեսավարողների համար,

գ. հարկային և մաքսային մարմինների կողմից միջսահմանային առևտրի վերահսկման համար անհրաժեշտ գործառույթներն կիրականացվեն հիմնականում էլեկտրոնային ուղեկցող փաստաթղթերից հավաքագրվող տեղեկատվության հիման վրա:

Ներկայումս ԵԱՏՄ շրջանակներում առկա չեն էլեկտրոնային ուղեկցող փաստաթղթերի ներկայացման համակարգեր:

1.1.16. ԵՄ արևելյան գործընկերության շրջանակներում պիլոտային նախագծերի իրականացում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ մասնակցել ԵՄ արևելյան գործընկերության շրջանակներում ՀՀ և ԵՄ միջև փոխանակման էլեկտրոնային համակարգերի պիլոտային նախագծերի իրականացման աշխատանքներին)

1) Նկարագրություն

Նախաձեռնությունը նախատեսվում է իրականացնել ԵՄ Արևելյան գործընկերության տարածքում «ԻՅՈՒ4ԴԻՋԻԹԼ» («EU4Digital») ծրագրի «Էլեկտրոնային առևտուր» ցանցի շրջանակներում: Միջոցառման իրականացումը հնարավորություն կընձեռի ԵՄ Արևելյան գործընկերության տարածքում փոխադարձ առևտրի իրականացման շրջանակներում կիրառել էլեկտրոնային համակարգեր, ինչպիսիք են էլեկտրոնային ուղեկցող փաստաթղթերի դուրսգրման, մաքսային մարմինների միջև նախնական տեղեկատվության փոխանակման և լոգիստիկ միջանցքների և փոխադրումների հետագծելիության համակարգերը: Միևնույն ժամանակ, անհրաժեշտության դեպքում, հնարավոր կլինի տեղեկատվություն փոխանակել ԵՄ անդամ պետությունների հետ:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կընդլայնվի ՀՀ և ԵՄ Արևելյան գործընկերության երկրների միջև համագործակցության շրջանակը,

բ. ՀՀ և ԵՄ Արևելյան գործընկերության երկրների միջև կիրականացվի համատեղ նախագիծ,

գ. կապահովվի տվյալների փոխանակում ՀՀ և ԵՄ միջև,

դ. կբարձրանա ՀՀ և ԵՄ միջև փոխգործակցության մակարդակը,

ե. կբարձրանա ապրանքաշրջանառության վերահսկողությունը:

1.1.17. Հիպոտեկային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների վերադարձի էլեկտրոնային հարթակ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ստեղծել հիպոտեկային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների վերադարձի էլեկտրոնային հարթակ)

1) Նկարագրություն

Ներկայումս հիպոտեկային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների վերադարձի համար շահառուները պարտավորված են յուրաքանչյուր եռամսյակի ավարտից հետո ներկայանալ հարկային մարմին և ներկայացնել փաստաթղթերի փաթեթներ, որոնց հիման վրա սպասարկման կենտրոններն իրականացնում են ուսումնասիրություններ, կազմում եզրակացություններ: Բացի այդ, հարկային մարմնում բացակայում է եկամտային հարկի վերադարձից օգտված շահառուների մեկ միասնական շտեմարան:

Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է նաև հարկային մարմնում ձևավորել հիպոտեկային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների վերադարձի էլեկտրոնային հարթակ, որը հնարավորություն կընձեռի շահառուներին եկամտային հարկի վերադարձին վերաբերող փաստաթղթերը հարկային մարմին ներկայացնել էլեկտրոնային եղանակով, էականորեն կկրճատի եկամտային հարկի վերադարձի ժամկետները, վճարված տոկոսների վերաբերյալ հարկային մարմինը բանկերից տեղեկատվությունը կստանա էլեկտրոնային եղանակով և հարկային մարմնում կձևավորվի շահառուների միասնական էլեկտրոնային շտեմարան:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Հիպոտեկային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների վերադարձի էլեկտրոնային հարթակի ներդրման արդյունքում կկրճատվեն հիպոտեկային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների վերադարձի ժամկետները, կբարձրանա շահառուների գոհունակության մակարդակը:

Ներկայումս հիպոտեկային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների վերադարձման գործընթացը տևում է միջինում 7-12 աշխատանքային օր:

1.1.18 Վարչական ակտերի ինքնաշխատ հաշվառման համակարգ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ստեղծել վարչական ակտերի արդյունքների ինքնաշխատ հաշվառման համակարգ)

1) Նկարագրություն

Ներկայումս ՀՀ հարկային օրենսգրքի 342-րդ հոդվածի դրույթների համաձայն ստուգման կամ այլ վարչական ակտը, ուսումնասիրության արձանագրությունը (այսուհետ՝ Վարչական ակտ) սահմանված ժամկետներում ներկայացվում է հարկ վճարողին (գործադիր մարմնի ղեկավարին) կամ նրան փոխարինող պաշտոնատար անձին՝ առձեռն, էլեկտրոնային եղանակով կամ փոստային կապի միջոցով և այն հաշվառվում է հարկ վճարողի անձնական հաշվի քարտերում՝ հաշվի առնելով անբողոքարկելի դառնալու ժամկետները:

Վարչական ակտերով լրացուցիչ առաջադրված հարկային պարտավորությունները անձնական հաշվի քարտում հաշվառելու համար անհրաժեշտ է լինում ճիշտ պահպանել վարչական ակտերի անբողոքարկելի դառնալու ժամկետները, հետևել բողոքներին: Մասնավորապես՝ լինում են դեպքեր, երբ հարկ վճարողները դրանք բողոքարկում կամ վիճարկում են Օրենսգրքով սահմանված բողոքարկման երկամսյա ժամկետի վերջին օրը, իսկ պարտավորությունների հաշվառումն իրականացնող ստորաբաժանումը հիշյալ տեղեկատվությունը ստանում է վարչական ակտը «Հարկատու-3» համակարգ

գրանցելուց հետո: Արդյունքում անհրաժեշտություն է առաջանում ակտի գրանցումը չեղարկելու, որն էլ էականորեն ազդում է միասնական հաշվի շարժի վրա:

Հիմք ընդունելով նշվածը՝ անհրաժեշտություն է առաջանում հարկային մարմնում գործող վարչական ակտերին վերաբերող էլեկտրոնային համակարգերը ինտեգրել «Հարկատու-3» ԷԿՀ համակարգի հետ այնպես, որ դրանք ինքնաշխատ եղանակով հաշվառվեն անձնական հաշվի քարտում՝ հաշվի առնելով անբողոքարկելի դառնալու ժամկետները, ներկայացված բողոքները, դրանց արդյունքները:

2) Ակնկալվող արդյունքը

Վարչական ակտերի արդյունքների ինքնաշխատ հաշվառման համակարգի ներդրման արդյունքում.

ա) հնարավորինս կնվազեցվի մարդկային գործոնով պայմանավորված սխալի հավանականությունը՝ անձնական հաշվի քարտերում վարչական ակտերի գրանցման ժամկետների և արձանագրված գումարների առումով,

բ) աշխատանքային ռեսուրսներն առավել նպատակային կօգտագործվեն:

1.1.19. «Էլեկտրոնային հաշվարկային փաստաթղթեր և գրքեր» (e-invoicing) համակարգի «վեբ» տարբերակի նախագծում և ներդրում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ նախագծել և ներդնել «Էլեկտրոնային հաշվարկային փաստաթղթեր և գրքեր» (e-invoicing) համակարգի «վեբ» տարբերակը հարկ վճարողների օգտագործման համար առավել արդյունավետ դարձնելու նպատակով):

1) Նկարագրություն

Միջոցառման արդյունքում հնարավոր կլինի նախագծել և ներդնել «Էլեկտրոնային հաշվարկային փաստաթղթեր և գրքեր» (e-invoicing) համակարգի «վեբ» տարբերակը, ինչը ավելի կհեշտացնի և կպարզեցնի հարկ վճարողների աշխատանքը: Ներկայումս գործող համակարգից օգտվելու համար հարկ վճարողները ստիպված են այն բեռնել իրենց համակարգչի մեջ և ծրագրի նոր տարբերակի առկայության դեպքում թարմացնել այն, ինչը լրացուցիչ անհարմարություն է ստեղծում հարկ վճարողների

համար: Միևնույն ժամանակ ներկայիս ծրագրով ստեղծված հաշվարկային փաստաթղթերի սևագիր տարբերակները հասանելի են միայն այն համակարգչում, որտեղ ստեղծվել են, ինչը ևս անհարմար է: «Էլեկտրոնային հաշվարկային փաստաթղթեր և գրքեր» (e-invoicing) համակարգի «վեբ» տարբերակը ներդնելով, հարկ վճարողը այլևս ստիպված չի լինի բեռնել ծրագիրը իր համակարգչի մեջ: Հարկ վճարողը հնարավորություն կունենա մուտք գործել համակարգ աշխարհի ցանկացած կետից և ցանկացած համակարգչով, նույնիսկ հեռախոսով և հասանելիություն կունենա իր հաշվարկային փաստաթղթերի վերաբերյալ տվյալներին:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

«Էլեկտրոնային հաշվարկային փաստաթղթեր և գրքեր» համակարգի «վեբ» տարբերակի ներդրման արդյունքում.

ա. հարկ վճարողներին կմատուցվեն առավել որակյալ և արդյունավետ էլեկտրոնային ծառայություններ,

բ. կխնայվի հարկ վճարողների ժամանակը, կպարզեցվի աշխատանքը, կբարձրանա որակը:

գ. կամրապնդվեն հարկ վճարող-ՊԵԿ գործընկերային հարաբերությունները:

1.1.20. Մի քանի աղբյուրից ստացման ենթակա (ստացված) եկամտից հաշվարկված և փոխանցված (գանձված) սոցիալական վճարների առավելագույն չափը գերազանցող գումարները մասնակիցներին վերադարձնելու նպատակով ֆիզիկական անձանց բանկային հաշվեհամարների ստացման գործընթացի ավտոմատացում

(ՄԻՋՈՏԱՌՈՒՄ՝ ավտոմատացնել մի քանի աղբյուրից ստացման ենթակա (ստացված) եկամտից հաշվարկված և փոխանցված (գանձված) սոցիալական վճարների առավելագույն չափը գերազանցող գումարները մասնակիցներին վերադարձնելու նպատակով ֆիզիկական անձանց բանկային հաշվեհամարների ստացման գործընթացը)

1) Նկարագրություն

Ներկայումս մի քանի աղբյուրից ստացման ենթակա (ստացված) եկամտից հաշվարկված և փոխանցված (գանձված) սոցիալական վճարների առավելագույն չափը գերազանցող գումարները մասնակիցներին վերադարձնելու գործընթացը կարգավորվում է «Կուտակային կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքով, որի 6-րդ հոդվածի 6-րդ մասի համաձայն՝ եթե անձը եկամուտ է ստանում մի քանի աղբյուրից (ստանում է ձեռնարկատիրական եկամուտ և աշխատավարձ), ապա հաշվարկված և փոխանցված (գանձված) սոցիալական վճարների՝ նույն հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված չափը գերազանցող գումարները (եթե այդպիսիք առկա են) մասնակիցներին վերադարձվում են ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ նախագահի 2018թ. մարտի 20-ի թիվ 181-Ն և ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2018թ. մարտի 30-ի թիվ 126-Ն համատեղ հրամանով սահմանված կարգով, որի՝

- 7-րդ կետի համաձայն՝ հարկային մարմինն առաջին անգամ վերադարձվող գումարի առկայության մասին մասնակիցներին ծանուցում է հաշվետու ամսվա եկամտային հարկի և սոցիալական վճարի ամսական հաշվարկով և (կամ) հաշվետու տարվա շահութահարկի հաշվարկով հաշվարկված սոցիալական վճարի մարման օրվանից հետո տասնօրյա ժամկետում՝ էլեկտրոնային փոստի միջոցով, իսկ անհնարինության դեպքում՝ փոստային առաքմամբ,

- 9-րդ կետի համաձայն՝ գումարների վերադարձման համար մասնակիցը ծանուցագրի հետ միասին հարկային մարմին է ներկայացնում իր բանկային հաշվի մասին տեղեկատվություն, իսկ դրանց փոփոխության դեպքում մասնակիցը պարտավոր է փոփոխության կատարման ամսվան հաջորդող ամսվա 20-ից ոչ ուշ դրա մասին տեղեկացնել հարկային մարմնին՝ ներկայացնելով նոր տվյալները:

Սպասարկման բաժնի համապատասխան գործառույթ իրականացնող աշխատակցի կողմից ծանուցումները ուղարկվում են մասնակիցներին փոստային առաքմամբ, իսկ էլեկտրոնային փոստի առկայության դեպքում՝ ինքնաշխատ եղանակով ուղարկվում է համապատասխան էլեկտրոնային փոստին: Փոստային

Ծառայության միջոցով կատարված ծանուցումների մեծ մասը ետ է վերադարձվում՝ սխալ հասցե նշված լինելու պատճառով: Հարկ է նաև նշել, որ մեծ դժգոհություններ են առաջանում մասնակիցների կողմից՝ ծանուցվելուց հետո ՊԵԿ սպասարկման սրահներ ներկայանալու համար՝ հաշվի առնելով վերադարձվող գումարի ոչ այդքան մեծ լինելը:

Արդյունքում, ըստ ՊԵԿ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների վարչության կողմից տրամադրած տեղեկատվության, ստացվել է, որ սոցիալական վճարների առավելագույն չափը գերազանցող չվերադարձված գումարների հանրագումարը կազմել է 252,620,443 ՀՀ դրամ, իսկ գումարների վերադարձից չօգտված մասնակիցների թվաքանակը՝ 16137 անձ:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Գործընթացի ավտոմատացման արդյունքում կվերանա սոցիալական վճարների գումարների վերադարձից չօգտված մասնակիցների հարկային մարմին դիմելու անհրաժեշտությունը, էականորեն կկրճատվեն սոցիալական վճարների գումարների վերադարձման ժամկետները, և գործընթացն ամբողջությամբ կկատարվի ինքնաշխատ եղանակով:

1.1.21. Ֆիզիկական անձանց համար էլեկտրոնային ծառայությունների նոր հարթակ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել Ֆիզիկական անձանց համար էլեկտրոնային ծառայությունների (e-services) նոր հարթակ)

1) Նկարագրություն

Ֆիզիկական անձանց համար էլեկտրոնային ծառայությունների (e-services) նոր հարթակը հնարավորություն կտա ֆիզիկական անձ հանդիսացող բոլոր քաղաքացիներին ցանկացած պահի տեղեկություն ստանալ իր անձնական հաշվի քարտի տվյալների մասին, ձևավորել քաղվածք, հիպոտեկային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների վերադարձի նպատակով ներկայացնել դիմումներ, ուսման վարձավճարի փոխհատուցման նպատակով ներկայացնել դիմումներ, ներկայացնել այլ դիմումներ, հաշվարկներ և այլ փաստաթղթեր, դիտել այլ

տեղեկություններ: Նախատեսվում է բարելավել ՀՀ ՊԵԿ-ի կողմից հարկ վճարողներին մատուցվող էլեկտրոնային ծառայությունները, համակարգը ձևափոխել այնպես, որ պարզ ու հասկանալի լինի ցանկացած օգտվողի համար:

Նախագիծն իրականացնելու համար անհրաժեշտ կլինի ուսումնասիրել գործող համակարգերի ֆունկցիոնալ հատվածը, ծրագրային ապահովման և սերվերի միջև անվտանգ կապ ստեղծելու եղանակները, ընտրել ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ գործիքակազմը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Հարթակի ներդրման արդյունքում ֆիզիկական անձանց համար կկրճատվեն հարկային պարտավորությունների կատարման ծախսերը, կբարելավվեն փոխհատուցվող գումարների ստացման գործընթացը, կընդլայնվի օգտվողների շրջանակը:

1.1.22. Ֆիզիկական անձանց համար էլեկտրոնային ծառայությունների բջջային հավելված

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել Ֆիզիկական անձանց համար էլեկտրոնային ծառայությունների (e-services) նոր հարթակի բջջային հավելված)

1) Նկարագրություն

Ֆիզիկական անձանց համար էլեկտրոնային ծառայությունների (e-services) նոր հարթակի բջջային հավելվածը հնարավորություն կտա ֆիզիկական անձ հանդիսացող բոլոր քաղաքացիներին ցանկացած պահի տեղեկություն ստանալ իր անձնական հաշվի քարտի տվյալների մասին, ձևավորել քաղվածք, ստանալ ծանուցումներ, հիպոտեկային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների վերադարձի նպատակով ներկայացնել դիմումներ, ուսման վարձավճարի փոխհատուցման նպատակով ներկայացնել դիմումներ, ներկայացնել այլ դիմումներ, հաշվարկներ և այլ փաստաթղթեր, դիտել իր գույքի վերաբերյալ տեղեկատվությունը և այլ տեղեկություններ: Նշված բջջային հավելվածը թույլ կտա ֆիզիկական անձին նաև

համակարգչին հասանելիություն չունենալու պարագայում կատարել պարտավորությունների դիմաց վճարումներ:

Նշված բջջային հավելվածի ներդրման համար անհրաժեշտ կլինի ուսումնասիրել գործող համակարգերի ֆունկցիոնալ հատվածը, ծրագրային ապահովման և սերվերի միջև անվտանգ կապ ստեղծելու եղանակները, ընտրել ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ գործիքակազմը: Նախատեսվում է մշակել հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման բջջային հավելվածներ երկու օպերացիոն համակարգերի համար:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Բջջային հավելվածի ներդրման արդյունքում կբարձրանա ֆիզիկական անձանց հարմարավետությունը հարկային պարտավորությունների կատարման, ինչպես նաև փոխհատուցվող գումարների ստացման մասով և կընդլայնվի օգտվողների շրջանակը:

Ներկայումս հաշվետվությունների ներկայացման բջջային հավելվածներ առկա չեն:

1.1.23. Նոր «Հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգ» (file-online)

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ նախագծել և իրականացնել «Հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգի» «ինտերֆեյսի» և աշխատանքի տրամաբանության փոփոխություն հարկ վճարողների օգտագործման համար առավել հարմարավետ դարձնելու նպատակով)

1) Նկարագրություն

Միջոցառման կատարման արդյունքում հնարավոր կլինի նախագծել և ներդնել «Հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգի» նորացված տարբերակը, ինչը հնարավորություն կընձեռի փոփոխել և բարելավել ՀՀ ՊԵԿ-ի կողմից հարկ վճարողներին մատուցվող էլեկտրոնային ծառայությունները, համակարգը ձևափոխել այնպես, որ պարզ ու հասկանալի լինի ցանկացած հարկ վճարողի համար՝ միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտից մինչև խոշոր հարկ վճարողներ: Համակարգում նախատեսվում է առանձնացնել հաշվետվական ձևերն

ըստ բաժինների, որպեսզի յուրաքանչյուր հարկ վճարող, կախված իր հարկման ռեժիմի տեսակից, տեսնի միայն իրեն անհրաժեշտ հաշվետվական ձևերը և էջերը:

Հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգը հարկ վճարողին հնարավորություն կտա առանց հաշվապահական կազմակերպություններին դիմելու լրացնել հաշվարկ/հաշվետվություններ, դիմումներ, հայտարարություններ, ստորագրել դրանք էլեկտրոնային ստորագրության օգնությամբ, հանձնել դրանք ՊԵԿ, անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշտել փաստաթղթերը, ինչպես նաև ստեղծել սևագիր տարբերակներ և խմբագրել:

Հարկ վճարողը ցանկացած պահի կարող է տեղեկություն ստանալ իր անձնական հաշվի քարտի տվյալների մասին, ձևավորել քաղվածք, վարել էլեկտրոնային դրամարկղի գիրք, ձեռքի տակ ունենալ հսկիչ-դրամարկղային մեքենայի տվյալները, տեսնել ֆիսկալ հասույթի և հասույթի մանրամասները, աշխատողների տվյալները, հետևել դրոշմապիտակների և դրոշմանիշերի ձեռք բերման հայտին, կատարել պարտավորությունների դիմաց վճարումներ, ստուգել ստացված ծանուցումները և անհրաժեշտության դեպքում պատասխանել:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Հարկ վճարողների համար կներդրվի «Հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգի» նոր և հասանելի տարբերակ, որը կհեշտացնի, կպարզեցնի հարկ վճարողների աշխատանքը, կբարձրացնի դրա արդյունավետությունը, ինչպես նաև կամրապնդի հարկ վճարող-ՊԵԿ գործընկերային հարաբերությունները:

1.1.24. Հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման էլեկտրոնային համակարգերի բջջային հավելված

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման էլեկտրոնային համակարգերի (e-invoicing) բջջային հավելված)

1) Նկարագրություն

Էլեկտրոնային հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման բջջային հավելվածը հնարավորություն կտա հարկ վճարողին հեռախոսի միջոցով դուրս գրել հարկային հաշիվներ և հարկային հաշիվ չհանդիսացող այլ հաշվարկային փաստաթղթեր, վավերացնել էլեկտրոնային mID ստորագրության օգնությամբ, հաստատել այլ հարկ վճարողների կողմից դուրսգրված հաշվարկային փաստաթղթեր, չեղարկել կամ ճշգրտել դրանք, ինչպես նաև ստեղծել հաշվարկային փաստաթղթերի սևագիր տարբերակներ:

Նշված բջջային հավելվածի ներդրման համար անհրաժեշտ կլինի ուսումնասիրել գործող համակարգերի ֆունկցիոնալ հատվածը, ծրագրային ապահովման և սերվերի միջև անվտանգ կապ ստեղծելու եղանակները, ընտրել ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ գործիքակազմը: Նախատեսվում է մշակել հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման բջջային հավելվածներ երկու օպերացիոն համակարգերի համար:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Բջջային հավելվածի ներդրման արդյունքում հարկ վճարողների համար կներդրվեն հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման հարմարավետ էլեկտրոնային գործիքներ և կընդլայնվի օգտվողների շրջանակը:

Ներկայումս հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման բջջային հավելվածներ առկա չեն:

1.1.25. Հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգերի բջջային հավելված

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգերի (file-online) բջջային հավելված)

1) Նկարագրություն

Հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգի բջջային հավելվածը հնարավորություն կտա հարկ վճարողին հեռախոսի միջոցով լրացնել հաշվարկ/հաշվետվություններ, դիմումներ, հայտարարություններ, ստորագրել դրանք

էլեկտրոնային mID ստորագրության օգնությամբ, հանձնել դրանք ՊԵԿ, անհրաժեշտության դեպքում ճշտել փաստաթղթերը, ինչպես նաև ստեղծել սևագիր տարբերակներ և խմբագրել:

Հարկ վճարողը ցանկացած պահի կարող է տեղեկություն ստանալ իր անձնական հաշվի քարտի տվյալների մասին, ձևավորել քաղվածք, ձեռքի տակ ունենալ հսկիչ-դրամարկղային մեքենայի տվյալները, տեսնել ֆիսկալ հասույթի և հասույթի մանրամասները, ստուգել ստացված ծանուցումները և անհրաժեշտության դեպքում պատասխանել: Նշյալ բջջային հավելվածը թույլ կտա հարկ վճարողին նաև համակարգչին հասանելիություն չունենալու պարագայում կատարել պարտավորությունների դիմաց վճարումներ:

Նշված բջջային հավելվածի ներդրման համար անհրաժեշտ կլինի ուսումնասիրել գործող համակարգերի ֆունկցիոնալ հատվածը, ծրագրային ապահովման և սերվերի միջև անվտանգ կապ ստեղծելու եղանակները, ընտրել ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ գործիքակազմը: Նախատեսվում է մշակել հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման բջջային հավելվածներ երկու օպերացիոն համակարգերի համար:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Բջջային հավելվածի ներդրման արդյունքում կբարձրանա հարկ վճարողների հարմարավետությունը հաշվետվությունների ներկայացման և տեղեկությունների ստացման մասով և կընդլայնվի օգտվողների շրջանակը:

Ներկայումս հաշվետվությունների ներկայացման բջջային հավելվածներ առկա չեն:

Ենթանպատակ 1.2. ՊԵԿ գործառույթների և ընթացակարգերի վերակառուցում և օպտիմալացում

1.2.1. ՊԵԿ «բիզնես» գործընթացներ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ վերակառուցել և վերակազմակերպել ՊԵԿ «բիզնես» գործընթացները)

1) Նկարագրություն

Պետական կառավարման ոլորտում «բիզնես» գործընթացների ուսումնասիրությունն ու վերլուծությունը հնարավորություն են տալիս դիտարկել ներդրված ընթացակարգերն օպտիմալացման և տեխնոլոգիական լուծումների կիրառման հնարավորության գնահատման տեսանկյունից:

Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է նախաձեռնել ՊԵԿ ստորաբաժանումների կողմից իրենց գործառույթների շրջանակներում հարկային և մաքսային ընթացակարգերը կանոնակարգող «բիզնես» գործընթացների ուսումնասիրություն, քարտեզագրում և անհրաժեշտության դեպքում վերակառուցում: Քարտեզագրման արդյունքում հնարավորություն կստեղծվի ակնհայտ պատկերացում կազմել ընթացակարգերի հնարավոր օպտիմալացման և անհրաժեշտության դեպքում «բիզնես» գործընթացների վերակառուցման նպատակահարմարության վերաբերյալ: Միջոցառման իրականացման արդյունքում հնարավոր կլինի նախաձեռնել սահմանված ընթացակարգում կրկնվող գործողությունների բացառում, դրանց արդյունավետ իրականացման համար էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի մշակման կամ արդեն ներդրված համակարգերի կատարելագործման անհրաժեշտության գնահատում:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

ՊԵԿ «բիզնես» գործընթացների վերակազմակերպման արդյունքում կբացառվեն ՊԵԿ ստորաբաժանումների գործառույթների շրջանակներում կրկնվող գործառույթները և գործընթացները, կընտրվի կառավարման արդյունավետ մոդել:

Ներկայումս առկա են օպտիմալացման ենթակա ընթացակարգեր, որոնց ամբողջական վերլուծությունը և վերհանումը կիրականացվի միջոցառման շրջանակներում:

1.2.2. Նախագծերի կառավարում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ՊԵԿ աշխատանքներում ներդնել նախագծերի կառավարման սկզբունքների արդյունավետ կիրառման կառուցակարգեր)

1) Նկարագրություն

Առաջարկվում է ՊԵԿ հարկային մարմնի աշխատանքի կազմակերպումն իրականացնել նախագծերի կառավարման սկզբունքով: Այս դեպքում որոշակի ժամանակահատվածով ստեղծվում է «նպատակային» հարկային մարմին, նշանակվում է դրա ղեկավարը և աշխատակիցները, կազմվում է հստակ աշխատանքային պլան, որոշվում է հարկային մարմնի հարկ վճարողների զանգվածը: Նախագիծը իրականացնելուց հետո գնահատվում է «նպատակային» հարկային մարմնի աշխատանքը, խրախուսվում են լավագույն աշխատողները, ծառայողական պարտականությունները ոչ պատշաճ կատարած աշխատողները ստանում են համապատասխան գնահատականներ կամ ազատվում են աշխատանքից:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

ՊԵԿ-ում նախագծերի կառավարման սկզբունքների արդյունավետ կիրառման կառուցակարգերի ներդրման արդյունքում կբարձրանա աշխատակիցների աշխատանքի արդյունավետությունը, կիրականացվի աշխատակիցների անաչառ և ճշգրիտ գնահատում:

1.2.3. Տեխնիկական աուդիտ և հավաստագրում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներմուծել ՊԵԿ տեղեկատվական համակարգերի պարբերական տեխնիկական աուդիտի անցկացման և անվտանգության հավաստման կառուցակարգեր)

1) Նկարագրություն

ՊԵԿ-ն իր գործառույթների շրջանակներում հավաքագրում է մեծ ծավալի տեղեկատվություն, որը հանդիսանում է առևտրային, հարկային և նույնիսկ պետական գաղտնիք: Հաշվի առնելով այս հանգամանքը՝ ՊԵԿ-ն ավտոմատացման և

թվայնացման աշխատանքներին զուգահեռ մեծ ուշադրություն էր դարձնում տվյալների անվտանգության ապահովման հարցերին:

Այս աշխատանքները իրենց տրամաբանական ավարտին են հասել 2013 թվականին, երբ միջազգային մասնագետների կողմից անցկացվեց ՊԵԿ տեղեկատվական համակարգի ամբողջական աուդիտ, որից հետո ՊԵԿ կողմից շտկվեցին հայտնաբերված թերությունները և ՊԵԿ-ին շնորհվեց ISO-27001 տեղեկատվության անվտանգության ստանդարտի հավաստագիրը:

Անցած տարիների ընթացքում ՊԵԿ համակարգում տեղի են ունեցել բազմաթիվ փոփոխություններ: Էականորեն փոխվել է համակարգի կառուցվածքը և բիզնես գործընթացները, կատարվել է համակարգչային տեխնիկայի և ցանցային սարքավորումների որոշակի վերազինում, ներդրվել են նոր համակարգչային ծրագրեր, կիրառվել են նոր տեխնոլոգիաներ: Ներկայումս անհրաժեշտություն է առաջացել վերանայել ՊԵԿ առկա տվյալների անվտանգության համակարգը՝ հաշվի առնելով կատարված փոփոխությունները:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում կբարելավվի ՊԵԿ տեղեկատվական համակարգերի անվտանգության մակարդակը: ՊԵԿ-ը կստանա ներկայումս արդի ISO միջազգային ստանդարտի հավաստագիրը:

Ներկայումս առկա է ISO/IEC 27001:2013 ստանդարտի հավաստագիրը:

ԶՈՒ 2. ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄ, ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ԱՎԵԼԱՑՈՒՄ, ՍՏՎԵՐԻ ԿՐՃԱՏՈՒՄ

18. Հարկային և մաքսային իրավախախտումների կանխարգելման նպատակով ՊԵԿ-ում ներդրվել են հարկային և մաքսային ռիսկերի կառավարման համակարգեր: Սակայն, հաշվի առնելով տեխնոլոգիական զարգացումները, կարևոր է ժամանակի պահանջներին համահունչ կատարելագործել նաև հարկային և մաքսային ռիսկերի կառավարման մեխանիզմները, բարելավել վերլուծական կարողությունները, ինչը հնարավորություն կտա ապահովել ռիսկերի վրա հիմնված՝ թիրախավորված հարկային և մաքսային հսկողություն:

Կամավոր հարկային կարգապահությունը խրախուսելու, հարկային մարմին-հարկ վճարող գործընկերային հարաբերությունների առավել ամրապնդելու նպատակով օրինապահ հարկ վճարողներին տրամադրվում է այդ կարգավիճակը հավաստող հավաստագիր: Միաժամանակ, ՀՀ հարկային օրենսգրքում կատարված լրացումներով ամրագրվել են օրինապահ հարկ վճարողի հավաստագրի տրամադրման նորմատիվ իրավական հիմքերը: Օրինապահ հարկ վճարողներին խրախուսման մեխանիզմների արդյունավետության համար կարևոր է իրականացնել այդ գործընթացների ընթացիկ ուսումնասիրություն և ապահովել գործող մեխանիզմների հետագա կատարելագործումը:

Միջազգային հարկային համագործակցության շրջանակներում հարկումից խուսափելու դեմ ՊԵԿ կողմից կիրառվող գործիքները սահմանափակվում են կրկնակի հարկումը բացառելու մասին և հարկային հարցերում վարչական փոխօգնության մասին գործող ՀՀ միջազգային պայմանագրերի տարաբնույթ դրույթների շրջանակներում հարցումների հիման վրա տեղեկատվության փոխանակմամբ: Միջազգային ասպարեզում տեղի ունեցող արմատական վերափոխումները նոր հեռանկարներ են բացում միջազգային առևտրում հարկումից խուսափման և հարկային խարդախությունների դեմ պայքարի արդյունավետության բարձրացման գործում:

Ուստի, ՊԵԿ համար կարևոր է բարելավել միջազգային չափանիշներին համահունչ հարկային տեղեկատվության փոխանակման գործընթացները, ներդնել տրանսֆերտային գնագոյացման իրավակարգավորումներ, ինչպես նաև հարկման բազայի խեղաթյուրման և շահույթների տեղաշարժի դեմ պայքարի՝ միջազգային պրակտիկայում կիրառվող մեխանիզմներ:

Հարկային ստվերի բացահայտումը հարկային մարմնի հիմնական խնդիրներից է, որն իրականացվում է ըստ անհրաժեշտության՝ անհատական, ոլորտային և մակրոտնտեսական վերլուծությունների միջոցով: Սակայն ոլորտային հարկային ստվերի համակարգված գնահատման մեխանիզմ հարկային մարմնում դեռևս ներդրված չէ:

Այսպիսով, սույն զարգացման ռազմավարական նպատակն ուղղված է՝

- հարկային և մաքսային ռիսկերի կառավարման համակարգերի կատարելագործմամբ (ինքնաշխատ համակարգերի կիրառմամբ)՝ արդյունավետ և թիրախային հարկային ու մաքսային հսկողության իրականացմանը, ստվերի կրճատման ու եկամուտների ավելացմանը,

- օրինապահ տնտեսավարող սուբյեկտներին խրախուսման մեխանիզմների կատարելագործմամբ կամավոր կարգապահության մակարդակի բարձրացմանը,

- տեղեկատվության փոխանակման միջազգային ստանդարտներին համահունչ մեխանիզմների կատարելագործմամբ, իրավախախտումների դեմ պայքարի իրավակարգավորումների ներդրմամբ հարկային խարդախությունների դեմ պայքարի արդյունավետության բարձրացմանը,

- հետբացթողումային ստուգումների համակարգի կատարելագործմամբ՝ թիրախային հսկողության իրականացմանը, նախաբացթողումային փուլում հսկողության ժամանակահատվածի և ծախսվող ռեսուրսների կրճատմանը, ԱՏԳ իրականացնող անձանց կարգապահության մակարդակի բարելավմանը:

Այս ռազմավարական նպատակը բաղկացած է 2 ենթանպատակներից, որոնց շրջանակներում ՊԵԿ-ը նախաձեռնել է 25 միջոցառում:

Ենթանպատակ 2.1. Հարկային և մաքսային իրավախախտումների կանխարգելում

2.1.1. Հարկային կարգապահության ռիսկերի կառավարման համակարգ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ հզորացնել հարկային կարգապահության ռիսկերի կառավարման համակարգի կարողությունները՝ ռիսկերի շրջանակի ընդլայնմամբ և դրանց բացահայտման վերլուծական մեխանիզմների ավտոմատացմամբ՝ նվազեցնելով մարդկային գործոնի ազդեցությունը)

1) Նկարագրություն

Ներկայումս հարկային մարմնի կողմից իրականացվում է մեծածավալ տեղեկատվության հավաքագրում և վերլուծություն՝ ռիսկերի կառավարումն արդյունավետ իրականացնելու նպատակով: Միաժամանակ, հաշվի առնելով, որ ստուգումների ընտրողականության գործող համակարգը ներդրվել է տարիներ առաջ և օժտված չէ բավարար գործիքակազմով՝ հավաքագրվող մեծածավալ տեղեկատվության վերլուծության և ռիսկերի կառավարման ժամանակակից մոտեցումների կիրառման համար, նախատեսվում է իրականացնել ռիսկերի կառավարման համակարգի կատարելագործում՝ մշակելով ռիսկայնության գնահատման նոր չափանիշներ և ներդնելով կանխատեսող մոդելավորման համակարգ, որը հնարավորություն կընձեռի իրականացնել առավել ճշգրիտ վերլուծություններ, կանխատեսումներ և ընտրություն: Նախատեսվում է միջոցառման շրջանակներում իրականացնել միջազգային առաջադեմ փորձի ուսումնասիրություն, գործող չափանիշների կատարելագործում և իրավական ակտերից բխող նոր չափանիշների մշակում, մոդելավորում, ծրագրավորում և համակարգի կիրառում:

Միջոցառման իրականացումը հնարավորություն կընձեռնի առավել թիրախավորված և կանխատեսելի դարձնել հարկային վարչարարության պլանավորումը և իրականացումը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Հարկային կարգապահության ռիսկերի կառավարման համակարգի կարողությունների հզորացման արդյունքում.

ա. կներդրվի ստուգումների ընտրողականության ժամանակակից համակարգ,

բ. կավելանան մեկ ստուգմամբ հայտնաբերված լրացուցիչ պարտավորության գումարը,

գ. նվազագույնի կհասցվի օրինապահ հարկ վճարողների և ՊԵԿ միջև շփումը:

Ներկայումս գործող ռիսկերի կառավարման համակարգը չի բավարարում ժամանակակից պահանջներին:

2.1.2. Մաքսային ռիսկերի կառավարման համակարգ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ կատարելագործել մաքսային ավտոմատացված տեղեկատվական համակարգում ռիսկերի կառավարման մեխանիզմները՝ ռիսկերի կառավարման «խելացի» համակարգի ներդրմամբ)

1) Նկարագրություն

Նախատեսվում է կատարելագործել ռիսկերի կառավարման համակարգը՝ ներդնելով ռիսկերի կառավարման «խելացի» համակարգ (Smart Risk Management)՝ արհեստական բանականության (Artificial Intelligence) և մեքենայական ուսուցման (Machine learning) մոտեցումների կիրառմամբ:

Արհեստական բանականության և մեքենայական ուսուցման կիրառումը, հանդիսանալով մաքսային ռիսկերի կառավարման ոլորտի նորագույն միտումներից, հնարավորություն կընձեռի ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործմամբ ռիսկերի կառավարումը բարձրացնել նոր հարթություն: Նշված մոտեցումների կիրառումը հնարավորություն կստեղծի ռիսկերի կառավարման համակարգի միջոցով ինքնաշխատ եղանակով իրականացնել արդյունավետ հսկողություն՝ ՊԵԿ, ՀՀ այլ գերատեսչությունների, միջազգային կառույցների՝ տարբեր կառուցվածք ունեցող

տվյալների շտեմարանների, ինչպես նաև համացանցում առկա տեղեկատվության հետ համադրության միջոցով՝ ապահովելով ռիսկերի «խելացի» կառավարում:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Մաքսային ռիսկերի կառավարման համակարգի կատարելագործման արդյունքում՝

ա. ինքնաշխատ եղանակով կիրականացվի արդյունավետ մաքսային հսկողություն,

բ. կկիրառվեն տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվության համադրման արդյունքում առավել արդյունավետ «խելացի» ռիսկերի կառավարման մեխանիզմներ,

գ. կբարձրանա ռիսկային գործոնների թիրախավորման ճշգրտության աստիճանը:

2.1.3. Ինքնաշխատ ծանուցման համակարգ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ կարգապահությունը և ընդլայնել ՊԵԿ տեղեկատվական համակարգերում առկա՝ գործարքները հավաստող փաստաթղթերի, հարկային մարմին ներկայացված հարկային հաշվարկների և այլ տեղեկատվության վերլուծության հիման վրա ռիսկային չափանիշներով հարկ վճարողների գնահատման և ինքնաշխատ ծանուցման համակարգը)

1) Նկարագրություն

Վարչարարության կազմակերպման տեսանկյունից հարկային կամավոր կարգապահության տարրերի զարգացման, մասնավորապես՝ ռիսկի վրա հիմնված հարկային վարչարարության, հարկային անկարգապահությունը կանխելու համար հարկ վճարողներին տեղեկացման և աջակցման գործընթացների, ինչպես նաև առանձին ոլորտների ներկայացուցիչների/հարկ վճարողների և հարկային վարչարարություն իրականացնողների միջև համագործակցային հարաբերությունների ամրապնդման նպատակով անհրաժեշտ է զարգացնել հարկային կարգապահության ռիսկերի գնահատման հիման վրա ծանուցման ինքնաշխատ համակարգերի կիրառությունը: Հարկային կարգապահության ռիսկերի գնահատման և ինքնաշխատ

ծանուցման համակարգի ընդլայնումը կնպաստի հարկային կարգապահության բարձրացմանը, հարկային մարմնի կողմից հարկային հսկողության վրա ծախսվող ռեսուրսների (ժամանակ, գումար, աշխատուժ) կրճատմանը, հարկ վճարող-հարկային մարմին շփման նվազման շնորհիվ՝ նաև կոռուպցիոն ռիսկերի նվազմանը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Համակարգի կատարելագործման արդյունքում կբարձրանա հարկային կարգապահության մակարդակը, կկրճատվեն հարկային հսկողության վրա ծախսվող ռեսուրսները, հարկ վճարող-հարկային մարմին շփումների կրճատման շնորհիվ կնվազեն կոռուպցիոն ռիսկերը:

2.1.4. Մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ մաքսային գործառնությունների պարզեցմամբ՝ ապահովել մաքսային հսկողության առավել արագ և դյուրին իրականացումը)

1) Նկարագրություն

Ելնելով ՀՀ կառավարության 08.02.2019թ. N 65-Ա որոշմամբ հավանության արժանացած ՀՀ կառավարության ծրագրի և 2017 թվականի մարտի 22-ին Հայաստանի Հանրապետության կողմից վավարեցված «Առևտրի դյուրացման մասին» համաձայնագրի նպատակներից (գործարարության համար խոչընդոտ հանդիսացող կարգավորումների վերացում, մաքսային քաղաքականության պարզեցում, արտաքին առևտրի համար բարենպաստ միջավայրի հաստատում)՝ անհրաժեշտ է պարզեցնել մաքսային գործառնությունները, արագացնել մաքսային ընթացակարգերով բացթողումը, բարձրացնել մաքսային ծառայության կողմից իրականացվող գործառնությունների մակարդակը և բոլոր տնտեսավարողների համար կիրառել ստանդարտացված գործելակերպ: Անհրաժեշտ է պարզեցնել մաքսային վճարների հաշվարկման գործընթացը՝ տնտեսավարողներին հնարավորություն տալով նախօրոք հաշվարկել առևտրի ծախսերը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Մաքսային գործառնությունների պարզեցման արդյունքում մաքսային հսկողությունը կիրականացվի առավել արագ և դյուրին, կներդրվեն բարեխիղճ ԱՏԳ իրականացնող անձանց արտոնությունների տրամադրման մեխանիզմներ, հայտարարատուների և մաքսային մարմինների միջև տեղեկատվության փոխանակումը կիրականացվի էլեկտրոնային եղանակով:

2.1.5. Շահումով խաղերի, խաղատների և վիճակախաղերի գործունեություն (ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել շահումով խաղերի, խաղադրների և վիճակախաղերի գործունեության վերահսկողությունն իրականացնող էլեկտրոնային կառավարման համակարգեր)

1) Նկարագրություն

Համակարգի ներդրումը կնպաստի ոլորտում թափանցիկության ապահովմանը, ռիսկայնության նվազմանը, իրական հարկային բեռի որոշմանը, խաղացողների իրավունքների և շահերի պաշտպանության ապահովմանը:

Համակարգը ենթադրում է ՀՀ տարածքում շահումով խաղերի, խաղատների և վիճակախաղերի գործունեություն իրականացնող կազմակերպիչների կողմից շահագործվող խաղային սարքավորումների և ծրագրային համակարգերի միավորում մեկ գլոբալ ցանցում և դրանց կենտրոնացված վերահսկողության իրականացում ՊԵԿ-ում ստեղծվող մոնիտորինգային կենտրոնի միջոցով: Ընդ որում, վերահսկողությունն իրականացվելու է ոչ միայն ֆինանսական հոսքերի, այլև միջազգային չափորոշիչներին ծրագրային և տեխնիկական միջոցների համապատասխանության, պարտադիր սերտիֆիկատացման (օրինակ՝ GLI միջազգային սերտիֆիկատների կիրառմամբ), ինչպես նաև խաղային պրոցեսում տեղի ունեցող իրադարձությունների նկատմամբ:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Համակարգի ներդրման արդյունքում.

ա. կիրականացվի շահումով խաղերի, խաղատների և վիճակախաղերի գործունեության արդյունավետ վերահսկողություն,

բ. կիրականացվի շահումով խաղերի, խաղատների և վիճակախաղերի ոլորտում շահագործվող խաղային սարքավորումների և ծրագրային համակարգերի կենտրոնացված վերահսկողություն,

գ. կապահովվի արժանահավատ տեղեկատվության հավաքագրումը, որի հիման վրա կկիրառվեն հարկման արդյունավետ մեխանիզմներ:

2.1.6. Փոստային առաքանիների հաշվառման համակարգ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ինտերգրել փոստային առաքանիների հաշվառման համակարգը ռիսկերի կառավարման ավտոմատացված համակարգին և Միջազգային փոստային միության համակարգին (International Postal System/ Customs Declaration System))

1) Նկարագրություն

Փոստային առաքանիների հաշվառման համակարգը հնարավորություն կընձեռնի վերլուծել միջազգային փոստային առաքանիների վերաբերյալ տեղեկատվությունը՝ մինչ դրանք փաստացի մաքսային հսկողությանը ներկայացնելը, ինչն էականորեն կնվազեցնի առաքանիների մշակման ժամանակը և թույլ կտա հսկողությունն իրականացնել բացառապես մաքսային հսկողության տեսանկյունից ռիսկային համարվող առաքանիների նկատմամբ: Միջոցառման կատարման արդյունքում հնարավոր կլինի իրականացնել արդյունավետ մաքսային հսկողություն ՀՀ ներմուծվող/արտահանվող փոստային առաքանիների նկատմամբ:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Համակարգի ինտեգրման արդյունքում կիրականացվի թիրախային և արդյունավետ մաքսային հսկողություն, այդ թվում՝ փոստային առաքումների և էքսպրես-բեռների միջոցով ներկրվող/արտահանվող թմրանյութերի, հոգեմետ նյութերի և դրանց պրեկուրսորների հայտնաբերման նպատակով:

2.1.7. Ուղևորների վերաբերյալ նախնական տեղեկատվություն

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել Ուղևորների նախնական տեղեկատվության (API) և Ուղևորների տվյալների գրանցման (PNR) համակարգեր և ինտեգրել դրանք մաքսային մարմնի տեղեկատվական համակարգերի հետ)

1) Նկարագրություն

Միջոցառման արդյունքում հնարավոր կլինի իրականացնել օդային տրանսպորտային միջոցով այլ երկրներից դեպի ՀՀ ուղևորվող անձանց վերաբերյալ նախնական տեղեկատվության վերլուծություն: Համակարգերի ներդրումը հնարավորություն կընձեռի տեղեկատվություն ստանալ օդային տրանսպորտային միջոցով տեղափոխվող ուղևորների վերաբերյալ մինչ օդանավի փաստացի ժամանելը: Համակարգերի միջոցով հնարավոր կլինի նաև տեղեկատվություն ստանալ ժամանող ուղևորի տարանցիկ երթուղու կետերի վերաբերյալ: Նշված տվյալների համադրությունը թույլ կտա հսկողություն սահմանել արգելված ապրանքների տեղափոխման մեջ կասկածվող անձանց նկատմամբ: Միջոցառումն իրականացվելու է Հայաստանի Հանրապետությունում Ուղևորների նախնական տեղեկատվության (ՈՒՆՏ/API) համակարգի ներդրման նպատակով ստեղծվող միջգերատեսչական փորձագիտական խմբի շրջանակներում ընդունված որոշումներին համապատասխան:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Համակարգի ներդրման արդյունքում կապահովվի օդային տրանսպորտով ՀՀ ժամանող/մեկնող քաղաքացիների վերաբերյալ նախնական տեղեկատվության հասանելիությունը, այդ տեղեկությունների վերլուծության և թիրախավորված մաքսային հսկողության իրականացումը:

2.1.8. ԵԱՏՄ շրջանակներում ապրանքների հետազօծելիություն

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել ԵԱՏՄ շրջանակներում ապրանքների հետազօծելիության ապահովման մեխանիզմ՝ ԵԱՏՄ հարթակում ստանձնած պարտավորություններին համապատասխան)

1) Նկարագրություն

ԵԱՏՄ շրջանակներում նախատեսվում է ներդնել փաստաթղթային հետազոտելիության ապահովման մեխանիզմ՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային տարածք ներմուծված ապրանքների հետազոտելիության մեխանիզմի վերաբերյալ» համաձայնագրին համապատասխան: Համաձայնագրի հիմնական նպատակներից է ստեղծել մաքսային և հարկային վճարների վճարումից խուսափելու տարբեր սխեմաների օգտագործումը բացառող պայմաններ՝ միաժամանակ ապահովելով ապրանքների շրջանառության հետազոտելիության նկատմամբ հսկողություն:

Համաձայնագրի գործողությունը տարածվում է «բացթողում՝ ներքին սպառման համար» մաքսային ընթացակարգին համապատասխան ԵԱՏՄ տարածք ներմուծված ԵԱՏՀ կողմից հաստատված ապրանքատեսակների շրջանառության վրա:

Մշակվող մեխանիզմին համապատասխան՝ անդամ-պետություններն ապահովում են ազգային համակարգերի մշակում, որտեղ հավաքագրվում է տեղեկատվություն հարկային և մաքսային մարմիններին ներկայացվող փաստաթղթերից, որոնց հիման վրա իրականացվում է տեղեկատվության փոխանակում այլ անդամ-պետությունների հետ՝ մինչև ապրանքը սահմանը հատելը և ԵԱՏՄ այլ անդամ-պետություն տեղափոխելը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Մեխանիզմի ներդրման արդյունքում կկրճատվի ստվերային շուկան, կնվազի անբարեխիղճ մասնակիցների քանակը, կվերահսկվի ապրանքաշարժի շղթան:

2.1.9. Հարկային կարգապահության ռիսկերի բացահայտման, գնահատման և նվազեցման գործընթացների կատարելագործում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ մշակել և ներդնել ոլորտային հարկային կարգապահության բարելավման ծրագիր, իրականացնել ծրագրի մոնիտորինգ և, ըստ անհրաժեշտության, վերանայել ծրագիրը)

1) Նկարագրություն

Ներկայումս ՊԵԿ կողմից իրականացվում են մի շարք գործընթացներ՝ ուղղված հարկային կարգապահության ռիսկերի բացահայտմանը, գնահատմանը և

կանխարգելմանը: Այդ գործընթացներն առավել արդյունավետ իրականացնելու նպատակով ՊԵԿ-ում ներդրվել է կարգապահության բարելավման ռազմավարությունը, որն ուղղված է հարկային կարգապահության ռիսկերի կառավարման մեխանիզմների կատարելագործմանը, իրականացվող գործընթացների պարբերաբար մշտադիտարկման մեխանիզմների ներդրմանը և դրա արդյունքներով՝ ըստ անհրաժեշտության, կիրառվող գործընթացների, սահմանված ընթացակարգերի վերանայմանը: Ռազմավարությամբ նախատեսվում է մշակել ու ներդնել ոլորտային հարկային կարգապահության բարելավման ծրագիր (ծրագրեր), պարբերաբար իրականացնել այդ ծրագրի (ծրագրերի) մոնիտորինգ և դրա արդյունքներով, ըստ անհրաժեշտության, վերանայել հարկային կարգապահության բարելավմանն ուղղված գործընթացները:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Հարկային կարգապահության ռիսկերի կառավարման գործընթացների արդյունավետության բարձրացում և թիրախային իրականացում:

2.1.10. Պետական տուրքի վերահսկողության մեխանիզմի արդիականացում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ստեղծել պետական տուրքի վերահսկողության գործուն համակարգ)

1) Նկարագրություն

«Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենքի 37-րդ հոդվածի համաձայն՝ պետական տուրքի հաշվարկման և գանձման կարգի պահպանման նկատմամբ վերահսկողությունն իրականացնում են ՀՀ կառավարության լիազորած մարմինները: Միաժամանակ, ՀՀ կառավարության 1997 թվականի նոյեմբերի 29-ի թիվ 547 որոշման համաձայն՝ պետական տուրքի հաշվարկման և գանձման կարգի պահպանման նկատմամբ վերահսկողությունն իրականացնում է հարկային մարմինը:

«Հարկային օրենսգրքի 335-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ հարկային հսկողության շրջանակներում հարկային մարմինն իրավունք ունի իրականացնելու հետևյալ տեսակների հարկային ստուգումները՝ համալիր և թեմատիկ:

Թեմատիկ ստուգումների շրջանակներում պետական տուրքի գծով վերահսկողություն իրականացնել հնարավոր չէ, քանի որ դրանց տեսակները սպառիչ սահմանված են «Հարկային օրենսգրքի 335-րդ հոդվածի 3-րդ մասով, իսկ համալիր հարկային ստուգումների շրջանակներում հնարավոր է, սակայն միայն այդ ստուգումների միջոցով պետական տուրքի վերահսկողություն իրականացնելու եղանակը չի ապահովում բավարար ճկունություն: Մասնավորապես.

Համալիր հարկային ստուգումները ենթադրում են հարկային հարաբերությունները կարգավորող բոլոր իրավական ակտերի, ինչպես նաև հարկային մարմինն հսկողության լիազորություններ վերապահող բոլոր իրավական ակտերի այլ պահանջների կատարման ստուգում: Պետական տուրքի գծով ստուգումներ համալիր հարկային ստուգումների շրջանակներում հնարավոր է կատարել, սակայն համալիր ստուգումներն իրականացվում են ռիսկային չափանիշների հիման վրա՝ տարեկան ծրագրով և «Հարկային օրենսգրքի 337-րդ հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված դեպքերում (քննիչի որոշում, հարկ վճարողի դիմում և այլն):

Համալիր հարկային ստուգումների տարեկան ծրագրում գրեթե պետական տուրք գանձող մարմիններ չեն հայտնվում, քանի որ «ՀՀ կառավարության 25.05.2017թ. թիվ 570-Ն որոշմամբ սահմանված ռիսկայնության չափանիշները հիմնականում բնորոշ չեն պետական տուրք գանձող մարմինների գործունեությանը, որոնց հիմնական մասը հանդիսանում են պետական մարմիններ և առավել շատ վերաբերելի են շահույթ ստանալու նպատակ հետապնդող սուբյեկտներին:

Բացի այդ, նույնիսկ համալիր հարկային ստուգում իրականացնելու պարագայում՝ հարկային մարմինը պարտավոր է տվյալ մարմնում ոչ միայն ստուգել պետական տուրքի հաշվարկման և գանձման ճշտությունը, այլև՝ տվյալ պետական տուրք գանձող

մարմնի բոլոր գործարքները, ինչը հսկողության տեսանկյունից արդյունավետ չէ, քանի որ պետական տուրքի թեման ինքնին բավականին ծավալուն է և պահանջում է նեղ մասնագիտական ունակություններ:

Նկարագրվածի արդյունքում պետական տուրքի վերահսկողության գործընթացի գործուն մեխանիզմների բացակայությունը առաջացնում է տվյալ ոլորտում որոշակի ռիսկերի ի հայտ գալու հավանականություն:

Միջոցառման արդյունքում նախատեսվում է սահմանել «Պետական տուրքի հաշվարկման և գանձման ճշտության ստուգում» թեմատիկ ստուգման նոր տեսակ, մշակել դրա իրականացման ընթացակարգը, որի արդյունքում հնարավորություն կընձեռնվի հարկային մարմնին առավել ճկուն եղանակով պետական տուրք հաշվարկող և գանձող սուբյեկտների մոտ իրականացնել ստուգումներ՝ հայտնաբերելով հնարավոր բացթողումները և միջոցներ ձեռնարկելով դրանց վերացման ուղղությամբ:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Օրենսդրական փոփոխությունների արդյունքում հարկային մարմնին կընձեռնվի հնարավորություն առավել ճկուն եղանակով ստուգումներ իրականացնել պետական տուրք հաշվարկող և գանձող սուբյեկտների մոտ, հայտնաբերել բացթողումները և միջոցներ ձեռնարկել դրանց վերացման ուղղությամբ:

2.1.11. Ֆիզիկական անձանց և անձնական օգտագործման տրանսպորտային միջոցների մաքսային ռիսկերի կառավարման ավտոմատ համակարգ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ կատարելագործել մաքսային ավտոմատացված տեղեկատվական համակարգում ռիսկերի կառավարման մեխանիզմները՝ ներդնելով ֆիզիկական անձանց և անձնական օգտագործման տրանսպորտային միջոցների մաքսային ռիսկերի կառավարման ավտոմատ համակարգ)

1) Նկարագրություն

Ֆիզիկական անձանց և անձնական օգտագործման տրանսպորտային միջոցների մաքսային ռիսկերի կառավարման ավտոմատ համակարգի ներդրմամբ հնարավոր

կլինի ՀՀ պետական սահմանը հատող ֆիզիկական անձանց և անձնական օգտագործման տրանսպորտային միջոցների նկատմամբ իրականացնել թիրախավորված մաքսային հսկողություն՝ կրճատելով ոչ ռիսկային հանդիսացող ֆիզիկական անձանց և անձնական օգտագործման տրանսպորտային միջոցների սահմանահատման գործընթացի ժամանակը:

Ներկայումս ինչպես ֆիզիկական անձանց, այնպես էլ անձնական օգտագործման տրանսպորտային միջոցների սահմանահատումները չեն գրանցվում մաքսային մարմինների որևէ էլեկտրոնային համակարգում (բացառությամբ այն դեպքերի, երբ մաքսային հայտարարագիր է լրացվում ֆիզիկական անձի կողմից տեղափոխվող ապրանքի համար և (կամ) անձնական օգտագործման տրանսպորտային միջոցով տեղափոխվող ապրանքի համար), ուստի վերոնշյալի նպատակով անհրաժեշտ կլինի օգտագործել ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայության սահմանային էլեկտրոնային կառավարման տեղեկատվական համակարգը (ՍԷԿՏ)՝ համաձայնության գալով Ազգային անվտանգության ծառայության հետ:

Միջոցառման կատարմամբ նախատեսվում է ՊԵԿ և ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայության կողմից առկա հսկողական գործիքների համատեղ օգտագործում՝ ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհանի և ՍԷԿՏ համակարգերի ինտեգրում:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Համակարգի ներդրման արդյունքում ՀՀ պետական սահմանը հատող ֆիզիկական անձանց և անձնական օգտագործման տրանսպորտային միջոցների նկատմամբ կիրականացվի ինքնաշխատ եղանակով թիրախավորված մաքսային հսկողություն, նվազագույնի կհասցվի սահմանահատողների և մաքսային մարմինների միջև շփումը, կկրճատվի սահմանահատման գործընթացի ժամանակը:

2.1.12. Տրանսպորտային միջոցների էլեկտրոնային մաքսային հայտարարագիր

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» հարթակում ներդնել «տրանսպորտային միջոցների մաքսային հայտարարագիր» համակարգը)

1) Նկարագրություն

Ներկայումս ՀՀ տարածք մուտք գործող, այդ թվում՝ ՀՀ տարածքով տարանցիկ ուղևորվող դատարկ տրանսպորտային միջոցների շարժը ՀՀ մաքսային մարմինների տեղեկատվական համակարգերում չի գրանցվում և գործնականում շատ դժվար է այդ տրանսպորտային միջոցների շարժի վերաբերյալ համապատասխան վերլուծական և հսկողական աշխատանքներ իրականացնել:

«ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» հարթակում «տրանսպորտային միջոցների մաքսային հայտարարագիր» համակարգի ներդրման արդյունքում ավելի արդյունավետ կդառնա ՀՀ տարածք մուտք գործող դատարկ տրանսպորտային միջոցների նկատմամբ մաքսային հսկողության իրականացումը, այդ թվում՝ դատարկ տրանսպորտային միջոցների կառուցվածքում մաքսային հսկողությունից թաքցված ապրանքների հայտնաբերումը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Համակարգի ներդրման արդյունքում մաքսային գործընթացները կիրականացվեն բացառապես էլեկտրոնային եղանակով, տրանսպորտային միջոցներով ներկրվող/արտահանվող թմրանյութերի, հոգեմետ նյութերի և դրանց պրեկուրսորների հայտնաբերման նպատակով կիրականացվի արդյունավետ վերլուծություն և թիրախավորված մաքսային հսկողություն:

2.1.13. Էլեկտրոնային առևտրի վերահսկողության մեխանիզմներ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ կադարելագործել էլեկտրոնային առևտրի հարկային հսկողության մեխանիզմները, ՊԵԿ կարողությունները)

1) Նկարագրություն

Ինչպես ամբողջ աշխարհում, ՀՀ-ում նույնպես մեծ թափ է ստացել էլեկտրոնային առևտուրը, իսկ կորոնավիրուսի (COVID-19) տարածմամբ պայմանավորված՝ ներկայումս ավելի են ընդլայնվում էլեկտրոնային առևտրի մասշտաբները, ինչն իր հերթին մարտահրավերներ է առաջացնում նաև հարկային մարմինների համար՝ էլեկտրոնային եղանակով իրականացվող ձեռնարկատիրական գործունեության վերաբերյալ տեղեկությունների հավաքագրման, էլեկտրոնային առևտրի բացահայտման և պատշաճ հսկողության տեսանկյունից: Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է ուսումնասիրել էլեկտրոնային առևտրի հարկմանն առնչվող օրենսդրական կարգավորումները և առաջարկություններ ներկայացնել նոր կարգավորումների սահմանման վերաբերյալ, ինչպես նաև կատարելագործել էլեկտրոնային առևտրի նկատմամբ հարկային հսկողության մեխանիզմները:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում կկատարելագործվի էլեկտրոնային եղանակով իրականացվող ձեռնարկատիրական գործունեության հարկային հսկողության գործիքակազմը, կընդլայնվեն էլեկտրոնային եղանակով իրականացվող հսկողական միջոցառումները:

2.1.14. Հարկային պարտավորությունների կատարման ապահովման գործընթացում արգելադրման գործիքակազմի արդյունավետության բարձրացում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել հարկային պարտավորությունների կատարումն ապահովող արգելադրման արդյունավետ գործիքակազմ)

1) Նկարագրություն

ՀՀ հարկային օրենսգրքով նախատեսված՝ «եթե հարկային մարմնի իրականացրած վարչարարության ընթացքում արդեն իսկ ձեռք բերված ապացույցները բավարար հիմք են տալիս ենթադրելու, որ հարկ վճարողը կարող է թաքցնել, փչացնել կամ սպառել հարկային մարմնի ընդունած իրավական ակտի կատարման համար

անհրաժեշտ գույքը, ապա հարկային մարմնի ղեկավարը ՀՀ հարկային օրենսգրքով սահմանված կարգով իրավունք ունի հարկ վճարողի գույքի վրա արգելանք դնելու մասին հանձնարարագիր հրապարակելու» կանոնակարգումը հնարավոր չէ կիրառել պրակտիկայում, քանի որ փաստացի հարկային մարմնի համար նշված ապացուցման պարտականությունը կատարելու համար բավարար և անհրաժեշտ փաստական հանգամանքները իրականում հնարավոր չի լինում արձանագրել, ինչի հետևանքով հարկային մարմնի կողմից իրականացվող արգելադրման վարչարարությունը վտանգված է՝ դատարանի կողմից ոչ իրավաչափ ճանաչվելու առումով: Սակայն կարևորելով արգելադրման գործիքակազմի կիրառումը հարկային պարտավորությունների կատարման ապահովման գործընթացում, ինչպես նաև նպատակ ունենալով հստակեցնել և ամրագրել իրավական որոշակիության սկզբունքը արգելադրման կիրառման իրավական կարգավորման շրջանակներում, միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է համապատասխան օրենսդրական փոփոխություններ կատարելու միջոցով ուժը կորցրած ճանաչել վերոնշյալ դրույթը և փոխարենը նախատեսել, որ արգելանքը կարող է կիրառվել յուրաքանչյուր հարկային տարվա ընթացքում չկատարված հարկային պարտավորություններ ունենալու համար այն դեպքում, եթե գանձման վարույթ հարուցելուն նախարողող 365 օրվա ընթացքում նշված հարկ վճարողի նկատմամբ հարուցված է եղել 200 հազար ՀՀ դրամը գերազանցող չկատարված հարկային պարտավորությունները գանձելու վերաբերյալ վարույթ:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Արգելադրման կիրառման իրավական կարգավորման շրջանակներում կհստակեցվի և կամրագրվի իրավական որոշակիության սկզբունքը:

Ենթանպատակ 2.2. Խրախուսել հարկ վճարողների և արտաքին տնտեսական գործունեություն իրականացնող անձանց կամավոր կարգապահությունը, բարձրացնել հարկային և մաքսային մարմիններին վճարման ենթակա վճարներից խուսափողների դեմ պայքարի արդյունավետության մակարդակը, կրճատել հարկային ստվերի մակարդակը

2.2.1. Օրինապահ հարկ վճարողների համակարգ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ օրինապահ հարկ վճարողին հավաստագրի տրամադրման մեխանիզմների և տրամադրման գործընթացի կատարելագործում)

1) Նկարագրություն

Օրինապահ հարկ վճարողի կարգավիճակի տրամադրումը նպատակ ունի խրախուսել հարկ վճարողի օրինապահ վարքագիծը, հարկ վճարողների մոտ փոխել հարկային կարգապահության ընկալումը, որպեսզի այն դիտվի ոչ միայն որպես պարտավորություն, այլ նաև գնահատվի և լինի առավել գրավիչ: ՀՀ հարկային օրենսգրքում ամրագրվել են օրինապահ հարկ վճարողի հավաստագրի տրամադրման իրավական հիմքերը, ինչպես նաև սահմանվել են օրինապահ հարկ վճարողներին խրախուսման նոր մեխանիզմներ: Օրինապահ հարկ վճարողներին տրամադրվող խրախուսման գործիքներից օգտվողների քանակի ընդլայնման, իսկ արդյունքում, օրինապահ հարկ վճարողների քանակն ընդլայնելու և կամավոր հարկային կարգապահության բարձրացման նպատակով՝ նախատեսվում է իրականացնել իրազեկման աշխատանքներ, ուսումնասիրել այդ գործընթացի արդյունավետությունը և իրականացնել աշխատանքներ գործող մեխանիզմների կատարելագործման մասով:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում կարմատավորվի հարկ վճարողների կողմից հարկային պարտավորությունները կամավորությամբ կատարելու սկզբունքը, կամրապնդվի հարկային մարմին-հարկ վճարող գործընկերային հարաբերությունները:

2.2.2. Ֆիզիկական անձանց ինքնահայտարարագրման համակարգ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել ֆիզիկական անձանց եկամուտների և ծախսերի ինքնահայտարարագրման ավտոմատացված համակարգ)

1) Նկարագրություն

Նախատեսվում է մշակել օրենսդրական նախաձեռնությունների փաթեթ, որով կնախատեսվի ֆիզիկական անձանց եկամուտների հետ մեկտեղ, ծախսերի (օրինակ, կրթության, առողջապահության, առևտրի և ծառայությունների ոլորտներում կատարված ծախսերի) հայտարարագրում և որոշակի տոկոսով դրանց նվազեցում՝ տվյալ տարում ստացված համախառն եկամտից:

Ֆիզիկական անձանց եկամուտների և ծախսերի ինքնահայտարարագրման ավտոմատացված համակարգը հնարավորություն կընձեռի ֆիզիկական անձանց կողմից ներկայացվող տարեկան հայտարարագրերով վերահաշվարկելու հարկային գործակալների միջոցով բյուջե վճարված եկամտային հարկի գումարները՝ նվազեցնելով հարկի դրույքաչափը և վերադարձնելու ֆիզիկական անձանց վճարված եկամտային հարկի որոշակի գումարներ: Նախատեսվում է նաև մշակել բջջային հավելվածի կամ վճարային տերմինալների միջոցով հայտարարագրերի ներկայացման հնարավորություն՝ գործընթացն առավել պարզ և դյուրին կազմակերպելու նպատակով:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կներդրվի ֆիզիկական անձանց ինքնահայտարարագրման էլեկտրոնային համակարգը՝ ֆիզիկական անձանց հարկային կարգապահության ծախսերը հնարավորինս նվազեցնելու և հայտարարագրման համակարգը պարզեցնելու ու դյուրինացնելու նպատակով,

բ. կարմատավորվի ֆիզիկական անձանց շրջանակներում հարկային մշակույթը,

գ. առկա է անձնական պատասխանատվություն ֆիզիկական անձի կողմից հարկման ենթակա եկամուտներից հարկային պարտավորությունների կատարման մասով,

դ. որոշակի չափով կկրճատվի ֆիզիկական անձանց եկամտային հարկի մասով հարկային բեռը,

ե. կկրճատվի շուկայի ստվերը՝ պայմանավորված ֆիզիկական անձանց կողմից ՀԴՄ կտրոնների պահանջով:

2.2.3. Հարկային տեղեկությունների փոխանակման գործընթացներ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել միջազգային ստանդարտներին համապատասխան հարկային տեղեկությունների փոխանակման համակարգ)

1) Նկարագրություն

Նախատեսվում է վերակառուցել, արդիականացնել և մասամբ ավտոմատացնել ՊԵԿ-ում իրականացվող՝ հարցումների հիման վրա տեղեկատվության միջազգային փոխանակման գործընթացները՝ ՏՀԶԿ-ի ստանդարտներին համապատասխան, ապահովելով ՏՀԶԿ-ի առջև ստանձնած ՀՀ պարտավորությունները՝ հարկային տեղեկությունների թափանցիկության և հարկային տեղեկությունների արդյունավետ միջազգային փոխանակման մասով:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Համակարգի ներդրման արդյունքում ներդրված է ՏՀԶԿ ստանդարտներին համապատասխանեցված և անվտանգության բարձր մակարդակ ապահովող տեղեկատվության փոխանակման համակարգ:

2.2.4. Տրանսֆերային գնագոյացման իրավակարգավորումների կիրառում, հարկային հսկողության արդյունավետության բարձրացում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ կատարելագործել տրանսֆերային գնագոյացման ուղղությամբ հարկային հսկողությունը)

1) Նկարագրություն

ՀՀ հարկային օրենսգրքում տրանսֆերային գնագոյացման վերաբերյալ կարգավորումների կիրառման ընթացակարգերի հիման վրա նախատեսվում է մշակել տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումների վերաբերյալ ուղեցույց: Միաժամանակ,

հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ տրանսֆերային գնագոյացման կարգավորումների կիրառումը բարդ գործընթաց է, նախատեսվում է վերապատրաստման միջոցառումների իրականացում՝ տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումներ իրականացնող հարկային ծառայողների մասնագիտական գիտելիքների և աշխատանքային ունակությունների բարձրացման նպատակով: Տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումների ընթացակարգի ներդրման և արդյունավետության բարելավման նպատակով՝ նախատեսվում է տրանսֆերային գնագոյացման ռիսկերի վերհանման համակարգի մշակում և ներդրում, տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումներ իրականացնելու նպատակով համապատասխան առևտրային տվյալների բազաներին անդամակցություն: Միևնույն ժամանակ, տրանսֆերային գնագոյացման կարգավորումների տեսանկյունից վարչարարության բարելավման և հարկային կարգապահության բարձրացման նպատակով՝ նախատեսվում է մշակել և ներդնել միջազգային ստանդարտներին համապատասխան տրանսֆերային գնագոյացման փաստաթղթավորման եռաստիճան համակարգ:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կմշակվեն տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումների իրականացման համար համապատասխան ընթացակարգեր,

բ. կբարձրացվի տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումներ իրականացնող հարկային ծառայողների մասնագիտական գիտելիքների և հմտությունների մակարդակը:

2.2.5. ՏՀԶԿ «Հարկման բազայի խեղաթյուրման և շահույթների տեղաշարժ» (BEPS) ծրագրի գործողությունների (ստանդարտների) ներդրում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել ՏՀԶԿ «Հարկման բազայի խեղաթյուրման և շահույթների տեղաշարժ» (BEPS) ծրագրի՝ ՀՀ կողմից ստանձնած նվազագույն ստանդարտները (գործողությունները))

1) Նկարագրություն

ՏՀԶԿ-ի BEPS ծրագրի գործողությունների ներդրումը նպաստելու է միջազգային հարկային ոլորտում հարկման արդյունավետության բարձրացմանը: BEPS ծրագիրը մեկնարկվել է ՏՀԶԿ/Մ20-ի կողմից 2013 թ. սեպտեմբերին և բաղկացած է 15 գործողություններից, որոնք ուղղված են համակարգելու միջազգային առևտրում հարկման բազայի խեղաթյուրման և շահույթների տեղաշարժի (BEPS) հետ կապված խնդիրները: ՀՀ-ն հանդիսանում է BEPS անդամ 2019թ. փետրվար ամսից և պարտավորված է ներդրելու գործողությունների նվազագույն փաթեթը՝ 4 գործողություններ: Դրանք ենթադրում են ՀՀ-ում այնպիսի օրենսդրական և վարչարարական կարգավորումների սահմանում ու կիրառում, որոնք թույլ կտան շահույթը հարկել այնտեղ, որտեղ իրականացվում է շահույթը ձևավորելու համար անհրաժեշտ տնտեսական գործունեությունը և որտեղ ստեղծվում է արժեքը: Միաժամանակ, անհրաժեշտ է վերացնել միջազգային հարկման կանոնների կիրառության բնագավառում առկա տարաձայնությունները:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կբարձրանա «վնասակար» հարկային պրակտիկայի (harmful tax practices) դեմ պայքարի արդյունավետությունը,

բ. կկիրառվի հարկային անհամապատասխանության դեպքերի համար միջազգային պայմանագրերով նախատեսված արտոնությունների (օգուտների) սահմանափակման մեխանիզմ,

գ. ՀՀ-ում կներդրվի ՏՀԶԿ Երկիր առ երկիր (CbC) հաշվետվողականության ստանդարտը,

դ. կկիրառվեն վեճերի լուծման արդյունավետ մեխանիզմներ:

2.2.6. Հարկային պոտենցիալի, ստվերի և հարկային ճեղքի գնահատում և մեթոդաբանության կատարելագործում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ կատարելագործել ավելացված արժեքի հարկի, շահութահարկի և եկամտային հարկի ոլորտային ստվերի և հարկային պոտենցիալի գնահատման մոդելը, հնարավորության դեպքում՝ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի օժանդակությամբ)

1) Նկարագրություն

Միջազգային պրակտիկայում կիրառվում են հարկային պոտենցիալի գնահատման տարբեր մեթոդաբանություններ, ինչը հնարավորություն է տալիս տարբեր եղանակներով գնահատել տնտեսության հարկային պոտենցիալի և ստվերայնության մակարդակը: Ընդ որում, հարկային պոտենցիալի, ստվերի և ճեղքի գնահատումն անհրաժեշտ է իրականացնել ամբողջ տնտեսության մակարդակով՝ ըստ տնտեսության ճյուղերի: Տնտեսության հարկունակ ոլորտներում հարկային պոտենցիալի, ստվերի և հարկային ճեղքի գնահատման միասնական մեթոդաբանության ընդունումը հիմք է հանդիսանալու գնահատման աշխատանքների ավտոմատացման նպատակով ծրագրային մոդուլի մշակման համար:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում կիրականացվի տնտեսության հարկունակ ոլորտների հարկային պոտենցիալի, ստվերի և հարկային ճեղքի գնահատում՝ ավելացված արժեքի հարկի, շահութահարկի և եկամտային հարկի գծով:

2.2.7. Հետբացթողումային թիրախային ստուգումների համակարգ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել ապրանքների բացթողումից հետո իրականացվող մաքսային հսկողության շրջանակներում արտաքին առևտրի աջակցման ու թիրախային ստուգումների արդի համակարգ)

1) Նկարագրություն

Նախատեսվում է ՀՄԿ հետբացթողումային աուդիտի ներդրման ուղեցույցի (Implementation guidance on Post Clearance Audit/PCA) հիման վրա իրականացնել ԱՏԳ

իրականացնող անձանց սեգմենտավորում՝ վերջիններիս տարանջատելով ըստ ռիսկի մակարդակների՝ ցածր, միջին և բարձր: Այս նպատակով անհրաժեշտ է կիրառել ԱՏԳ իրականացնող անձանց նկատմամբ արդյունավետ հսկողական աշխատանքներ իրականացնելու նպատակով միջազգային առաջավոր փորձի հիման վրա մշակված և հաստատված՝ Ապրանք տեղափոխող անձանց ռիսկերի չափանիշները և դրա հիման վրա ստեղծվելիք համապատասխան ծրագրային ապահովման միջոցը: Առավել կարգապահ (Compliant) տնտեսավարողների (Բարեխիղճ ԱՏԳ սուբյեկտ) վերհանման և վերջիններիս որոշակի կարգավիճակի շնորհման նպատակով նախատեսվում է առավել ցածր ռիսկայնությամբ ԱՏԳ իրականացնող անձանց նկատմամբ իրականացնել համակարգային աուդիտ, բացահայտել վերջիններիս համակարգերի խոցելի և թույլ տեղերը և ներկայացնել առաջարկություններ՝ դրանց վերացման ուղղությամբ: Նշված աուդիտներից հետո վերջիններիս կշնորհվի համապատասխան կարգավիճակ՝ տրամադրելով որոշակի բարենպաստ պայմաններ և արտոնություններ:

«Ապրանք տեղափոխող անձանց ռիսկերի չափանիշներ» գործիքի օգնությամբ կթիրախավորվեն նաև առավել բարձր ռիսկային և հաճախակի իրավախախտումներ թույլ տվող ԱՏԳ իրականացնող անձինք՝ արտագնա և կամերալ մաքսային ստուգումների միջոցով ուղղորդելով վերջիններիս դեպի կարգապահություն՝ աստիճանաբար իջեցնելով վերջիններիս ռիսկայնության մակարդակը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Համակարգի ներդրման արդյունքում՝

ա. կիրականացվի ԱՏԳ իրականացնող անձանց՝ ըստ ռիսկի մակարդակների դասակարգում և թիրախային հետբացթողումային հսկողություն,

բ. կբարձրանա ԱՏԳ իրականացնող անձանց կարգապահության մակարդակը:

2.2.8. Հետբացթողումային գործառույթների ընդլայնում, ավտոմատացում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ մաքսային մարմինների կողմից նախքան ապրանքների բացթողումը իրականացվող մաքսային հսկողության ձևերի ու մաքսային

հսկողության իրականացումն ապահովող միջոցների ծավալների կրճատմանը զուգահեռ ընդլայնել ապրանքների բացթողումից հետո մաքսային հսկողության (հետբացթողումային հսկողության) գործառույթներ իրականացնող ստորաբաժանման (ստորաբաժանումների) կարողությունները՝ ավտոմատացնելով ապրանքների բացթողումից հետո մաքսային հսկողության գործընթացները)

1) Նկարագրություն

Ապրանքների բացթողումից հետո իրականացվող մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացման նպատակով անհրաժեշտ է մշակել և ներդնել մաքսային ստուգման ողջ ընթացքն ավտոմատացնող, զարգացած պետությունների առաջավոր փորձի վրա հիմնվող ծրագրային ապահովում՝ կապելով նշված ծրագրային ապահովումը ռիսկերի կառավարման, ինչպես նաև «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» հարթակում հայտարարագրման համակարգերին: Միաժամանակ, կարևորվում է առցանց եղանակով գործարքների ընտրության համար մշակված ռիսկերի ցուցիչների ընդլայնումը և «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» հարթակում հայտարարագրման համակարգի վրա հիմնված ընտրողականության ներկայումս գործող համակարգի կատարելագործումը:

Բացի այդ, հսկողական գործառույթներ իրականացնող ստորաբաժանումների ծառայողների թվաքանակի աստիճանական նվազեցմանը զուգահեռ կավելացվի բացթողումից հետո հսկողական գործառույթներ իրականացվող ծառայողների թվաքանակը և կընդլայնվեն վերջիններիս կարողությունները:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Հետբացթողումային հսկողության գործընթացների ավտոմատացման արդյունքում կբարձրանա ստուգումների արդյունավետությունը և վերահսկելիությունը, ստուգման գործընթացը կդառնա ավելի դյուրին, իսկ արդյունքները՝ հիմնավորված:

Կկատարելագործվեն հետբացթողումային հսկողություն իրականացնող մաքսային տեսուչների մասնագիտական կարողությունները:

2.2.9. Հետբացթողումային գործընթացների բարելավման ծրագիր

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ «մաքսային հսկողության շեշտադրման տեղափոխումը նախաբացթողումային փուլից հետբացթողումային փուլ» թեմայով տեխնիկական աջակցության որևէ ծրագրի իրականացում՝ միջազգային համագործակցության շրջանակներում միջազգային փորձագետների (mid-term and long-term) ներգրավմամբ)

1) Նկարագրություն

«ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» հարթակում գործող ռիսկերի կառավարման համակարգում ստեղծված է ռիսկերի ավտոմատացված պրոֆիլների մշակման և ներդրման հնարավորություն՝ ապրանքների բացթողումից հետո հսկողության իրականացման նպատակով՝ համապատասխան ծրագրային գործիքակազմի օգնությամբ մշակված և ներդրված թվային ցուցիչների կիրառմամբ: Տվյալ գործիքակազմը հնարավորություն է ընձեռում ավտոմատացնելու իրականացված մաքսային գործարքների և մաքսային հսկողության արդյունքների վերաբերյալ համադրված վերլուծություններից ստացված տեղեկատվությունը: Համադրված վերլուծության արդյունքում իրականացվում է ԱՏԳ իրականացնող անձանց ռիսկերի դասակարգում, ինչպես նաև ԱՏԳ իրականացնող անձանց ռիսկայնության մակարդակների դասակարգման արդիականացում: Ապրանքների բացթողումից հետո մաքսային հսկողության օբյեկտների ընտրությունն իրականացվում է իրավասու ստորաբաժանման պաշտոնատար անձանց կողմից իրականացված վերլուծական աշխատանքի հիման վրա՝ օգտագործելով նաև ռիսկերի կառավարման համակարգը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կկրճատվեն մաքսային մարմինների կողմից մաքսային հսկողության գործընթացում կիրառվող վարչական ռեսուրսը,

բ. կկրճատվի ապրանքների նախաբացթողումային փուլում մաքսային հսկողության իրականացման ժամանակահատվածը և աշխատանքների ծավալները,

գ. կընդլայնվեն գործունեություն իրականացնող սուբյեկտների համագործակցության շրջանակները,

դ. կբարձրանա եկամուտների հավաքագրելիության մակարդակը՝ ապրանքների բացթողումից հետո իրականացվող մաքսային հսկողության փուլում:

2.2.10. ՏՀՁԿ-ի Միասնական հաշվետվողական ստանդարտի ներդրման նախապատրաստում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ իրականացնել ՏՀՁԿ-ի Միասնական հաշվետվողական ստանդարտի (Common Reporting Standard - CRS) ներդրմանն ուղղված աշխատանքներ)

1) Նկարագրություն

Հաշվի առնելով ՀՀ կողմից ՏՀՁԿ-ին հայտնաձև սկզբունքային համաձայնությունը Հայաստանի Հանրապետությունում ներդրելու օտարերկրյա հարկային ռեզիդենտների ֆինանսական հաշիվների մասին տեղեկությունների հավաքագրման և փոխանակման ՏՀՁԿ-ի Միասնական հաշվետվական ստանդարտը, նախատեսվում է առաջիկա տարիներին կազմակերպել, ձևավորել Հայաստանի Հանրապետության հաշվետու ֆինանսական հաստատություններում օտարերկրյա ռեզիդենտների ֆինանսական հաշիվների վերաբերյալ տեղեկությունների հավաքագրման, ավտոմատացված հաղորդման և օտարերկրյա իրավասու մարմինների հետ փոխանակման, ինչպես նաև ՀՀ ռեզիդենտների կողմից օտարերկրյա պետությունների ֆինանսական հաստատություններում ունեցած հաշիվների վերաբերյալ օտարերկրյա իրավասու մարմիններից ստացվող տեղեկությունների օգտագործման համակարգ:

Համակարգի նպատակն է՝ ապահովել առավել արդյունավետ պայքար օտարերկրյա ֆինանսական հաշիվների օգտագործմամբ հարկումից խուսափման դեմ և ապահովել հարկման նպատակներով ՀՀ ֆինանսական հաշիվների մասին տեղեկությունների թափանցիկությունը միջազգային ստանդարտներին համապատասխան, ապահովել ՀՀ ստանձնած միջազգային պարտավորությունների պատշաճ

կատարումը: 2021-2024 թվականների ընթացքում նախատեսվում է իրականացնել նախապատրաստական աշխատանքներ՝ համակարգի ներդրման համար:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում կբարձրանա ՀՀ-ում հարկման նպատակով օտարերկրյա ռեզիդենտների ֆինանսական հաշիվների մասին տեղեկությունների հավաքագրման և փոխանակման գործընթացի, հետևաբար, հարկերից խուսափելու դեմ պայքարի արդյունավետությունը:

2.2.11. Միջազգային հարկային համաձայնագրերի կիրառման մակարդակի բարելավում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ իրականացնել միջազգային հարկային (կրկնակի հարկումը բացառող) համաձայնագրերի պատշաճ կիրառման մակարդակի բարելավմանն ուղղված աշխատանքներ)

1) Նկարագրություն

Նոր տեխնոլոգիաների կիրառման, ինչպես նաև փոխադրման և կապի հասանելիության դյուրացման հետևանքով միջազգային կազմակերպությունների թվաքանակի կտրուկ ավելացմանը զուգահեռ ՀՀ կողմից խրախուսվում է անդրսահմանային ձեռնարկատիրական գործունեությունը, որի արդյունքում միջազգային հարկային պայմանագրերի պատշաճ կիրառման խիստ անհրաժեշտություն է առաջանում: Հաշվի առնելով համաձայնագրերի կիրառման առանձնահատկությունները և միջազգային փորձը՝ նպատակահարմար է մշակել կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրերի կիրառման ուղեցույց, որը կոյուրացնի հարկ վճարողների կողմից համաձայնագրերի դրույթների պատշաճ ընկալումը, մեկնաբանումը և կիրառումը: Ուղեցույցի մշակման գործընթացում ներգրավված են լինելու ինչպես ՊԵԿ աշխատակիցներ, այնպես էլ միջազգային փորձագետներ:

Կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրերի պատշաճ կիրառությունն ապահովվելու գործընթացում կարևոր դեր է խաղում ռեզիդենտության հավաստագրերի առկայությունը և ներկայացումը, որը կարող է բարդություններ

ստեղծել հարկ վճարողների համար: Այդ իսկ պատճառով նախատեսվում է ստեղծել ռեզիդենտության հավաստագրերի ձևանմուշների տեղեկատվական բազա և հասանելի դարձնել այն ՊԵԿ պաշտոնական կայքէջում, որտեղ հարկ վճարողները կարող են ծանոթանալ ՀՀ հետ կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրեր ունեցող երկրների կողմից տրամադրվող ռեզիդենտության հավաստագրերի ձևանմուշներին: Միևնույն ժամանակ, հաշվի առնելով թվային տեխնոլոգիաների կիրառման հրամայականը, նախատեսվում է ներդնել ռեզիդենտության հավաստագրերի ստացման էլեկտրոնային համակարգ, որը կոյուրացնի ՀՀ ռեզիդենտների կողմից ռեզիդենտության հավաստագիր ստանալու գործընթացը: Նման մոտեցում կիրառվում է բազմաթիվ զարգացած երկրներում:

Թվային տնտեսության ճեպընթաց աճի և անդրսահամանային ընկերությունների կողմից հարկման բազաների փոփոխման միտումներին զուգընթաց՝ միջազգային հարկային իրավունքում տեղի են ունենում մեծածավալ փոփոխություններ, որի արդյունքում անհրաժեշտություն է առաջանում մշակել և կիրառել ժամանակին համահունչ նոր մոտեցումներ: Արդի միջազգային ակադեմիական և պրակտիկ մոտեցումներին տիրապետելու և մասնակից դառնալու գործում մեծ ուշադրության է արժանի ՊԵԿ մասնագետների մասնագիտական կարողությունների կատարելագործմանն ուղղված քայլերը, որը հնարավորություն կտա ՀՀ-ում ներդնել միջազգային առաջավոր փորձը և հանդես գալ ժամանակին համահունչ օրենսդրական նախաձեռնություններով: Այս գործընթացը միտված կլինի ինչպես աշխատանքային պարտականությունների որակյալ կատարմանը, այնպես էլ տնտեսավարողների համար կստեղծի գործունեություն ծավալելու առավել բարենպաստ պայմաններ: Մասնագետների կատարելագործման հարցում անհրաժեշտ է ապահովել նրանց մասնակցությունը միջազգային բարձր վարկանիշ ունեցող կազմակերպությունների, ուսումնական հաստատությունների կողմից իրականացվող աշխատանքային, ակադեմիական գիտաժողովներին, ծրագրերին, քնարկումներին, ինչպես նաև

ապահովել մասնագետների մուտքի հասանելիությունն ակադեմիական գրականության թվային հարթակներին:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կմշակվի կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրերի դրույթների ճշգրիտ և միասնական մոտեցումներով կիրառումն ապահովելու նպատակով ուղեցուց,

բ. ռեզիդենտության հավաստագրերի ձևանմուշների տեղեկատվական բազան կաջակցի տնտեսավարողներին կազմել և իրավասու մարմիններին ներկայացնել համաձայնագրերի կիրառությունն ապահովող փաստաթղթերը,

գ. ռեզիդենտության հավաստագրերի ստացման էլեկտրոնային համակարգի ներդրումից հետո զգալիորեն կոյուրացվի գործընթացը,

դ. ՊԵԿ աշխատակիցների մասնագիտական կարողությունների բարելավմամբ կկրճատվեն տնտեսավարողների կողմից հարկումից խուսափելու, հարկային բազայի քայքայման փորձերը, կմեծանա վստահությունը տնտեսավարողների և ՊԵԿ-ի միջև:

ՁՈՆ 3. ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆԱՑՈՒՄ, ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ

19. ՊԵԿ մաքսային-կետ բաժինների և հարկ վճարողների սպասարկման կետերի կողմից տրամադրվող սպասարկման ծառայությունների որակը որոշակիորեն պայմանավորված է ներդրված ենթակառուցվածքներից: Երբեմն ճարտարապետա-նախագծային առանձնահատկություններից ելնելով, իսկ երբեմն տեխնիկական սահմանափակումներից ելնելով շահառուների համար անհարմարություններ են առաջանում, որն ազդում է և՛ ծառայությունների որակի վրա, և՛ գործընթացների վրա, և՛ արժեքի վրա: Սա առաջացնում է ՊԵԿ աշխատակիցների համար դժվարություններ և հասարակության կողմից դժգոհություններ:

Այսպիսով, սույն զարգացման ռազմավարական նպատակն ուղղված է՝

- ՊԵԿ մաքսային մարմինների տեխնիկական հագեցվածության վերազինմամբ, ենթակառուցվածքների արդիականացմամբ սահմանահատման գործընթացի դյուրինացմանը, մաքսային հսկողությունից թաքցված ապրանքների բացահայտմանը, ծախսվող ռեսուրսների կրճատմանը,

- արդյունավետ մեխանիզմների ներդրմամբ՝ ԵԱՏՄ շրջանակներում տեղեկատվության փոխանակման և համագործակցության գործընթացի բարելավմանը:

Այս ռազմավարական նպատակը բաղկացած է 2 ենթանպատակներից, որոնց շրջանակներում ՊԵԿ-ը նախաձեռնել է 11 միջոցառում:

Ենթանպատակ 3.1. Գործող ենթակառուցվածքների արդիականացում և համագործակցության ընդլայնում

3.1.1. Անձնական հաշվի քարտ, միասնական գանձապետական հաշիվ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել հարկ վճարողների անձնական հաշվի քարտերում առկա պարտավորությունների և դեբետային գումարների մարման հաջորդականության նոր մեթոդաբանություն)

1) Նկարագրություն

Նախատեսվում է իրականացնել անձնական հաշվի քարտի մարման հաջորդականության և միասնական հաշվից պարտավորությունների և դեբետային գումարների մարման առաջնահերթության փոփոխություն: Այդ նպատակով դիտարկվում է սոցիալական վճարի հաշվառումը միասնական հաշվից առանձնացնելու և այդ մասով առանձնացված հաշվառում վարելու հարցը: Ծրագրի իրագործման նպատակով անհրաժեշտ է կազմակերպել բոլոր քայլերի ամբողջական ուսումնասիրություն, վերլուծել և գնահատել գործող ծրագրի խնդիրները և հիմք ընդունելով ՀՀ հարկային օրենսգրքի նախագծերով առաջարկվող նոր լուծումները՝ մշակել և ներդնել պարտավորությունների հաշվառման և մարման առավել պարզ և դյուրին համակարգ:

Միասնական հաշվի համակարգում նախատեսվում է իրականացնել նաև տեսքային փոփոխություններ, որի համար անհրաժեշտ է մշակել և հաստատել նոր ձևատեսք, շտկել և փոփոխել գործառնությունների անվանումները, որի արդյունքում անձնական հաշվի քարտերի համակարգն առավել ընկալելի կլինի հարկ վճարողների համար:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կսահմանվեն ԱՀՔ-ներում պարտավորությունների և դեբետային գումարների մարման առաջնահերթությունները,

բ. ԱՀՔ համակարգը հարկ վճարողների համար կդառնա առավել ընկալելի:

Ներկայումս ներդրված է անձնական հաշվի քարտ, սակայն այն կատարելագործման և բարելավման անհրաժեշտություն ունի:

3.1.2. ՊԵԿ աշխատակիցների կենսական օգտագործման ենթակառուցվածքներ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ՊԵԿ աշխատակիցների ծառայողական պարտականությունների պարզաճ իրականացումն ապահովելու համար կառուցել և արդիականացնել ՊԵԿ աշխատակիցների կենսական օգտագործման ենթակառուցվածքները)

1) Նկարագրություն

ՊԵԿ որոշ ստորաբաժանումներ գտնվում են աշխատակիցների մշտական բնակության վայրերից հեռու, այդ իսկ պատճառով անհրաժեշտ է բարելավել առկա ենթակառուցվածքները և ըստ անհրաժեշտության ստեղծել նոր ենթակառուցվածքներ, որպեսզի ՊԵԿ աշխատակիցները և նրանց ընտանիքի անդամները ունենան անհրաժեշտ նվազագույն պայմանները՝ «Սահմանային անցման կետերում իրենց կենսագործունեությունն ապահովելու նպատակով: «Սահմանային անցման կետերում ծառայություն են իրականացնում նաև այլ գերատեսչություններ, հետևաբար նպատակահարմար է համագործակցել և համատեղ ստեղծել անհրաժեշտ

ենթակառուցվածքներ՝ ՀՀ սահմանային անցման կետերում ծառայություն իրականացնող բոլոր աշխատակիցների համար:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

ՀՀ սահմանային անցման կետերում կապահովվեն ՊԵԿ աշխատակիցների և նրանց ընտանիքների անդամների կենսագործունեության նվազագույն պայմանները:

3.1.3. ԵԱՏՄ շրջանակներում մաքսային ընդհանուր գործընթացներ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ԵԱՏՄ շրջանակներում մաքսային ընդհանուր գործընթացների իրականացման և տեղեկատվության փոխանակման համար արդիականացնել, ներդնել և ինտեգրել ավտոմատացված համակարգեր)

1) Նկարագրություն

ԵՏՀ կոլեգիայի 2015 թվականի օգոստոսի 14-ի N 29 որոշմամբ հաստատվել է ԵԱՏՄ շրջանակներում ընդհանուր գործընթացների ցանկ, որոնցից 20-ից ավելին ուղղակիորեն վերաբերում են մաքսային գործառնություններին, իսկ մի շարք այլ գործընթացներում մաքսային մարմինները հանդիսանում են գործընթացի մասնակից կամ տեղեկատվության ստացողներ:

ԵՏՀ կողմից իրականացվում են ընդհանուր գործընթացները կանոնակարգող տեխնիկական փաստաթղթերի մշակում և համաձայնեցում անդամ-պետությունների հետ, որոնց համապատասխան իրականացվում են տեղեկատվական համակարգերի մշակում, ներդրում և շահագործում: Նախատեսվում է իրականացնել ԵԱՏՄ շրջանակներում սահմանված ժամկետներին համապատասխան տեղեկատվական համակարգերի նախագծում և ներդրում՝ անդամ-պետությունների մաքսային մարմինների հետ ընդհանուր գործընթացների իրականացումն ապահովելու նպատակով: Ընդհանուր գործընթացների իրականացումը ենթադրում է տեղեկատվության հավաքագրման ազգային բազայի ձևավորում և վարում, հավաքագրված տեղեկատվության տրամադրում ԵԱՏՄ այլ անդամ-պետությունների

իրավասու մարմիններին, ինչպես նաև այլ անդամ-պետությունների իրավասու մարմիններից տեղեկատվության ստացում և տեղայնացում և այլ ընթացակարգեր:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. մաքսային ընթացակարգերն ավտոմատացված են ներդրված ընդհանուր գործընթացների մասով,

բ. ներդրվել է արդյունավետ մեխանիզմ ԵԱՏՄ շրջանակներում տեղեկատվության փոխանակման և համագործակցության ապահովման համար,

գ. ներդրվել են տնտեսվարողների համար սահմանահատման գործընթացի ավելի արագ, թափանցիկ և արդյունավետ գործընթացներ:

Ենթանպատակ 3.2. Մաքսային ենթահամակարգերի արդիականացում և տեխնիկական հագեցվածություն

3.2.1. ՊԵԿ փորձագիտական լաբորատորիաներ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ հարկային և մաքսային հսկողության շրջանակներում փորձաքննություններ իրականացնելու նպատակով սրեղծել փորձագիտական լաբորատորիաներ)

1) Նկարագրություն

ՊԵԿ լաբորատորիաները խիստ կարևոր գործիք են մաքսային և հարկային ծառայությունների արդյունավետ գործունեության համար: Ներկայումս մաքսային և հետբացթողումային հսկողության միջոցառումներն իրականացվում են հիմնականում կազմակերպական-մեթոդական հարթությունում՝ բացառիկ դեպքերում ներգրավելով նաև փորձագիտական տարբեր կենտրոնների սահմանափակ տեխնիկական ներուժը: Սեփական կարիքների համար փորձաքննություն իրականացնելու նպատակով անհրաժեշտ է ստեղծել լաբորատորիաներ: Ժամանակակից լաբորատորիաները կարևոր դեր ունեն ապրանքների դասակարգման գործընթացում, շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտում (օրինակ՝ օզոնը քայքայող նյութերի առևտրի վերահսկումը),

վտանգավոր ապրանքների վերահսկման գործում, ինչպիսիք են թունաքիմիկատները, աղտոտող նյութերը, քիմիական զենքը, ինչպես նաև թմրադեղերը, թմրանյութերը և այլն: Լաբորատորիաները հնարավորություն կտան մատուցել ծառայություններ շահառուների լայն խմբերին, համագործակցել օտարերկրյա մաքսային լաբորատորիաների հետ, զարգացնել փորձաքննության ոլորտների նոր ուղղություններ:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կապահովվի մաքսային հսկողության միջոցառումների արդյունավետ իրականացումը՝ ժամանակակից տեխնիկական միջոցների կիրառմամբ,

բ. կմեծացվի մաքսային հսկողության միջոցառումների օբյեկտիվությունը և հավաստիությունը,

գ. կնվազեցվի մարդկային գործոնով պայմանավորված սուբյեկտիվ գործոնների բացասական ազդեցությունը,

դ. կտրուկ կնվազեցվեն մաքսային հսկողության միջոցառումների իրականացման ժամկետները,

ե. ավելի արդյունավետ կերպով կկանխվի վտանգավոր նյութերի մուտքը Հայաստանի Հանրապետության տարածք,

զ. կհստակեցվեն մաքսային ձևակերպումները և կապահովվի մաքսատուրքի գանձման համապատասխան մեխանիզմների արդյունավետ կիրառումը,

է. կկրճատվի ապրանքների բացթողնման ժամանակը,

ը. կնվազեցվի ապրանքի սխալ դասակարգման ռիսկը, կիրականացվի փորձաքննություն հարկային ծառայության կողմից սահմանված դեպքերում, հարկային ծառայության գործառնությունների արդյունավետ կատարման նպատակով,

թ. ապրանքների և արտադրանքի մեջ հումք-նյութերի չափերի և բաղադրության որոշում, ինչը հնարավորություն կտա արդյունավետ վերահսկողություն սահմանել հարկման բազաների հաշվարկման նկատմամբ:

3.2.2. ԱՏԳ մասնակիցների սպասարկման կենտրոններ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ստեղծել էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի և թվային լուծումների վրա հիմնված ԱՏԳ մասնակիցների սպասարկման կենտրոններ՝ «Մեկ կանգառ, մեկ պատուհան» սկզբունքի ամբողջական կիրառմամբ)

1) Նկարագրություն

Վերլուծելով ներկայումս մաքսային վարչարարության իրականացման շրջանակներում գործող ընթացակարգերի առանձնահատկությունները, հնարավոր դժվարությունները և խոչընդոտները արտաքին տնտեսական գործունեություն իրականացնողների համար, ինչպես նաև ուսումնասիրելով այլ երկրներում համանման փորձը՝ նախատեսվում է մաքսային գործառնությունները դյուրացնելու և արդյունավետությունը բարձրացնելու, առավել որակյալ և ժամանակակից ծառայություններ մատուցելու նպատակով ստեղծել էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի և թվային լուծումների վրա հիմնված ԱՏԳ մասնակիցների սպասարկման կենտրոն: Կենտրոնը պետք է հանդես գա որպես սպասարկման բարձր որակ ապահովող և հաճախորդակենտրոն սպասարկման մոդելի (client-centric service model) վրա հիմնված կառույց: Կենտրոնի ստեղծման միջոցով հնարավոր կդառնա «Մեկ կանգառ, մեկ պատուհան» կոնցեպտի ամբողջական ներդրումը և կիրառումը: «Մեկ կանգառ, մեկ պատուհան» կոնցեպտի կիրառումը կենտրոնում հնարավորություն կստեղծի մեկ հարթակի միջոցով հայտ ներկայացնել բոլոր այն գերատեսչություններին, որոնց կողմից տրված թույլտվությունը անհրաժեշտ է ներմուծման կամ արտահանման գործընթացն իրականացնելու համար: Կենտրոնների ստեղծումը հնարավորություն կտա ԱՏԳ մասնակիցներին կատարել անհրաժեշտ բոլոր գործառնությունները մեկ վայրում: Արդյունքում հնարավոր կլինի էականորեն նվազեցնել ապրանքների

Ժամանման պահից մինչև դրանց բացթողումը ծախսվող ժամանակը: «Մեկ կանգառ, մեկ պատուհան» կոնցեպտի ներդրումն արդեն ընթանում է և կրում է շարունակական բնույթ: Արդեն իսկ ներդրվել են մի շարք համակարգեր, սակայն վերջնական ներդրումը կապահովվի ԱՏԳ կենտրոնի ստեղծմամբ: Նախագծի իրականացումն նախատեսվում է իրականացնել երկու փուլով, որոնց շրջանակներում կիրականացվեն երկու սպասարկման կենտրոնների կառուցում և գործարկում:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կապակենտրոնացվի մաքսային ձևակերպումների իրականացումը Երևանից և համաչափ կերպով կբաշխվի մաքսային ձևակերպումներ իրականացնող կետերի ծանրաբեռնվածությունը,

բ. կբարձրացվի մաքսային գործառնությունների կատարման արդյունավետությունը և տնտեսավարողներին մատուցվող ծառայությունների որակն՝ ապահովելով բոլոր տնտեսավարողների համար ստանդարտացված գործելակերպի, սակագների և ընթացակարգերի կիրառումը,

գ. մաքսային ձևակերպումներին առնչվող ծառայությունները կմատուցվեն բացառապես տեխնոլոգիական լուծումների հիման վրա,

դ. մաքսային գործառնությունները կիրականացվեն և ծառայությունները կմատուցվեն «Մեկ կանգառ, մեկ պատուհան» սկզբունքի հիման վրա,

ե. նվազագույնի կհասցվի մաքսային մարմին – տնտեսավարող շփումը,

զ. հնարավոր կլինի մեկ պատուհանի միջոցով, մեկ վայրում իրականացնել ամբողջական ձևակերպում և բացթողում,

է. ամբողջովին օնլայն տարբերակով հնարավոր կլինի դիմել տարբեր գերատեսչություններին փաստաթղթերի ստացման համար,

ը. ապրանքների բացթողման ժամանակի էական կրճատում,

թ. տնտեսվարողների կողմից ծախսվող ռեսուրսների կրճատում (մարդկային ռեսուրսներ, ֆինանսական ռեսուրսներ և ժամանակ),

ժ. նվազագույնի կհասցվեն կոռուպցիոն ռիսկերը,

ժա. կբարելավվի ՀՀ վարկանիշի Համաշխարհային բանկի կողմից հրապարակվող «Գործարարությանը զբաղվելը» զեկույցում:

3.2.3. «Այրում» երկաթուղային մաքսակետի արդիականացում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ վերականուցել և արդիականացնել ՀՀ «Այրում» երկաթուղային մաքսակետը)

1) Նկարագրություն

ՀՀ «Այրում» երկաթուղային մաքսակետն ընդհանուր առմամբ իրականացնում է մարդատար և բեռնատար գնացքների մաքսային հսկողության հետ կապված գործառնությունները, սակայն վերջինիս ենթակառուցվածքները թերզարգացած են և չեն համապատասխանում արդի պահանջներին: Անհամեմատ բարվոք վիճակում է գտնվում հանդիպակաց՝ վրացական «Սադախլո» երկաթուղային մաքսակետը, որը, սակայն նույնպես կարիք ունի արդիականացման:

Այս առումով իրատեսական է նախաձեռնել ՀՀ «Այրում» և Վրաստանի «Սադախլո» երկաթուղային մաքսակետերի արդիականացումը համատեղ ծրագրի միջոցով՝ ԵՄ Սահմանների համալիր կառավարման նախաձեռնության շրջանակներում, որը նախատեսում է նման ծրագրերի իրականացում:

Հիմնական խնդիրը՝ ուղևորների սահուն սահմանահատման, բեռնատար գնացքների նկատմամբ մաքսային հսկողության ապահովումն է, այդ թվում՝ անհրաժեշտության դեպքում, երկու հարևան երկրների մաքսային մարմինների կողմից սարքավորումների համատեղ օգտագործման և տեղեկատվության փոխանակման ճանապարհով:

Ծրագրի իրականացումը թույլ կտա՝

ա. արդիականացնել երկու հարևան երկրների երկաթուղային մաքսակետերը՝ ապահովելով մաքսային հսկողության բարձր մակարդակ ու մատուցվող ծառայությունների պատշաճ որակ,

բ. իրականացնել մաքսակետերի տեխնիկական վերազինում՝ ներառյալ ռադիոակտիվ նյութերի հայտնաբերման համակարգեր, ռենտգենային զննման համակարգեր գնացքների համար, կշեռքներ, լազերային սարքեր գնացքների չափսերի որոշման համար, գիշերային տեսահսկողության սարքեր, հզոր լուսարձակներ, հսկողության տեսասարքավորումներ, գրասենյակային սարքավորումներ, ծառայողական շներ և այլն,

գ. իրականացնել կարողությունների զարգացմանն ուղղված միջոցառումներ, այդ թվում՝ դասընթացներ տեղեկատվության փոխանակման մեխանիզմների, հատկացված տեխնիկական միջոցների օգնությամբ ուղևորատար և բեռնատար գնացքների համատեղ հսկողության, ռիսկի կառավարման, քողարկված բեռի հայտնաբերման մեթոդների, օպերատիվ տվյալների փոխանակման և հաշվետվություններ կազմելու ու ներկայացնելու վերաբերյալ, ինչպես նաև անգլերեն, վրացերեն և հայերեն լեզվի ուսուցում մաքսային մարմինների անձնակազմի համար՝ մատուցվող ծառայությունների որակը բարձրացնելու նպատակով:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կապահովվի մարդկանց և բեռների սահմանահատման դյուրինացված ու միաժամանակ վերահսկելի գործընթաց՝ մաքսային հսկողության ժամանակակից գործառնական ընթացակարգերի ներդրման միջոցով,

բ. կիրականացվի երկու մաքսակետերի տեխնիկական վերազինում և ենթակառուցվածքների արդիականացում՝ աշխատանքի բարձր արդյունավետությունը և քաղաքացիների համար սահուն սահմանահատումն ապահովելու նպատակով,

գ. կընդլայնվի Հայաստանի և Վրաստանի միջև միջպետական տնտեսական համագործակցությունը, կբարձրանա վերջինիս արդյունավետությունը,

դ. կներդաշնակեցվեն երկու երկրների միջև բեռնափոխադրումների նկատմամբ մաքսային հսկողության մեխանիզմները:

3.2.4. Բագրատաշենի մաքսակետի ենթակառուցվածքների արդիականացում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ արդիականացնել Բագրատաշենի մաքսակետի ենթակառուցվածքները՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Վրաստանի կառավարության միջև 2014 թվականի դեկտեմբերի 24-ին ստորագրված «Հայաստանի Հանրապետության և Վրաստանի պետական սահմանի «Սադախլո-Բագրատաշեն» անցման կետի տարածքում՝ Դեբեդ գետի վրա նոր կամրջի կառուցման վերաբերյալ» համաձայնագրի համաձայն իրականացվող կամրջի կառուցմամբ պայմանավորված)

1) Նկարագրություն

Բագրատաշենի մաքսակետն արդիականացվել և բնականոն շահագործվում է 2016 թվականից, սակայն Սադախլո-Բագրատաշեն անցման կետի տարածքում Դեբեդ գետի վրա նոր կամրջի կառուցմամբ պայմանավորված՝ ուղևորների և բեռների աճող հոսքի պայմաններում, անհրաժեշտություն է առաջացել կետի տեղակայման վայրում իրականացնել նոր ենթակառուցվածքների ստեղծմանն ուղղված աշխատանքներ:

Ծրագրի իրականացումը թույլ կտա.

ա) դյուրացնել երկու երկրների բեռնափոխադրումների և ուղևորափոխադրումների սպասարկմանն ուղղված աշխատանքները, ապահովել ավելի մեծ ծավալի ուղևորների և բեռների հոսք,

բ) խուսափել հերթերից և կուտակումներից, ապահովելով սպասարկման բարձր որակ,

գ) ապահովել ժամանակի խնայողություն, անվտանգ ու հարմարավետ շարժ սահմանային անցակետերով,

դ) իրականացնել մաքսակետի տեխնիկական կահավորման բարելավում՝ ներառյալ ռադիոակտիվ նյութերի հայտնաբերման լրացուցիչ համակարգի, ռենտգենյան զննող սարքերի և ստատիկ կշեռքի տեղադրումը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կապահովվի մարդկանց և բեռների սահմանահատման ավելի դյուրին ու միաժամանակ վերահսկելի գործընթաց՝ մաքսային հսկողության ժամանակակից գործառնական ընթացակարգերի ներդրման միջոցով,

բ. կիրականացվի մաքսակետի տեխնիկական վերազինում և ենթակառուցվածքների արդիականացում՝ աշխատանքի բարձր արդյունավետությունը և քաղաքացիների համար սահուն սահմանահատումն ապահովելու նպատակով:

3.2.5. ՊԵԿ Մեղրիի մաքսակետի արդիականացում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ իրականացնել Մեղրիի մաքսակետի շինությունների արդիականացում և տեխնիկական ժամանակակից համակարգերով վերազինում)

1) Նկարագրություն

Մեղրիի մաքսակետը՝ որպես Հայաստանն Իրանին կապող միակ մաքսակետ, և գտնվելով Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի վրա, առանձնակի նշանակություն ունի արտաքին տնտեսական գործունեության խթանման և վերահսկելի ուղևորաշրջանառության և բեռնաշրջանառության ապահովման գործում:

Գործող մաքսակետի արդիականացման ու վերակառուցման հիմնախնդիրն արտացոլվել է ՀՀ կառավարության գործունեության գերակայությունների մեջ 2011 թվականից ի վեր:

Ներկա փուլում նախագծի մշակումն ավարտված է:

Ծրագրի իրականացումը թույլ կտա՝

ա. լիովին արդիականացնել Մեղրիի մաքսակետը՝ ապահովելով մաքսային հսկողության բարձր մակարդակ ու մատուցվող ծառայությունների պատշաճ որակ,

բ. իրականացնել մաքսակետի շինությունների արդիականացում և տեխնիկական վերազինում՝ ներառյալ ռադիոակտիվ նյութերի հայտնաբերման համակարգեր, ռենտգենային զննման համակարգեր, կշեռքներ, գրասենյակային սարքավորումներ, ծառայողական շներ և այլն:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կապահովվի մարդկանց և բեռների սահմանահատման դյուրինացված ու, միաժամանակ, վերահսկելի գործընթացը՝ մաքսային հսկողության ժամանակակից գործառնական ընթացակարգերի ներդրման միջոցով,

բ. կիրականացվի Մեդրիի մաքսակետի տեխնիկական վերազինում և ենթակառուցվածքների արդիականացում՝ աշխատանքի բարձր արդյունավետությունը և քաղաքացիների համար սահուն սահմանահատումն ապահովելու նպատակով,

գ. կընդլայնվի Իրանի հետ միջպետական տնտեսական համագործակցությունը, կբարձրացվի վերջինիս արդյունավետությունը,

դ. կներդաշնակեցվեն երկու երկրների միջև բեռնափոխադրումների նկատմամբ մաքսային հսկողության մեխանիզմները:

3.2.6. ՊԵԿ մաքսային մարմինների տեխնիկական հագեցվածության ապահովում և արդիականացում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ապահովել ՊԵԿ մաքսային մարմինները ռենտգենյան, մաքսային հսկողության ու օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների անցկացման համար անհրաժեշտ սարքավորումներով)

1) Նկարագրություն

ՊԵԿ մաքսատներում ներկայումս կիրառվում են ամերիկյան «Ռապիսկան» և չինական «Նուկտեք» կազմակերպությունների ռենտգենյան զննող սարքերը, սակայն ոչ բոլոր մաքսակետերն են բավարար չափով կահավորված ռենտգենյան զննող

սարքերով և անհրաժեշտություն է առաջացել տեխնիկապես վերազինել բոլոր մաքսակետերը:

Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքով հարկային և մաքսային մարմիններին վերապահված օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների իրականացման ընթացքում օգտագործել համապատասխան տեխնիկական միջոցներ, ինչը հնարավորություն կընձեռի բարձրացնել օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների որակը, ինչպես նաև այդ ընթացքում ստացված տեղեկությունները համապատասխանեցնել պահանջվող դատավարական նորմերին:

Ծրագրի իրականացումը թույլ կտա՝

ա. թարմացնել մաքսատներում երկարատև շահագործվող ռենտգենյան զննող սարքավորումները,

բ. ուղևորների և բեռների աճող հոսքերի պայմաններում ապահովել սպասարկման անհրաժեշտ որակ և բարձր մակարդակի մաքսային հսկողություն, այդ թվում՝ Հայաստանից ելքի վրա,

գ. հզորացնել մաքսային մարմինների կողմից շահագործվող սարքավորումների բազան:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կիրականացվի տեխնիկական պատշաճ մակարդակով մաքսային հսկողություն,

բ. կիրականացվի մաքսակետերի տեխնիկական վերազինում և ենթակառուցվածքների արդիականացում,

գ. կբարձրանա մաքսային հսկողության արդյունավետությունը,

դ. ՊԵԿ համակարգում կնվազեն հնարավոր կոռուպցիոն երևույթները:

3.2.7. Կշռման կենտրոնացված համակարգ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ մաքսային պահեստներում առկա տրանսպորտային միջոցների կշեռքների, Մեղրի սահմանային անցումային կետի վերակառուցման ծրագրով ներդրվող նոր կշեռքների և մաքսային հսկողության այլ գոտիներում արդիականացման կամ վերազինման արդյունքում տեղադրվող կշեռքների ինտեգրում համակարգին: Համակարգի ինտեգրում մաքսային այլ ենթահամակարգերի հետ տվյալների փոխանակման, ռիսկերի վերլուծության նպատակով: Վերլուծական գործիքների ներդրում)

1) Նկարագրություն

Միջոցառման արդյունքում հնարավոր կլինի մեկ համակարգում հավաքագրել մաքսային հսկողության գոտիներում և մաքսային պահեստներում միջազգային բեռնափոխադրումներ իրականացնող տրանսպորտային միջոցների կշռման տվյալները, իրականացնել արդյունավետ մաքսային հսկողություն նրանց նկատմամբ: Համակարգի բարելավման արդյունքում հնարավորություն կտրվի վարել տվյալ տրանսպորտային միջոցի մաքսային փոխադրում իրականացնելու ընթացքում բոլոր կշռումների պատմություն, կատարել դրանց համեմատություն սահմանային անցումային կետի և մաքսային պահեստի կշռումների միջև, ռիսկերի կառավարման համակարգի ինտեգրելու միջոցով դուրս բերել հսկողության առավել ռիսկային տրանսպորտային միջոցները: Միաժամանակ, մաքսային մարմնի միասնական տեղեկատվական համակարգի մյուս ենթահամակարգերի հետ ինտեգրումը թույլ կտա իրականացնել էլեկտրոնային կառավարման համակարգերում տվյալների մեկնագամյա հաշվառման սկզբունքի ամբողջական կիրառությունը:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում կապահովվի.

ա. Հայաստանի Հանրապետություն մաքսային ընթացակարգերի ներքո միջազգային բեռնային փոխադրում իրականացնող ցանկացած տրանսպորտային

միջոցի կշռման վերաբերյալ տվյալների կենտրոնացված հավաքագրում և կառավարում,

բ. միջազգային բեռնափոխադրում իրականացնող տրանսպորտային միջոցների նկատմամբ մաքսանենգության կամ մաքսային խախտումների հայտնաբերման նպատակով արդյունավետ մաքսային հսկողություն,

գ. այլ համակարգերի հետ ինտեգրման արդյունքում էլեկտրոնային կառավարման համակարգերում տվյալների մեկանգամյա հաշվառման սկզբունքը:

3.2.8. Էքսպրես-բեռների հաշվառման համակարգ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ նախագծել և ներդնել Էքսպրես-բեռների կառավարման ավտոմատացված համակարգ և այն ինտեգրել մաքսային մարմնի ավտոմատացված այլ համակարգերի հետ)

1) Նկարագրություն

Միջոցառման արդյունքում հնարավոր կլինի իրականացնել արդյունավետ մաքսային հսկողություն ՀՀ ներմուծվող/արտահանվող էքսպրես-բեռների նկատմամբ: Համակարգի ներդրմամբ հնարավորություն կընձեռվի փոխադրողներից, ԵԱՏՄ միասնական կարգերին համապատասխան, ստանալ տեղեկատվություն էքսպրես-բեռների՝ փոխադրողի, ուղարկողի, ստացողի, ներդրվածքի, արժեքի և քաշի վերաբերյալ, ինչն էականորեն կնվազեցնի մաքսային հսկողության համար ծախսվող ռեսուրսները և թույլ կտա հսկողությունն իրականացնել բացառապես մաքսային հսկողության տեսանկյունից ռիսկային համարվող էքսպրես-բեռների նկատմամբ: Միաժամանակ, փոխադրում իրականացնող կազմակերպություններին թույլ կտա կատարել իրենց կողմից ստանձնած էքսպրես-բեռների արագ փոխադրման և հասցեատերերին փոխանցելու պարտավորությունները:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում կապահովվի.

ա. ԵԱՏՄ ստանձնած պարտավորությունների կատարումը,

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ
ԿՈՄԻՏԵ

բ. էքսպրեսս-բեռների տեղափոխվող ապրանքների նկատմամբ ավելի արդյունավետ մաքսային հսկողությունը,

գ. փոխադրողների համար էքսպրեսս-բեռների հետ կապված իրականացվող գործառույթների պարզեցումը:

ԶՈՒ 4. ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ

20. Հայաստանի Հանրապետությունում ինչպես մասնագիտական հանրության, այնպես էլ, առհասարակ, հասարակության սպասելիքները ՊԵԿ-ից էապես ավելացել են: Հետևաբար, կառույցի գործունեության թափանցիկության և հաշվետվողականության ապահովումը, «ՊԵԿ-բիզնես» փոխհարաբերությունների արդյունավետության բարելավումը, ինչպես նաև հարկ վճարողների շրջանում իրազեկման մակարդակի բարձրացումն անհրաժեշտություն են:

Այսպիսով, սույն զարգացման ռազմավարական նպատակն ուղղված է՝

- ժամանակակից հաղորդակցության միջոցների կիրառմամբ հանրության հետ առողջ երկխոսության մթնոլորտի ձևավորմանը, վստահության բարձրացմանը, ինչպես նաև հարկային և մաքսային վարչարարության մասնակիցների միջև փոխհարաբերությունների բարելավմանը,

- հարկ վճարողների և ՊԵԿ փոխգործակցության համար արդյունավետ հարթակի ներդրմամբ՝ հարկ վճարողների իրազեկվածության մակարդակի բարձրացմանը:

Այս ռազմավարական նպատակը բաղկացած է 1 ենթանպատակից, որի շրջանակում ՊԵԿ-ը նախաձեռնել է 2 միջոցառում:

Ենթանպատակ 4.1. Հասարակության հետ դինամիկ հետադարձ կապի հնարավորությունների ընդլայնում

4.1.1. ՊԵԿ կայքէջի արդիականացում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ հանրության և ՊԵԿ փոխգործակցության համար արդյունավետ հարթակ ստեղծելու նպատակով արդիականացնել ՊԵԿ կայքէջը՝ համալրելով հաղորդակցության նոր գործիքակազմով)

1) Նկարագրություն

Նախատեսվում է իրականացնել ներկայումս ներդրված ՊԵԿ պաշտոնական ինտերնետային կայքէջի գործիքակազմի ուսումնասիրություն և վերլուծություն, որի հիման վրա կիրականացվեն արդիականացման աշխատանքներ: Մասնավորապես, նախատեսվում է ապահովել առավել հարմարավետ և ժամանակակից միջերեսի (ինտերֆեյս) մշակում, նոր տեղեկատվական ռեսուրսների հասանելիության ապահովում, հանրության կողմից ՊԵԿ-ի հետ հարաբերվելու նոր մեխանիզմների մշակում (օրինակ՝ առցանց դիմելու, հարցերին ավտոմատ պատասխանելու հնարավորություն): Նախատեսվում է ընդլայնել կայքէջի միջոցով ներկայացվող տեղեկատվության մեխանիզմները և շրջանակը, մասնավորապես՝ տեղադրելով անհրաժեշտ գործիքներից, էլեկտրոնային համակարգերից օգտվելու քայլերը ներկայացնող կարճ տեսանյութեր, հարկերի հաշվարկման հաշվիչներ և այլն: Նախատեսվում է իրականացնել նաև օգտվողների համար կայքէջի գործիքների և բաժինների տարանջատում՝ ըստ օգտվողի տեսակի:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կբարձրանա կայքէջի օգտվողների գոհունակությունը,

բ. կձևավորվի արդյունավետ հարթակ հանրության և ՊԵԿ փոխգործակցության համար,

գ. կներդրվի գործիքներ հարկային և մաքսային ընթացակարգերի վերաբերյալ արժանահավատ տեղեկատվության ստացման համար:

4.1.2. Հանրության իրազեկում

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ կիրառել և կադրաբեղագործել «հանրություն – ՊԵԿ» հաղորդակցության արդյունավետ, ժամանակակից գործիքները՝ հարկ վճարողների հետ գործընկերային հարաբերությունների վրա կառուցված միջավայրի ձևավորմանն աջակցելու համար)

1) Նկարագրություն

ՊԵԿ նկատմամբ հանրության վստահության ձևավորման և հանրություն-ՊԵԿ գործընկերային միջավայրի արմատավորման համար առանցքային նշանակություն ունեն կառույցի գործունեության թափանցիկության և հաշվետվողականության ապահովումը, հարկ վճարողների շրջանում իրազեկման մակարդակի բարձրացումը: ՊԵԿ գործառույթները բովանդակային առումով ուղղված են հարկ վճարողներին ծառայություններ մատուցելուն, արդար ու թափանցիկ վարչարարություն իրականացնելուն, հետևաբար հանրային ընկալումներում ՊԵԿ կերպարի վերափոխումն անհրաժեշտություն է: Հանրային ճիշտ ընկալումների և հանրություն-ՊԵԿ փոխվստահության մշակույթի ձևավորման համար համալիր քայլեր են անհրաժեշտ, որոնցից կարող է լինել արդյունավետ հաղորդակցությունը:

Միջոցառման իրագործմանը կարող են մեծապես նպաստել հանրային իրազեկման և լուսաբանման աշխատանքները, որոնք կներառեն գործարար միջավայրի բարելավմանն ուղղված ՊԵԿ վարչարարության, հարկային ստվերի կրճատման, գործիքակազմի կատարելագործման, հարկային և մաքսային օրենսդրական բարեփոխումների հանրայնացման, հարկեր վճարելու կարևորության գիտակցման, ոլորտի վերաբերյալ հանրային իրավագիտակցության բարձրացման և այլ միջոցառումներ:

Հետևաբար՝ անհրաժեշտ է իրականացնել իրազեկման, լուսաբանման աշխատանքներ, որոնք կներկայացնեն ինչպես ՊԵԿ աշխատանքը, գործառույթները, պարբերաբար իրականացվող բարեփոխումները, այնպես էլ հարկեր վճարելու սահմանադրական պարտականության կատարման կարևորությունը և այդ առումով հանրային իրավագիտակցության բարձրացման ուղղությամբ ՊԵԿ կողմից կատարվող քայլերը:

Սույն միջոցառման իրականացմամբ նախատեսվում է ՊԵԿ գործունեության, հարկային և մաքսային գործընթացների, ՊԵԿ-գործարար աշխարհ երկխոսության ամրապնդմանն ուղղված քայլերի վերաբերյալ տեսանյութերի, հաղորդումների,

տեսահոլովակների, ինֆոգրաֆիկաների, հոդվածների պատրաստում և այլ եղանակներով հանրային իրազեկման ակցիաների կազմակերպում:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում կբարձրանա ՊԵԿ գործունեության թափանցիկության աստիճանը:

ՁՈՒ 5. ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՐԴԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՆԵՐԴՐՈՒՄ (ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ)

21. Մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդյունավետ համակարգի բացակայությունը խոչընդոտներ է ստեղծում ներքին կանոնակարգերի շարունակական վերանայման և արդիականացման, կադրային ներուժի արդյունավետ օգտագործման և ՊԵԿ կայուն զարգացման ապահովման գործում: Իրականացված բարեփոխումների արդյունքում հաստատվել են ՊԵԿ ստորաբաժանումների գործառույթների իրականացման կանոնակարգերը, որոնք գործնական կիրառման և մշտապես կատարվող փոփոխությունների համատեքստում անհրաժեշտ է մշտադիտարկել և վերանայել: Միևնույն ժամանակ, հարկային և մաքսային վարչարարություն իրականացնող ստորաբաժանումների անհատական գնահատումն ու խրախուսումն անհրաժեշտ է իրականացնել՝ հաշվի առնելով դրանց առանձնահատկությունները:

ՊԵԿ աշխատակիցների՝ աշխատանքային գործունեություն սկսելու և հետագա աշխատանքային, մասնագիտական և անձնական զարգացման ծրագիր առկա չէ: Մասնագիտական վերապատրաստումների, որակավորման շարունակական բարձրացման եղանակների սակավությունը, արդիական վերապատրաստման ծրագրերի բացակայությունը, միջազգային լավագույն փորձի ուսումնասիրության հնարավորության սահմանափակ լինելն էականորեն նվազեցնում են արհեստավարժ և ճկուն աշխատակազմ ունենալու հնարավորությունը: Միաժամանակ, «Հարկային ծառայության մասին», «Մաքսային ծառայության մասին», «Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքներում կատարված փոփոխությունների արդյունքում

անհրաժեշտ է վերանայել ՊԵԿ կողմից մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգում կիրառվող ընթացակարգերը՝ դրանք միասնականացնելով և համապատասխանեցնելով նշված օրենքների պահանջներին:

Այսպիսով, սույն զարգացման ռազմավարական նպատակն ուղղված է՝

-արդյունավետ կադրային քաղաքականության իրականացմամբ (աշխատանքի ընդունելություն, մասնագիտական կարողությունների կատարելագործում, մոտիվացիոն մեխանիզմներ)՝ ՊԵԿ գործառույթային նպատակների արդյունավետ իրագործմանը:

Այս ռազմավարական նպատակը բաղկացած է 2 ենթանպատակներից, որոնց շրջանակներում ՊԵԿ-ը նախաձեռնել է 4 միջոցառում:

Ենթանպատակ 5.1. Կադրային քաղաքականության և աշխատանքային մշակույթի ձևավորում

5.1.1. ՊԵԿ մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ներդնել ՊԵԿ մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդի համակարգ (ՄՌԿՀ)՝ անհրաժեշտ տեղեկատվական գործիքակազմով)

1) Նկարագրություն

ՊԵԿ առջև դրված խնդիրներն արդյունավետ լուծելու, ինչպես նաև գործառույթներն արդյունավետ իրականացնելու նպատակով՝ անհրաժեշտ է ունենալ մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդյունավետ համակարգ: Միաժամանակ, ՀՀ վարչապետի աշխատակազմի քաղաքացիական ծառայության գրասենյակի կողմից մշակվել և 2020 թվականի հուլիսի 1-ից ներդրվել է մարդկային ռեսուրսների կառավարման նոր համակարգ՝ ամբողջ հանրային ծառայության համար: Հետևաբար, ՊԵԿ-ը նույնպես պետք է համապատասխանեցնի իր՝ մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգը ներդրվող նոր համակարգին: Այս առումով, նախատեսվում է բարելավել կադրերի ներգրավման և մասնագիտական կարողությունների հետագա զարգացման գործընթացները:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կիրականացվի արդյունավետ կադրային քաղաքականություն, որը կհամապատասխանի և կնպաստի սահմանված նպատակների իրականացմանը,

բ. կապահովվի ներդրվող մարդկային ռեսուրսների կառավարման տեղեկատվական համակարգի միջոցով անհրաժեշտ վերլուծությունների տրամադրումն՝ արդյունավետ կառավարչական որոշումների կայացման նպատակով,

գ. կներդրվեն մասնագիտական և պաշտոնեական աճի համար համակարգեր, գործիքակազմ և իրավական կարգավորումներ,

դ. արժեքների համակարգի զարգացման շնորհիվ կձևավորվի թիմային աշխատանքային մշակույթ,

ե. կներդրվի մարդկային ռեսուրսների կառավարման ամբողջական շղթա՝ կադրերի ներգրավումից մինչև ապագա ղեկավարների պատրաստում:

Ենթանպատակ 5.2. Մասնագիտական կրթության, վերապատրաստման և որակավորման համակարգի արդիականացում

5.2.1. «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ձեռնարկել «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի արդիականացման և վերափմաստարակման ուղղությամբ միջոցառումներ)

1) Նկարագրություն

Մարդկային ռեսուրսների կառավարման կարևորագույն օղակներից է նոր կադրերի ներգրավումը, հարկային և մաքսային ծառայողների համապատասխան պաշտոններին նշանակման գործընթացի բարձր արդյունավետության ապահովումը, թիրախային և արդիական ծրագրերով հարկային և մաքսային ծառայողների վերապատրաստումը: Ներկայումս գործող մեթոդաբանությունը չի համապատասխանում ժամանակակից պահանջներին և սահմանափակ հնարավորություններ է ընձեռում նոր կադրերի ներգրավման, կադրային ռեզերվի

ապահովման գործընթացներում, աշխատակիցների վերապատրաստման և մաքսային գործում գիտահետազոտական աշխատանքների իրականացման համար: Այդ իսկ պատճառով ՊԵԿ կողմից նախատեսվում է իրականացնել մի շարք միջոցառումներ «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի արդիականացման ուղղությամբ՝ վերոնշյալ խնդիրների լուծման և մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդյունավետության բարձրացման նպատակով:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում.

ա. կհաստատվի «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի զարգացման նոր ճանապարհային քարտեզը,

բ. կմշակվեն և կներդրվեն ՊԵԿ աշխատանքի անցնելու համար նախատեսված վերապատրաստման ծրագրեր,

գ. կկազմակերպվեն ՊԵԿ-ում աշխատանքի անցնելու ցանկացողների համար դասընթացներ,

դ. կկազմակերպվեն թիրախային և նեղ մասնագիտական դասընթացներ և վերապատրաստումներ,

ե. կներդրվեն կրթական ծրագրերի որակի կառավարման և մոնիտորինգի մեխանիզմներ:

5.2.2. Հարկային և մաքսային ծառայության ընդունելության գործընթաց

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ամբողջապես վերանայել հարկային և մաքսային ծառայության ընդունվելու համար անցկացվող մրցույթի կազմակերպման և իրականացման գործընթացը)

1) Նկարագրություն

Ներկայումս ՊԵԿ-ում աշխատանքի անցնելու կարգը և պայմանները սահմանված են ՀՀ օրենսդրությամբ և դրանից բխող այլ իրավական ակտերով, սակայն, տնտեսական և տեխնոլոգիական առաջընթացով պայմանավորված,

անհրաժեշտություն է առաջանում կատարելագործել գործող կարգն ու մեթոդաբանությունը և ներդնել ՊԵԿ կարիքներին և ժամանակակից պահանջներին համապատասխանող կադրերի համալրման համակարգ:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում կապահովվի.

ա. արդիական և թափանցիկ ՊԵԿ ընդունելության գործընթաց,

բ. հայտարարված հաստիքին համապատասխանող, անհրաժեշտ մասնագիտական գիտելիքներով և աշխատանքային կարողություններով օժտված կադրերի ընտրություն,

գ. պաշտոններում նշանակված ծառայողներին համապատասխան մասնագիտական գիտելիքներ և աշխատանքային կարողություններ,

դ. բարձր որակավորմամբ և մասնագիտական կարողություններով օժտված կադրային ռեզերվի մշտական առկայություն,

ե. առանց համապատասխան որակավորում ունեցող անձանցով ժամանակավոր թափուր հաստիքի համալրման բացառում,

զ. ՊԵԿ արժեքներին և որդեգրած քաղաքականությանը համապատասխանող կադրերով համալրում:

5.2.3. ՊԵԿ կինոլոգիական կենտրոն

(ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ՝ ստեղծել ժամանակակից չափանիշներին համապատասխանող ՊԵԿ կինոլոգիական կենտրոն)

1) Նկարագրություն

Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է ուսումնասիրել ԱՄՆ, Եվրոպական և ԱՊՀ անդամ-երկրների նմանատիպ ծառայությունների փորձը, իրականացնել վերլուծություններ և լավագույնը ներդնել ՊԵԿ կինոլոգիական կենտրոնում: Իրականացման արդյունքում կստեղծվի միջազգային ստանդարտներին համապատասխան կենտրոն, որտեղ կպատրաստվեն և կվերապատրաստվեն ՊԵԿ և

այլ շահագրգիռ մարմինների և կազմակերպությունների ծառայողական շները և կինոլոգները, քանի որ Հայաստանում առայժմ չկա նմանատիպ հաստատություն:

2) Ակնկալվող արդյունքներ

Միջոցառման կատարման արդյունքում կինոլոգիական կենտրոնի կարողությունները կբարելավվեն՝ միջազգային ստանդարտներին համապատասխան, և կբարձրանա մաքսանենգության դեմ պայքարի արդյունավետությունը:

4. ԱՄՓՈՓՈՒՄ

22. ՊԵԿ-ն իր գործունեության ավելի քան 30 տարիների ընթացքում կայացել է որպես հարկային և մաքսային վարչարարություն իրականացնող պետական կառավարման մարմին, կուտակել է մեծ փորձ, ժամանակի զարգացումներին համահունչ՝ ներդրել մի շարք ենթակառուցվածքներ, տեղեկատվական համակարգեր: Ներկայումս նույնպես, արդի մարտահրավերներին համահունչ, հիմնվելով նորարարական տեխնոլոգիաների և անալիտիկ գործիքների վրա, ՊԵԿ-ն իր առջև խնդիր է դրել ամրապնդել տեղեկատվական տեխնոլոգիաներով բարձր հագեցվածություն ունեցող պետական կառավարման մարմնի իր առաջատար դիրքերը, նորովի կազմակերպել և իրագործել իր գործառույթները:

23. Ռազմավարական ծրագրի իրագործման ընթացքում կարող են ծագել որոշ ռիսկեր, որոնք կարող են բացասական ազդեցություն ունենալ վերջինիս իրագործման գործընթացի վրա: Ստորև՝ Աղյուսակ 6-ում, ներկայացվում են ռազմավարական ծրագրի իրագործման ընթացքում հնարավոր ռիսկերը և դրանց նվազեցման եղանակները:

Աղյուսակ 6. Ռազմավարական ծրագրի իրագործման ընթացքում հնարավոր ռիսկերը

Ռիսկը	Առաջացման հավանականությունը	Հնարավոր ազդեցությունը	Ռիսկի կառավարումը
Հարկային ոլորտի օրենսդրության հաճախակի փոփոխություններ	բարձր	միջին	ռազմավարական ծրագրով սահմանված ուղղությունների, միջոցառումների վերանայում, ինչպես նաև նոր միջոցառումների սահմանում՝ նոր օրենսդրական կարգավորումներին ու պահանջներին համապատասխան,
Հարկ վճարողների շրջանում ՊԵԿ հանդեպ վստահության ոչ բավարար մակարդակ	միջին	բարձր	շարունակական իրազեկման, գործունեության թափանցիկության, հաղորդակցության ընդլայնման միջոցով հարկ վճարողների հետ գործընկերային հարաբերությունների ձևավորում, որի արդյունքում կբարձրանա ՊԵԿ գործունեության հանդեպ վստահությունը,
Պետական ֆինանսական միջոցների սղություն	բարձր	բարձր	ռազմավարական ծրագրով նախատեսված միջոցառումների վերանայում և հասանելի պետական ֆինանսական միջոցների ուղղում հարկ վճարողների կարգապահության բարձրացմանը միտված արագ և առավել ծանրակշիռ ազդեցություն ունեցող միջոցառումների իրականացմանը,
Դոնոր կազմակերպությունների կողմից տրամադրվող ֆինանսական միջոցների սղություն	միջին	միջին	դոնոր կազմակերպությունների հետ բանակցությունների ընթացքում Ռազմավարական ծրագրից բխող ծրագրային կոնցեպտների ներկայացում, ինչպես նաև դոնոր կազմակերպությունների հետ բանակցությունների ընթացքում, հնարավորության դեպքում, նաև այլ համապատասխան մարմինների ներկայացուցիչների ներգրավում:

24. Ռազմավարական ծրագրի մեջ ներառված չեն այնպիսի գործառույթներ և միջոցառումներ, որոնք ՊԵԿ ստորաբաժանումների կողմից իրականացվում են իրենց իրավասությունների և աշխատանքային պարտականությունների շրջանակներում: Այնուամենայնիվ, դրանց շարքում կան նաև այնպիսիները, որոնք ոչ միայն այս ռազմավարական ծրագրով, այնպես էլ ապագայում սահմանվելիք ռազմավարական միջոցառումների հիմք են հանդիսանալու:»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ
ՂԵԿԱՎԱՐ

Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ